BERNARDINI TELESII CONSENTINI,

QUOD ANIMAL UNIVERSUM ab unica Animæ ſubſtantia gubernatur,

ADVERSUS GALENUM

Liber Vnicus.

CUM PRIVILEGIO.

VENETIIS, M. D. XC.

Apud Felicem Valgriſium.

PERILLVSTRI ATQVE OMNI DOCTRINAE GENERE

Excultiſsimo viro,

IO. VINCENTIO PINELLO,

Antonius Perſius. S. P. D.

NVLLVS eſt non in hac vrbe ſolùm, ſed ne in tota quidem Europa locus, quo maiores Doctorum, atque Inſignium in qualibet liberali arte virorum concurſus, ac frequentiores fiant, quàm ad ædes tuas, Ioannes Vincenti Pinelle noſtræ Decus ætatis, atque ornamentum. Confluunt enim ad te quotidie ex diuerſis orbis regionibus, qui te aut officij cauſſa inuiſant, aut de graui aliqua diſputatione conſulant, aut ignotam ſibi antea faciem tuam contemplentur. Ita fit, vt cùm iſtic plures eodem tempore conuenerint, nullus ſit dies, quo non de quàm digniſſimis ſcitu rebus ſermones habeantur. Multiq;, quorum hic ſedes eſt, ac domicilium, limina iſtæc tua inprimis terunt. Sic enim illi, ac rectè quidem, & mecum ſentiunt, nullum eſſe ludum, Academiam nullam, vnde quis doctiorem ſe, ac prudentiorem abijſſe gloriari poſſit. Experior id ego in me ipſe

quotidie, qui tamdiu frequento ædes tuas, neque aliud eſt, quo malim hic eſſe quàm diutiſſimè. Qui cum enim honeſtius, atque eruditioribus colloquijs diem traducam, ne fingi quidem poteſt. Collocuti autem præter cetera ſæpè ſumus de Teleſina philoſophia, quam etſi longiſſimè à peripatetica abhorrentem, ſic tamen laudas, vt admirandum eſſe Auctorem eius ingenuè fatearis. Quapropter amo liberale ingenium tuum, ac te virum omni doctrina politiſſimum quàmplurimis Doctiſſimis viris antepono, qui non ſolùm ſingulari Sapientia, verùm etiam animi candore, ac probitate incomparabili familiam tuam clariſſimam maximis augeas ornamentis. Non oblitus puto es, te diſputationes illàs à Teleſio aduerſus Galenum habitas in eo libro, quo demonſtratur animal vniuerſum ab vnica animæ ſubſtantia gubernari, mirificè commendare. Ea me igitur pulcherrimi operis à viro laudatiſſimo profecta laus de eius libri editione cogitantem admonuit, vt eum ſub fulgore tui nominis in hominum aſpectum, ac lucem proferrem, vt quem prius habuit laudatorem, eum deinceps patronum ſortiretur. Tuum erit noſtrum in tui optione iudicium comprobare, ſtudiumq; agnoſcere, ac voluntatem in Te ſingularem. Vale. Patauij.

BERNARDINI TELESII CONSENTINI,

QVOD ANIMAL VNIVERSVM ab vnica Animæ ſubſtantia gubernatur,

LIBER VNICVS.

A quot, qualibuſque principijs, & quibus inuiſceribus collocatis, & quomodo, & quæ ſingulis operantibus homo gubernari, & cor arteriarum, iecur verò venarum principium eſſe videtur Galeno.

Cap. Primum.

QVONIAM non,vt nobis ab vnica animæ ſubſtantia,& à ſpiritu omnino, qui (vt in commentarijs de rerum natura expoſitum eſt) in cerebri ventriculis, vt in principe ſede,& reliquis in rebus, quæ à ſemine conſtitutæ,& cerebro cõtinuę, ſimilisq́ue,albæ nimirum, exanguesq́ue ſunt,inhabitat omnibus, animal quoduis, & homo etiam ipſe gubernari, eiusq́ue operationes,quaſcumq́ue operatur animal, eſſe omnes corporis, partibus,vt proprijs vſæ organis,nec arterię, uenæq́ue à cerebro produci;ſed homo quidem à tribus diuerſis natura principijs, & ſingulis proprijs inuiſceribus, vt in proprijs materijs collocatis, propriasq́ue ſingulis operationes, & propria ædentibus opera, gubernari, & non propriæ ſubſtantiæ portione, ſed facultate tantum à principio miſſa. Et cor arteriarum,iecur verò venarum principium eſſe uidetur Galeno; vel

ſi omnia ita in ijſdem explicata, reiectaque exiſtimem commentarijs, vt nihil amplius explicanda reijciendaque videri poſsint: Galeni enim ſententiam rationesque exponendas, ſoluendasque amplius, & amplius omnino rem vniuerſam aperiendam eſſe viſum eſt. quæ ſcilicet diligentius inſpecta, non animæ modò ſubſtantiam aperiat, ingeniumque (de ea uerò eſt ſermo, quę è ſemine educta eſt, cuius, corporisque uniuerſi, ut in ijſdem amplius expoſitum eſt commentarijs, quę à Deo in homines immittitur ſubſtantia, forma ſit) ſed magnum quoque, ni fallor, medēdi facultati adiumentum afferat. Placet Galeno, Hipocratem (ut uidetur) Platonemque ſequuto, à tribus principijs vitam noſtram gubernari, ab vno quidem in cerebro inhabitante, cuius opera per ſe quidem imaginatio ſit, & memoria, & intellectio, cogitatioque; in relatione autem ad aliud ſenſum partibus, quę eo præditæ ſunt, impartiri, & motum inſuper uoluntarium ijs, quę eo mouentur, & vtrumque neruorum miniſterio; itaque à cerebro, ut à proprio principio neruos produci, ut uel ipſorum manifeſtat ſubſtantia, neque enim alia re ulla à cerebro differunt, niſi, quòd in longiore à cerebro progreſſu, tenuioribus ſui partibus elapſis, paulò ſicciores, durioresque facti ſunt. neq; igitur partes, quæ neruis carent, uel ſentire, uel moueri ullas, Nec tamen propriæ ſubſtantię portionem, qua ſentiant ipſi, & ſeſe moueant, partibusque in quas inſeruntur, ſentiendi, & ſeſe mouendi uim apportent, à principio neruis indi vllam, ſed facultatem modo, veluti (inquit) illuminatur aer, „ non ipſa ſolis ſubſtantia per eum delata, at luce tantum ab ipſo emanante: neque igitur neruis omnibus meatus ineſſe uidetur Galeno, ſed corpulentioribus tantum, ſpinali nimirum medullæ, ob vehementem uirtutis diſtributionem, & uiſorijs dictis. Ab uno porrò principio, & in cerebro inhabitante, ut ratiocinemur, ſentiamusq;, & moueamur, nos habere: „ inde (inquit) patet, quod cerebro quouis pacto oblæſo deſipere praueque imaginari, ratiocinarique, & ſenſu, motuque „ deſtitui uidemur. Et ab alio itidem principio, in corde conſiſtente gubernari nos, propptereaque id itidem nobis inditum, firmumque factum eſſe uidetur Galeno; ut quæcumque ratio iuſſerit, exequatur, & libertatis, uictoriæ, potentię, Imperij, gloriæ, honorisque libidine flagret, & contemptui haberi, iniuriaque affici impatiens, præ deſiderio illam ulciſcē-

7. de placit. Hippo. & Plato.

3. de Hipp. & Plato. decret.

di

di ardeat,ferueatq́;.itaq; iraſcibile nuncupetur.Et non ipſum
modo cor propriam eius materiam, propriumq́; ſubiectum
conſtringat,dilatetq́;, ſed arterijs idem faciendi facultatem
præbeat: eſt itaque vbi pulſatoriam appellat Galenus,& ſan-
guinem inſuper in iecinore confectum amplius concoquens,
longeq́; robuſtiore donans calore, & per arterias ſingulis il-
lum corporis partibus diſtribuens, ſingularum calorem fo-
ueat,itaq́; & arterias,quarum miniſterio id agat à corde pro- „
duci.Nam arteriarum cor eſſe principium,earum (inquit) in
corde amplitudo declaret, lōgè nimirum in eo,quàm in alia
quauis corporis parte ampliores ex eo oriri uideri debent:
neq; enim à minoribus maiora, ſed à maioribus minora de-
riuare exiſtimandum eſt; & ab alio omnino principio non in „
cerebro,ſed in corde conſiſtente iniurias,malaq́; omnia reij- „
ciēdi,& ſuper excellēdi appetitum, pulſationemq́; & proprij
caloris conſeruationem nos habere: inde (inquit) manife-
ſtum eſt, quòd in dictis affectionibus, perturbationibusque
omnibus cor ualde immutari, eoque oblæſo non eiuſmodò,
ſed arteriarum itidem motns perire,aut longè diuerſiſsimus
fieri videtur.

Tertium poſtremò in iecinore deliteſcens, quæ ad nutritionem,generationemque ſpectant,præſtare omnia, ſanguinis ſcilicet confectionem, quo ſingulæ corporis partes nutriuntur,& è quo amplius concocto, in ſememque acto generatio fieri apparet;venas itaq́;,quibus utrūque fiat è iecinore produci;nam inde eas enaſci,earum itidem, quæ ibi conſpicitur,amplitudo declarat. At qui ſummus ciborum, potionumque,& uenereorum appetitus animali ineſt principij iecinori inexiſtentis eſſe uidetur Galeno. Neque enim aliud id appetat,niſi quod ijs, ut propria materia, & ueluti organis utitur; itaque ipſum præcipuè appetitorium appellat Galenus.Et à tertio igitur princrpio in iecinore deliteſcente gubernari, ab eoque nutriri, & generandi facultatem nos habere, inde declarat Galenus;quòd iecinore oblæſo,ſi non ſu bito, ueluti per aliorum læſiones reliquæ partes afficiuntur; Temporis tamen proceſſu animal nutrimenti inopia langueſcit,& impallidum mutatur colorem.

Prin-

Principium, quod Cordi, & quod iecinori, ineſt, ab eo, quod cerebro inexiſtit, diuerſum eſſe; & illorum utrumq; Naturale, hoc uerò animale uidetur Galeno. Cap. II.

PRINCIPIVM porrò, quod cordi, & quod iecinori, ineſt, ab eo, quod cerebro inexiſtit diuerſum eſſe, inde declatat Galenus, quòd hoc quæ operatur non ſemper, ſed ubi collibitum eſt operatur, ut uoluntate & electione operari, & animale omninò principium eſſe uideri poſsit: illorum uerò utrumque perpetuò, & quin operetur uel maxime nobis contendentibus continere ſeſe nequit, ueluti natura non cognoſcente numerum, neq; eligenti operans facultate, quando quidem (inquit) ſentire & moueri ſecũdum elctionem propria animalium ſunt, augeri uerò, & nutriri, plãtis etiam communia ſunt. erunt utiq; priora quidem, animæ, poſteriora uerò naturæ opera; quare animalia ipſa, & ab anima, & à natura ſimul gubernari dicimus, ſtirpes uerò à ſola natura; quàmquam ijs etiam animam, uegetatricem aliquis attribuete haud in merito porerit, diſtinguẽs eam a ſenſitrice. Viſcera igitur omnia, quorum actio, operatioque retardari non poteſt, nequaquam ab anima, ſed à natura gubernari, quæ nulla electione, nullaque agens cognitione nunquam à propria ceſſet operatione; huiuſmodi autem nõ iecur modo eſſe, ſed cor itidem, cuius nimirũ pulſatio nullo uoluntatis imperio ceſſare, uel quicquam immutari queat.

Primo de natur. facult. c. 1.

Principium cerebro inexiſtens ab eo, quod cordi ineſt, diuerſum omnino diſtinctumque eſſe, & nulla alterum alterius opera ad proprias ædendas operationes opus habere uidetur Galeno. Cap. III.

NEC uerò diuerſum modò à principio cerebro inexiſtẽte, quod cordi ineſt, uidetur Galeno, ſed penitus ab eo diſtinctum, ſeparatumq;, & nihil omnino alteri conueniens alterum, ad proprias nimirum ædẽdas operationes, nulla alterum alterius opera opus habere,

habere, ac ne alterius paſsiones ſentire alterum. Dum Cerebro (inquit) oblæſo deſipere, prauéq; ratiocinari, & ſenſu omnino motuq; deſtitui videtur homo; nihil interim vel cordis ipſius, vel arteriarum motus pulſatioq; diminuitur, nec nouus omnino in corde fit motus. corde contra oblæſo ipſius, & arteriarum motus perit, aut inſigniter immutatur, nullo voluntario motu: actione ne oblæſa quicquam, & cerebri (inquit) ventriculo non modo vulnerato, uerum etiam compreſſo, vt in viuorum animalium anatome ſæpe oſtendimus, grauiſsima ſequuntur incōmoda, corpuſq; uniuerſum ſenſu, motuq́, ac uoce penitus ſpoliatur: quò fit, ut fracta capitis oſſa exciſuri, laminam, quam membranæ cuſtodem appellant, ſubijcere cogamur, ac ſi paulò violentius con primamus, hominem ſenſu, ſimul ac motu ſpoliemus; id uero corde compreſſo, accidere non conſueuit; memini enim cum cor vehemēter palpitās ex digitis exiliret, cuidam me permiſsiſſe, ut fabri forcipe illud arriperet, neq; tamē ſenſum, aut motum, neq́; reſpirationis vſum inde deperiſſe, ſolúq; arteriarū motum, corde ita cōpreſſo, offenſum fuiſſe: contra ſi cerebro id accidit, arteriæ quidem conſuetum pulſandi tenorem ſeruant, ſenſus uerò, ac motus cum reſpirationis uocisq́; uſu ſubito intercidunt: ex quo illud quoq; manifeſtum euadit, neq́; cerebrum Cordi, neque cor cerebro ad propriam actionem indigere. Et alibi ſi cor (inquit) nudaueris atq; depreſſeris, nec uoce, nec reſpiratione, nec ulla prorſus voluntaria actione impediri animal cernes: Quod ſi concauitatē thoracis minimè perforaueris, licebit tibi uniuerſum, ac ſimul cor ipſum eximere illæſis voluntarijs actionibus, id quod in nonnullis ſacrificijs contingit, in quibus animalia conſpecta ſunt, corde iam aris impoſito, non reſpirare tantùm, fortiterq́; clamare, ſed etiam aufugere, quouſq; profuſione ſanguinis commoriātur. cerebrum autem oſſibus ſi detexeris, aut quemcunq; ipſius ſinum compreſſeris, non cùm duntaxat, ac protinus ſpirationis expers efficies, ſed ſenſu etiam omnibusq; arbitrarijs actionibus animal ipſum priuabis.

1. de decret. Hippoc. & Plat. c. 6.

2. de Hipp. & Plat. decret. c.

Porrò tauris, quibus ſpinalis medullæ origo iuxta primam uertebram diſſecatur, reſpiratio, & uox exoluitur; illæſo motu cordis & arteriarum, quòd ipſa pulſandi uis à cerebro non deſcēdat: ut enim pulſatio ipſa motus alterius generis eſt, ſic etiam principium alterum non indiget altero. Et alibi cum

De Hippo. & Plat. decre. l.2.c.6.

tria uaſorũ genera Venæ ſcilicet, arteriæ, ac nerui cerebro cor cõnectãt; ſi primũ quidẽ ea in ſuperiori ac inferioris ceruicis regione ualidis funiculis exceperis, ne ſanguinis profuſio magna ſequatur, dein autem uinculum medium ſecueris, uidebis planè ipſis quidem neruis, qui iuxta arteriam conſiſtunt, inciſis, aut intercæptis, minimè mutum reddi animal. pulſu tamen arteriæ particulas, quæ ſupra uulnus, aut uincula ſunt, priuari omnes, ijs quæ infra conſiſtunt, ſemper eodem modo pulſantibus: uenis deniq; aut inciſis, aut intercæptis, nullam manifeſtè aboleri functionem. unde liquidò conſtat neq; cor ad pulſatum motum cerebro egere, neq; cerebrum corde, ut ſentiat animal, & uoluntarios ædat motus.

Nec neruis, nec arterijs à proprijs principijs ſubſtantiæ portionem immitti, ſed facultatem tantum præberi. Cap. IIII.

AT licet nerui à cerebro producãtur, ſenſumq; partibus afferendi vim ab illo habeant, & arteriæ itidem à corde deriuent, pulſandique facultate ab eo donentur; nulla tamen propriæ ſubſtantiæ portio vel ijs, vel illis, à principijs Galeno inditur, qua ſenſum illi, motumque partibus apportent, vel hę pulſent, ſed facultas tantũ. Veluti (inquit) illuminatur aer non ſolis ſubſtantia ad illum delata, ſed luce tãtùm miſſa: quòd inde intelligere licet, quia arterijs, & neruis inciſis, uel etiam valdè ligatis, quæ ipſorum pars à cordis, cerebriq; continuitate diuiſa eſt, diſiunctaque, ſtatim motu priuatur. qui ſi ab immiſſa ſubſtantia mouerentur, à principijs diſciuncti, & nulla noua influente re, à præexiſtente aliquantis permoueri tamen deberent, veluti (inquit) ſi ſolidum aliquod corpus in medio illuſtrati aeris interponatur, ſtatim videmus eius ſplendorem perire, ceu qui dum immutatur euadit lucidus, non autem cùm permutatus fuerit; ſic enim lumen perpetuò ſeruaret; vel ſi ablatum id, quod illuminat, eſſet; ita & neruo ſecto, quantum ſectio à cerebri continuitate ſeparauerit, tantum in inſenſibilis ſtatim redditur. Sed in arterijs etiam eadem natura, quæ in neruis cernitur; diſſectæ ſi quidem, interceptæque funiculo non pulſant, deſti

7. de Hipp. & Plat. decret. c.3.

tutæ, non eo quòd à corde mittitur, ut eraſiſtratus putat, ſed facultate illa, quam ipſarum tunicæ, cordis corpori continuæ influentem ab eo ſemper obtinent.

Rationalis, Irraſcibilisq; & appetitoriæ ſubſtantiam non ſpiritum in ventriculis contentum, ſed uiſceris, cui inheret, temperiem eſſe, unde colligit Galeno. Cap. V.

RATIOCINALIS porrò, irraſcibilisque, & appetitoriæ ſubſtantiam viſceris, cui quælibet inheret, temperiem eſſe inde colligere videtur Galenus quòd corpore, & ipſis præſertim uiſceribus immutatis, animæ itidem ſubſtantia immutari videtur. Cerebro nimirum calidiore, frigidioreue, & ſicciore, humidioreue facto, anima ipſa perſpicacior, ſagaciorq; ue, & magis memor, uel obtuſior, hebetiorque, & ſtupidior, minusque memor, & à frigore hæc, atque humiditate, à calore illa, atque ſiccitate com moderata præſertim. Quoniam (inquit) pars animæ capax rationis unà cum corporis temperamento mutatur, corporis illam temperiem eſſe cenſendum eſt, cerebri, nimirum, in quo collocatur, quod ipſemet paulò ante enunciarat. Ratiocinandi (inquit) facultas cerebri temperies quædam eſt, & propterea in diuerſis hominibus, diuerſam eſſe illam, quod diuerſæ ſunt hominũ tẽperaturæ; ſpiritũ verò in cerebri ventriculis contentũ (quod interdum ſentire videtur) animam non eſſe, inde tandem ratiocinari uidetur. Quoniam (inquit) diuiſis cerebri uentriculis, ſenſu, motuque animal deſtituitur; at cõiunctis illis paulò poſt rurſus ſentit, mouetur que, dicendum eſt, in ipſius quidem cerebri corpori animam habitare; primùm autem eius organum, tum ad uniuerſos animalis ſenſus, tum ad motus uoluntarios animalem ſpiritum eſſe; qui quidem ſi (quod aliquis exiſtimare poſſet) animę ſubſtantia eſſet, ſimul cum eo, dum euacuatur, periret animal, cuius contrarium contingit: nam euacuatus, donec recolligatur, ſenſu motuque, non vita deſtituitur animal. Eadem ratione & iraſcibilem cordis, & appetitoriam iecinoris temperiem eſſe declarare videtur Galenus quòd nimirum calidiore, fri-

gidiorue facto corde, magis, minuſue iraſcitur, afficiturque animal.

Et calidius, frigidiuſue factum iecur longè præſtantius, deteriuſue concoquit. Cordis (Inquit) temperies iraſcibilis anima exiſtit; iecinoris autem appetitoria: itaque Hippocratem admittens probansque, qui, quibus cubiti vena vehemẽtem ædit pulſationem furẽtes pronuntiarat, meritò (inquit) nam prænimia in corde caloris abundantia: ſtupidos verò grauesque temperaturæ frigiditas. Hippocrates itaque (ſubiungit) non iraſcibilis modò, appetitoriæque animæ partes, ſed & cogitatrices uires facultatesque corporis temparaturæ adhærere uoluit, eamque omnino ſequi. nec ſecus Plato ex diuerſis Terræ habitationibus, ex uario ſpũ, ex inſolationibus, ac deniq; ex uarietate nutrimentorum, nõ ipſorum modò corporum, ſed animorum etiam diuerſitatẽ naſci, profitetur, tẽperamẽto ſcilicet ipſo, quod ſubintelligere oportet, interuenięte. Age porrò examinentur ſingula, & ante omnia num cerebri tẽperies, an ſpiritus in illius uentriculis contentus animantium animæ ſubſtantia videri debeat, quod nimirum rectè conſpectum, non magnum modo ad reliquorum intellectionem adiumẽtum afferat, ſed reliqua omnia manifeſtet.

Quod animi mores. c.8.

Nec cerebri temperiem, nec ſubſtantiam aliam in cerebro inhabitantem, Cuius vel cerebrum, vel ſpiritus organum ſit, ſed ſpiritum in cerebri uentriculis contentum animalium animam eſſe. Cap. V I.

CEREBRI temperiem, cerebri nimirum formam, ſubſtantiamq; animæ ſubſtantiam eſſe, exiſtimare non licet, ſiquidem propriæ animæ functiones, operationesq; ſenſus motusque videntur; & uideantur oportet omnibus: & id itidem, actionum ſcilicet, operationumq; & paſsionum, quas entia ædunt, patiunturq; nullas prorſus, à ſola illorum ędi forma formamque pati ſolam, ſed omnes à compoſito ædi, & compoſitum pati omnes, communes nimirum, formæ eſſe, materiæq;, quæ ſcilicet ſibi ipſis coeunt, ita vnum fiunt, ut quod magis unum

ſit, nullum prorſus inuenire liceat; nihil prorſus (ut alibi amplius expoſitum eſt) in ex ijs cōpoſito reperiri queat, quod vel ſola forma vel materia ſit ſola, vel non utrumq; ſimul; animam itaq; animalium corporis formam enuntiās Ariſtotiles, operationes, quas operatur animal, nullas animæ ſolius, ſed compoſiti eſſe enuntiat omnes, & ipſum etiam diſcere, & intelligere ipſum; ſenſus igitur, qui in animali fieri; motusq́ue, qui ab eo ædi videntur, pacto nullo, cerebri formæ aſsignari poſſunt: Quoniā quam enim functiones, operationesq́; entis formæ naturæq́; attribuantur, quarū penitus expers ipſum eſt ens? Nec verò quod, cerebri temperiæ immutata, animæ itidem immutatur ingenium, propterea cerebri temperiem, naturamq́; animam eſſe, exiſtimandum Galeno fuit. nam & nihil ea immutata, ſed paulò craſsiore inſpirato aere, craſsioribusq́; è ventriculo, ventreq́; ad cerebri uentriculos ſublatis vaporibus, qui cerebri corpus non ſubeunt, & à quibus nihil prorſus ipſum pati queat cerebrum, non modo ſentiendi, intelligēdiq́; facultas ſummopere immutatur, ſed animal uniuerſum, nulloq́; interdum temporis momento; & cerebro nihil prorſus oblæſo, exitio datur, diuerſa porrò intemperie diuerſa fit ſentiendi intelligendiq́; uis, quòd, ut in ijſdem amplius expoſitum eſt commētarijs, ex ijſdem, è quibus reliquæ corporis partes, & ipſum conſtitutum eſt cerebrum, humoribus eductus ſpiritus ipſi itidē, ueluti & cerebrū, diuerſus fit, diuerſisq́; ſentiendi, intelligendiq́; donatur uiribus; & uel non ex ijſdem quibus cerebrum confectus rebus, at in cerebro contentus, ab eius omnino immutetur uiribus. Age verò quoniam ſummopere (ut uidetur) de animæ ſubſtantia anceps Galenus non perpetuò animæ temperiē illam eſſe enuntiat, ſed eſt, vbi cerebro quidem inhabitantem ſubſtantiam, at à ſpiritu aliam, & cuius ſpiritus, vel ipſum etiam cerebrum organū ſit, id inſuper intueri ne grauemur: ſi quid enim aliud, animæ certè ſubſtantia, quæquàm diligentiſsime inſpiciatur, digna eſt. Quoniam (inquit Galenus) cerebro ad ventriculos vsq; diuiſo, & ſenſu deſtituitur. 7. de placitis Hipp. & Plat.

At animal & motu, ventriculis poſtea coniunctis, & ſpiritu recollecto rurſus, & ſentit, & mouetur, dicendum eſt in cerebri corpore animam inhabitare, primum autem eius organū, cùm ad vniuerſos ſenſus, tum ad motus voluntarios animalem ſpiritum eſſe; & haud ita multò poſt, Animalis inquit,

ſpiritus

" ſpiritus in cerebro conſiſtit, non tanquam animæ ſubſtantia,
" ſed veluti primum organum in cerebro inhabitātis, qualiſcū-
" que ea ſit, ſubſtantiæ: alibi, non ſpiritus, ſed cerebrum ipſum
" in cerebro inhabitantis animæ organum, & princeps ſen-
" ſus, & initium omninò, à quò in ſeſoria omnia communis ſen
Eod.lib. tiendi facultas influat, videtur. Alteratur (inquit) ſenſus in-
" ſtrumentum: dignotio autem ipſius alterationis fit ex una fa-
" cultate omnibus ſenſorijs communi, quæ à principio influit;
" Ceterū, initium ipſorum ſiue cōem ſenſum, ſiue princeps ſen-
" ſorium nuncupare voles, nihil intererit. atq; hoc prior diſpu-
" tatio cerebrum eſse iudicauit, à quo omnes particulæ ſen-
" ſum, & motum obtinent, quod nimirum quæ partibus ſen-
ſum, motumq; afferunnt, nerui à cerebro exoriuntur omnes.
" quoniam (inquit) nerui è cerebro & mēbranis ambientibus
" contrahuntur, per eam ipſorum partem, quæ è cerebro ori-
tur, ſenſus membris omnibus, motusq; ſuppeditatur: Alibi ſtupidum inuitus, atq; immobile cerebrum, non ſentiendi organum pronuntiat Galenus, ſed à natura factum, ut ſenſus organis uim ſentiēdi largiatur, Animam, quæ neruis, eorumq; miniſterio reliquis corporis partibus ſentiendi uim largitur omnibus, niſi ſtupida ſubſtantia donari eam placeat, in cerebri corpore inhabitare exiſtimandum Galeno non fuit: qui nimirum cerebro modo quouis contrectato, & inciſo etiam nullum animali dolorem, ſenſum fieri nullum, nullasq; corporis partes ſenſu diſtitui, aut motu intuitus eſt; minus etiam ſpiritum in ventriculis contentum, animæ in cerebro quouis inhabitantis modo organum eſſe: ſi quidem (quod in cerebro dilaniata ea, compreſſaq; euenire non videtur) ſpiritu in uentriculis inciſo, compreſſionē, immori animal videtur. neq; re enim animæ organo magis, quam ipſa offenſa, oblæſaq; anima, doleat, deficiatq; animal. Ineptiſsimum itidem, at cōtraria ratione cerebrum quod ſentientis, motiuaq; animæ organum videri queat, uel quod ratione omnino ulla ſentiendi, ſeſeq; mouendi uim partibus ſuggerat, non ſi quidem imaginari licet ab organo, aut ullo omnino à medio facultatem ullam alijs apportari poſse, quæ non ipſi prius indatur, &
" quia caret omnino ipſum. Quoniam igitur nec ſubſtantia in
" cerebro inhabitans, nec cerebri temperies, aut cerebrum, ip-
" ſum animæ ſubſtantia uideri poteſt, & cerebro omnino ineſ-
" ſe uidetur Galeno, ſuper eſt, ut ſpititus uideatur in illius contentus

tentis uentriculis,quo in oculos illapſo humoribusq́; immi- 7. de Hipp. & Plat. decret.c.5.
ſto ſentientes eos fieri, & cui ex oculis egreſſo uidendi munus ipſe aſsignat Galenus. Vt nunquàm ſatis hominem mirari queas,qui animæ ſubſtantiam,ſedemq; præoculis quum haberet, alibi utramq́; inquirat. quin quàm liquido intuitus ſemel foret, non perpetuo illam uideat; ſi (inquit) de animæ Eod.c.7.
ſubſtantia aliquid pronunciare oporteat,alterutrum neceſſario dicemus, aut hunc eſſe ueluti lucidũ,æthereũq; corpus,ſpiritum nimirum,in uentriculis contentum,qui lucidus,æthereusq́; Galeno eſſe uidetur, aut incorpoream, inquit,ſubſtantiam , cuius primum uehiculum hoc ipſum corpus ſit:& alibi ſpinali (inquit) medullæ conſpicuus ineſt porus ad vehemẽtem uirtutis diſtributionem . Propterea ſcilicet bene latus meatus in ſpinali factus eſſe videtur Galeno,quòd ſubſtantiæ ſenſum, motumq́; partibus diſtribuentis,ipſius nimirum animæ , magna illi copia indenda fuit,eam porrò aliam à ſpiritu in uentriculis contento , exiſtimare haud quaquam licet . ex eadem enim cerebri ſubſtantia, ſpinalis conſtituta,ijſdemq́; obuoluta tunicis, & eadem omnino cerebro cum ſit, eundẽ, quem in ſuis cerebrum continet cauitatibus , ſpiritum , & illum ſua incauitate continere, neceſſario exiſtimandum eſt . Vt niſi ratio obſtet,quæ ſpiritum animæ ſubſtantiam non eſſe perſuaſit Galeno , animæ is ſubſtantia omnino ponendus ſit.age igitur examinetur & ipſa.

Rationem, quæ ſpiritum in uentriculis contentum , animã ſubſtantiam non eſſe, declarauit Galeno inanem eſſe. Cap. VII.

NON quidem propterea ſpiritum in uentriculis contentum , animæ ſubſtantiam non eſſe ſtatuendum Galeno fuit , quod ipſis diuiſis ſenſu tantum, motuq́;,non & uita etiam deſtitui animal uidetur, quaſi & uita deſtitutum in oporteat,ſi ſpiritus animę ſit ſubſtantia,quæ nimirum cum ſpiritu euacuaretur. Nam ut adapertis ventriculis quædam inexiſtentis ſpiritus portio, eaque omnino omnis, quæ diſſecto cõtinebatur in ventriculo:neq; enim omnes ſimul diuiſos eſse exiſtimare licet,reliquæ portiones

in reliquis contentæ ventriculis ab ambientis uiribus offenſæ, & à magno omnino, inſuetoq; perterrefactæ malo, non modò ex adapertis illis, non euolant, ſed veluti malum inde illatum auerſatæ, quàm longiſsimè licet inde aufugeant, itaque reliquos in uentriculos: ſorte & non ſatis ibi in tuto eſſe exiſtimantes, in ſpinalis ſeſe omnes retrahuut cauitatem: ad illas porrò reliquis è corporis partibus ſpiritu reuocato omni ſenſu eæ omnes, motuq; deſtituuntur; at uentriculis (ipſe inquit Galenus) coniunctis, ſingulisq; ſpiritus portionibus proprias in ſedes regreſsis, rurſus ſentit, moueturq; animal. itaque animæ ſubſtantiam ſpiritum eſse liqnido patet, quocùm ſcilicet, & ſenſus, & motus, & ipſa recidit uita, & quo cùm & ſenſus, & motus, & ipſa redit uita; nō cerebri temperies, quo nihil prorſus offenſo, interdum interire animal, & ſummopere interdum oblæſo, uiuere videtur. Quoniam igitur quæ una, ne ſpiritum animæ ſubſtantiam poneret, Galenũ reiecit ratio, infirmiſsima eſt, & uel imprimis animam, illum eſſe declarat; & ea inſuper ille natura, eaque donatus eſt diſpoſitione, quibus, cui ſumma motus ædendi exquiſitiſsimaq; ſentiendi uis, præcipuæ ſcilicet animæ operationes, functionesq; aſsignandæ ſunt, donatam eſſe oportet ſubſtantiã; ſummo nimirum calore, ſummaque donatus eſt tenuitate; qui igitur ad motus quos uis ædendos promptiſsimus ſit, & qui, uel a languidiſsimis rerum uiribus immutari, & vel anguſtiſsimos neruoſi generis poros ſubire, inquam ijs inhabitare, & per eos, ut libet, meare queat, ad ea omnino omnia, quæ operari, præſtareque anima uidetur, operanda præſtandaque aptiſsimus cum ſit ſpiritus, quin animæ is ſubſtantia, & ipſa omnino ſit anima, nulli dubium eſse poteſt. at age quoniam non quod nobis poſitum eſt, propterea ſentientes, mobileſque videri neruos, quòd ſubſtãtia, quæ ſentit, motuſque ædit, & ſpiritus omnino portio quædam ijs inſit, ſed facultate quadam à principio immiſsa huiuſmodi fieri Galeno placet: rationes, quæ id ut poneret, illum impulere, explicentur, examinenturque.

Sentiendi, ſeſeq́; Commouendi facultatem partibus nerui Galeno afferunt, non ſubſtantiæ portione, ſed facultate tantum à principio indita. Cap. VIII.

QVOD ad facultatem, quæ à cerebro deſcen- Lib.7. de
dit ſpectat, nõ licet nobis (inquit Galenus) Hipp.& Pl.
promptè affirmare, an quemadmodum ex ſo dec. cap.4.
lari ſplendore qualitas quædam profecta in De Sympt.
omnem aeris ambientis partem diſſemina- „ ca.1. cap.5.
tur, ipſa ſolis ſubſtantia ſuo loco permanen- „
te; ſic etiam ex cerebro uirtus quædam per neruos influat; an „
potius ſpiritus ſubſtantia ad ſentientes uſque, & ſe ſe mouen- „
tes partes proficiſcatur, aut aliqua ex parte in neruos incidẽs „
ita ipſos immutet, vt eorum alteratio in mobilia membra di „
ſtribuatur, cuiuſmodi quippiam fieri in neruo viſorio contin „
git. Siquidem per viſorios neruos, qui ab anterioribus cere- „
bri ventriculis oriuntur, & manifeſtè concaui ſunt, ſplendi- „
dus ſpiritus ad oculos fertur, id quod ex ipſa ſtructura intel- „
ligere licet: & præterea, quòd vno quidem oculo clauſo, dila- „
teſcat alterius pupilla, ſtatim autem eo aperto, rurſus in natu
ralem magnitudinem redeat. Verum enim vero minimè qui-
dem arbitror neruis omnibus meatus ineſſe, ſed ijs tantum,
qui corpulentiores ſunt, quemadmodum eſt proceſſus ille
ſpinalis medullæ ad vehementem virtutis diſtributionem.
Propterea igitur non à propriæ ſubſtantiæ, & à ſpiritus omni-
no portione, ſed à facultate quadam, ab animali principio in
neruos immiſſa ſentiendi, ſeſequè mouendi facultate donari,
eos exiſtimat Galenus; quòd meatus per quos in eos ſpiri-
tus influat, neruis ineſſe non intuetur: tum prætereaq́ ne ner-
uo inciſo, uel fortiter ligato, quæ ultra inciſionem, uinculúuè Cap.3.
exiſtit pars, ſtatim ſtupida fit, Immobiliſque: quòd ſi ſpi-
ritus inſit, haud quaquam multo fiat temporis momento, ſed
tantiſper ſaltem, & tandiu omnino, quamdiu, qui influxerat
ſpiritus durat, & ſentiat, & moueatur. Veluti (inquit) ſi ſoli- „
dum aliquod corpus in illuſtrato aere ponatur, ſtatim uide- „
mus, quod aeris infra eſt, obſcurari, ceu qui dum immutatur, „
euadat lucidus, non autem cùm permutatus fuerit in ſemel
accepta mutatione perſeuerans: ſic enim lumen perpetuò re-

„ maneret,uel ſi ablatum id, quod illuminat, eſſet: ita & neruo
„ ſecto, ligatoue,quantum ſectio,vinculumuè à cerebri conti-
„ nuitate ſeparauerit, tantum is inſentiens redditur. Et in ar-
„ terijs etiam,eademque in neruis cernitur natura ſiquidē diſ-
„ ſectæ,interceptæuè funiculo, non pulſant, facultate ſcilicet il
„ la, quam ipſarum tunicæ cordis corporis continuæ influen-
tem ab eo ſemper obtinent, deſtitutæ.

Rationes, quæ ſpiritum neruis non ineſſe perſuaſere Galeno, inanes eſſe. Cap. IX.

SPIRITVM neruis reliquis nō ineſſe, quòd non,ut in ſpinali medulla,& inuiſorijs,ſic & in reliquis meatus conſpiciatur, exiſtimandum Galeno non fuit, qui ſcilicet,nullum vſquam in hominum cute porum intuitus,res ex ea effluere uiderit, multoque ſpiritus eſt minus tenuis,& ſi ſpinalis medullæ,viſoriorumq́;,tum & neruorum reliquorum uſum,quem pulcherrimè intuitus fuerat, veluti ante oculos poſuiſſet: Reliquis itidem in neruis cauitates,in quibus ſpiritus inhabitet, ineſſe intuitus itidem foret.Quoniam enim ſpinalis medullę, viſoriorumque non idē quod neruorum reliquorum munus eſſe Galeno eſt uiſum,ut ſcilicet partibus, quibus infixi ſunt,ſentiendi,ſeſeque commouendi facultatem afferant; quin ipſi ut illarum paſsiones percipiant, & quibus oportet, commoueant illas motibus. Sed ſpinalis quidem medullæ ut neruis, qui ex ea producuntur, ſentiendi,ſeſeque commouendi virtutem, facultatemq́; diſtribueret, ſpiritum ſcilicet contineret, qui illis omnibus diſtribui poſſet;neque enim alia è ſpinalis cauitate uirtus,facultas uè influat. Sed ſpiritus modò,qui in ea contineretur,ſi quidem nihil prorſus in ea intuitis unquam, & non fruſtra, ſed quempiam in vſum,quampiam ſcilicet ad rem continendam conſtructam eſſe neceſſario intelligentibus; quin longè tenuiſsima ſubſtantia, & quæ ſtatim ex adaperta ea euolet, omnemque lateat ſenſum;quin idem omnino ſpiritus,qui in cerebri ventriculis,quibus continua ea eſt,quin quibus annumerari ea poteſt, in ea itidem contineatur,ambigere non licet.Viſoriorū verò,ut per eos ſpiritus in humores effundatur, à quo ſentientes ij fiant,tum & qui ex oculis Galeno egreſſus,

aere-

aereq́ue in alterato,& in propriam acto naturam,vel longè re motiſsimas intueatur res. Vtiq̃ue ſui ipſius, propriarumq́ue poſitionum memori Galeno neruis, eorumq́ue portionibus quibus uis,quæ partibus ſentiendi,ſeſeq́ue mouendi facultatem afferre Galeno videntur; ijsq́ue imprimis qui è ſpinali medulla producuntur, in quos ſcilicet ex eius cauitate ſentiẽdi,ſeſeq́ue mouendi uirtutem influere aſſerit,poros in eſſe,in quibus qui ſentit, motusq́ue ædit ſpiritus inſit,intelligẽdum omnino fuit;neq; enim alia(ut dictum eſt)res in neruos è ſpinali productos immitti poteſt; niſi qui in ea inhabitat ſpiritus;nec aliam oculorum humoribus, & oculis ipſis, partibus verò reliquis aliam ſentiendi vim ſubſtantiam afferræ exiſtimare licet; itaque iter modò per ſpinalem medullam, viſoriosq́ue proprias ad ſedes, propriaq́ue ad munera ſpiritui faciendum cùm ſit: reliquis verò in neruis,& externarum rerũ vires percipiendæ, & tum nerui ipſi, tum verò & partes,quibus affixi ſunt flectendæ, intendendæq́ue omnino commouendæ ſunt motibus,quod factum eſt,faciendum omnino videri potuit Galeno,unum nimirum beneq́ue cum amplum & in eorum medio; inuiſorijs, Spinaliq́ue medulla meatum conſtruendum:per quem ſcilicet ſibi ipſi vnitus, collectusq; & nullis uſque ab anguſtijs reiectus iucundum,commodumq́ue,& tutum iter faciat ſpiritus: reliquos verò longè anguſtiſſimis poris, & nihil in externis quam in internis partibus minus diſtinguendos fuiſſe, quin quod factum itidem uidetur, neruos ſingulos è longe pluribus, longeq́ue ſubtiliſsimis neruulis in ſe ipſos collectis, complicatisq́ue componendos, & ſingulos anguſtiſsimis perforandos fuiſſe poris: bene enim ſibi ipſi in ijs collectus,vnitusque, & nihil rerum, quibus ineſt craſsitie reluctante,nihilq; externarũ rerũ actiones reijciẽte,

Facilius promptiusq́ue,ut libet, illas flectat,& exquiſitius eas percipiat. Nam quod dictum eſt, neruos ſingulos primis è neruulis in ſeipſos collectis, complicatisq́ue compoſitos eſſe,inde liquido patet,quòd ſinguli veluti imminutiſsima fila ſcindi poſſunt. Itaque uel ſi nulli reliquis in neruis pori Galeno conſpecti ſint,haud quaquam propterea nullum in eos ſpiritum influere exiſtimandum fuit; Minus etiam quod inciſis ijs,vel fortiter ligatis,conſtrictisq́ue,quæ ultra inciſionem, uinculumq; ipſorum ſunt portiones, ſenſu,motuq; deſtitui uidentur, Quoniam enim (vt in ijſdem expoſitum eſt

 com-

commentarijs) propterea ſpiritus portionum, quæ partibus inſunt paſsiones, uniuerſitati in cerebri ventriculis reſidēti, itaque & animali percipiuntur, quod huic illę continuę ſunt, eoque omnino modo, quæ illarum quæuis immutationes, motusque fiunt, & inter medijs omnibus, & ipſi tandem communicantur uniuerſitati, quo qui aquæ aerisque portione induntur motus, vniuerſæ ij aquæ vniuerſoque communicātur aëri. Vtique quātauis ſpiritus copia nerui portioni, quam vel inciſio, vel vinculū à cerebro ſeparauerit, inſit, & quaſuis ea patiatur paſsiones, nihil eas magis ſpiritus vniuerſitas patiatur, percipiatque, quam inciſorum ſerpentum pars altera alterius mala: & nos ipſi corporis partium paſsiones, quibus nullus ineſt ſpiritus. Immobiles itidem dictæ neruorum partes fiunt, quòd nullæ forte ſpiritus portiones à ſe ipſis proprijsque viribus res, quibus inſunt commouent, ſed quos ſingulæ ædunt motus uniuerſitatis arbitrio, & ipſa ab vniuerſitate commotæ eos ædunt omnes: at ut qui uaſorum quorundam fibris inexiſtit ſpiritus, cui ſcilicet (ut ibi itidem expoſitum eſt) non alij ædēdi ſunt motus, ſed ex alia modo fibrarum parte in aliam eundum, motus nimirum ędendus, quem quantuluſuis ſpiritus proprijs viribus ædere queat, & quem nullo uniuerſitatis decreto, nihilque ea commota per ſe ipſum & iucunda moleſtauè à re, cuius nullus uniuerſitati fiat ſenſus, ædere uelit, ædatque, non certæ & quos neruis inexiſtens ędit, a quibus magnæ corporis partes, ſummaque interdum commoueri uidentur arte, & qui manifeſte à voluntatis imperio ab vniuerſitatis nimirum pendent decretis, & ipſos ab ijs in exiſtente ſpiritu iuxta proprium arbitrium, proprijsque operante uiribus, ædi exiſtimare licet: ut enim ſingulę ipſius portiones ſingulis corporis partibus inexiſtentes, quos ędere uidentur motus, per ſe, nullaque uniuerſitatis ope ędendi potentes uideri queant, non certe & ſciētes uideri poſſunt: neque enim cognitio intelligentiaque, quam ſubſtantiæ, quæ partes commouet, ineſſe uidemus, ſpiritus portioni cuiuis, ſed principi modò attribui poteſt, & manifeſte huiuſmodi partium motus vniuerſitatis imperio, & ipſa inſuper uniuerſitate commota, fiunt. Si quidem (vt in ijſdem expoſitum eſt commentaris) quos ipſa illis ædendos decernit motus, ſtatim eos illis inexiſtens ędit ſpiritus, ſummè interdum graues dolorificosque, & à quibus abſtinendum decernit: uel ſi eos

ædens

ædés ſpiritus voluptate ſumma afficiatur, vel ſumma exoluatur moleſtia, abſtinet abijs tamen. Et portioni cuius paulò robuſtiorem, operoſioremuè ædenti motum, reliquæ omnes inſeruire, & quam poſſunt opem ferre apparent, ita ſcilicet principe imperante. Vt ſi è quibus neruorum portionibus ad cerebri ventriculos præcluſa eſt uia, nullis eæ moueri apparent motibus. Non propterea id euenire ſtatuēdum eſt, quod ſubſtantia, facultasuè, à qua commouebantur, nulla ijs inexiſtat amplius; ſed quòd ab uniuerſitate ſeiunctæ ſunt, cuius arbitrio, atque ope res, quibus inditæ erant, commouebant: quin uel ſi proprijs uiribus, quibus ineſt, partes commouere queat ſpiritus, inciſo, colligatoue neruo nihil eas cōmoueat tamē; ſiquidem quod hominibus ſingulis proprio à cętu ſeparatis euenit, à ſe ipſo, & à propria ſeiunctus uniuerſitate ſummopere turbetur, & ueluti exanimetur, itaque & torpidus fiat oportet. Infirmæ igitur rationes, quæ Galeno perſuaſere, nō propteræa ſentire, moueriq́ue neruos, quod animæ ſubſtantia ijs inexiſtat, ſed quòd facultas modò quædam indatur, at non quæ ſpiritum ipſum ineſſe declarare poterant, & quæ declararunt interdum. Age porro explicentur & ipſæ.

Quæ ſpiritum neruis ineſſe Galeno declarare poterant. Cap. X.

RECTE' quidem Galeno ſtupidi ſui natura, atq; immobiles, & qua ſentiendi, ſeſeq; mouendi facultate nerui donati uidentur, re quapiam à cerebro in eos immiſſa donari uidētur; ſi quidem, in ſomnum delapſo animali, qui uaporibus è ventriculo ad cerebrum ſublatis præcipuè fit; & ſpinalis medullæ cauitate humoribus oppleta, rei nimirum, quæ è cerebro in neruos influens ſentiendi ijs, ſeſeq; mouendi vim affert, præcluſa uia, quales ſui ſunt natura, ſtupidi fiunt, immobilesq́ue. At vero quòd eadem prorſus cerebro ſubſtantia donati, ijſdemque obuoluti tunicis, nihil omnino aliud à cerebro differre ipſi itidem videntur, niſi quòd in longiori ab illo progreſſa, tenuioribus ſui partibus elapſis ſicciores facti ſunt duriores q́;, cuius modi vbi ipſum fit cerebrum, quæ in eo reſidet ſubſtantia, nihil deterius ſentire, intelligereq́ue, nihil ad motus ędendos ſegnior Galeno fieri videtur. Vtiq́ue non facultate à cerebri

rebri

rebri naturã, & ipſo omnino à cerebro in neruos immiſſa ſen tientes eos fieri, mobilesq́ue intelligendum Galeno fuit:ſed à ſubſtantia in cerebro quidem contenta, at quàm longiſsimè à cerebro diuerſa, & à ſpiritu omnino in illius inhabitan te ventriculis; rem aliam nullam cerebro illis, uè in eſſe, & in illos omnino,qui ſomnum faciũt, itaq; ſtuporem animali, torporemq; inferunt, uapores illabi,& ſpiritum intuito bene calidum, beneq; tenuem, ea nimirum natura,eaq; donatum diſpoſitione, qua ſubſtantiam, cui neruis ſentiendi,ſeſeq́ue mouendi ius afferenda eſt. Quin cui neruorum, partiumq́ue, quibus infixi ij ſunt,paſsiones percipiendæ,& ipſæ comouen dæ ſunt partes, donatam eſſe oportet. qui igitur uel anguſtiſſimos neruorum poros ſubire,ſummaq; per eos uelocitate fer ri, & ut libet ſecum illos flectere, tendereq; queat, & quin ab externarũ rerum uiribus, & uel ipſis à vaporibus ſummopere turbetur,immuteturq; & vel leuiſsima,quę patitur,ſtatim per cipiat omnia qui ad functiones omnino muneraq;,quę neruo ſum gen is,eiue inexiſtens ſubſtãtia pręſtare,obireq; uidetur, præſtanda,aboundaq; omnia,aptiſsimus videri poteſt:& quo poſtremo oculorum humoribus immiſto ſentientes eos fieri, & à quo ex oculis egreſſo aerem, qui nos remotiſsimasq; inter res medius eſt, propria natura,& ſentiendi omninó,uidendiq́ue vi donari enunciat uniuerſum. ſpiritus (inquit Galenus) per uiſorium neruum illapſus oculorum humoribus immiſcetur,ut tota eorum ſubſtantia ſentiens fiat,& reliquis

7. de placitis Hipp. & Plat.c.

" igitur corporis partibus, ut & ipſæ ſentientes fiant, ſpiritus
" omnino eſt immiſcendus;tum uiſio (inquit) haud quaquam
" rerum imaginibus ad inexiſtentem oculo ſpiritum delatis fie
" ri poteſt; nõ ſi quidem montis magnitudo quanta exiſtit per
" oculi pupillam introferri, ſed quòd ſpiritus per uiſorios ner-
" uos in oculos delatus,ex ijs exiliens, & ambientẽ aerem in al
" terans, & ueluti conuerberans ipſum ſibi aſsimilat, & per ip-
" ſum ad coloratum corpus extenditur, ſi animal externas re-
" motaſque res ut intueatur,percipiatque,ad eas vſque effundẽ
" dus eſt ſpiritus,& ſpiritui omnino contingendæ eæ ſunt,uti-
" q;ue & proximarũ uires ut percipiat, cõtingatur, ab ijs oportet.neq;ue enim quæ in animali ſentit ſubſtantia, ueluti multis è partibus,multiſuè compoſita eſt è ſubſtantijs,& quarum ſingulæ ſingula percipiant res,ſed una omnino omnes eadem q;ue percepit ratione, & contingens omnino eas, ab earumq; paſſa,

paſſa, immutataquè uiribus, id uero & omnibus viſum eſt, & neceſſarium omnino eſt. Quin & neruorum portionum, in quas ſeu à uinculis, ſeu ab intuſo humore ad cerebrum præcluſa eſt uia, ſtupiditas,torporquè non incorporea facultate, ſed corporea ſubſtantia, & ſpiritu omnino è cerebro in neruos effuſo, ſentientes, mobileſquè eos fieri,declarâre Galeno poterat. ſi quidem denſiores factos neruos, ijſquè inexiſtentes humores,qui ſcilicet nihilo neruis minus permeabiles uideri poſſunt,ſi non ſtatim illa ſubeat,at ſubeat omnino tandē naturarum agentium more, quæ incorporeæ quōd ſunt, magis in ſe ipſas conſtrictas,denſaſquè res ſerius quidem ęgriuſque, at ſubeunt eas tandem omnes: inde etiam intelligere Galenus poterat, non facultate à cerebro emiſſa uim neruis indi, qua ſentientes fiant, mobileſquè, ſed animæ in cerebro inhabitantis,& ſpiritus omnino portionem ad illos aduenire,eâquè & ſentire, & neruos,parteſquè,quibus ij infixi ſunt, commouere: quòd quæ facultate agunt proprijs conditionibus omnibus, ijſquè imprimis,quas emittant in quæ agunt, donant,& nullo prope modum temporis momento, quæ ſimili natura,ſimiliqúe donata ſunt diſpoſitione.Itaquè ſol atquè ignis,qui facultate emiſſa Galeno agunt, quæ ab ipſis nō valde diſsident,ſtatim calida omnia,lucidaque faciunt,& in ſolem ignemquè agunt: quin & quæ contrarijs naturis,contrarijsquè donata ſunt diſpoſitionibus,ijs illa paulatim exuunt, proprijſquè afficiunt,& indunt eas tandem omnes,quæ ſcilicet facultate agere, & facultatem emittere uidentur, non facultas ab ijs alia ulla, ſed propria natura, propriaquè emanat ſubſtantia; itaq; quæ ea exuperat præinexiſtente uatura,eiuſquè condition ibus eiectis,ſe ſe ijs,propriaſqúe conditiones indit omnes. Vt niſi quæ in cerebro inhabitat ſubſtantia aliarum naturarum, quæ facultatē & ipſæ Galeno emittunt, nulli prorſus ſimilis ſit, ſed diuerſa ab ijs omnibus agat ratione, neruis ea omnibus ſentiendi,ſeſequè mouendi, non facultatē,qua ſpoliari queant;ſed naturam indat tandem. qua enim uno ꝗ cerebro illi differunt, nihil id prorſus (ut dictum eſt) obſtat.Quin ſi non ſtatim, at breui omnino neruos ſubire, ſe ſeque ijs penitus indire queat,cerebri itidem ſtupiditas,immobilitasqúe non modò, quod alibi dictum eſt, ſentientem, motiuamquè animam ipſius temperiem non eſse,ſed & nulla omnino à ſubſtantia in cerebri corpore inhabitante,faculta-

tem

tem in neruos immitti, qua ſentientes, mobileſquè fiant; ſed propterea tales uideri, quòd à quibus rerũ uiribus nerui ijſquè proximæ corporis partes immutantur; ijs itidem inexiſtens immutatur ſpiritus; & commotus is & neruis, & quibus affixi ij ſunt, commouet partes. cui enim dubium eſse poteſt, quin ſi ſubſtantia in cerebri corpore inhabitans facultatem in neruos immittat, qua ſentiẽtes, mobileſquè fiant, multò illam prius, multòquè robuſtiorem ipſum immittant in cerebrum? propterea igitur neruorum paſsiones quæuis ſtatim animali percipiuntur, at cerebri malorum, nullus prorſus animali fit ſenſus, quod quæ neruos oblædunt rerum uires, eadem & neruis inexiſtentem offendunt ſpiritum, minime uerò & quæ cerebrum eadem, & ſpiritum in ipſius contẽtum uentriculis, quæ ſcilicet ne ad ſpiritum uſquè ferantur, ipſumquè attingant ſpiritum, à cerebri corpulentia, profunditatequè reiciuntur, & propterea nullam ſe ſe commouendi cerebrum obtinet facultatem; nerui uerò ſumma ea donati apparent; quod non ut neruis, ſic & cerebro propterea inditus eſt ſpiritus, ut ſeorſum à reliquis corporis partibus uarijs illud commoueat motibus, ſed ut in eo reſidens portionum omnium paſsiones, neceſsitateſquè percipiat, & quibus ijs illarum occurrẽdum eſt motibus, ijs illas commoueri præcipiat, fortè & commoueat, ijs ipſa commota, munera omnino motuſquè ut ædat, quos ſibi ipſi vnitus, nullamque propriæ ſedis partem ſecum ſectans pulcherimè ædere queat. Poſtumò & mouentis laſsitudo, eius nimirum immutatio, quæ paulo uehementiores, diuturnioreſquè motus conſequitur apertiſſimè Galeno declarare poterat, non facultatem à cerebri corpore, naturauè in neruos immitti, qua ſentientes ipſi fiant, mobileſquè; ſed ex illius uentriculis ſpiritum in ipſos illabi, & ſentientes eos uideri, mobileſquè; quòd ijs inexiſtens ſpiritus externarum rerum uires percipiat, & commoueat eos, ſi quidem quæ facultate emiſsa agunt ſubſtantię, nihil eæ unquam quòd illam emittãt, defatigari, debilitariuè; aut immi nui uidentur, nec poſsunt omnino: qui enim ab actione, quã natura ędunt, & quę ipſarum propria eſt, defatigentur, debilitenturquè, aut qui imminuantur, nullam unquam ſui portionem emittentes? Itaquè calorem aſsiduè, lucemquè emittens ſol, nihil propterea deſatigari, debilitariuè, aut imminui uidetur. idem uerò & noſtro eueniat igni, niſi inexiſtens calor,

lor, quam ipſius portionem tenuiſsimam, proindeque leuiſſimam, inuiſilemq; fecit, ſecum aſsiduè efferat.

Naturæ nimirum (vt alibi amplius declaratum eſt) quę nō ſui portione quapiam, ſed facultate emiſſa agere uidentur Galeno, eo præditæ ingenio, ijsq; donatæ ſunt uiribus, ut nihil ipſæ unquàm è proprio decendentes ſubiecto, nihilq; in in eo imminutæ unquam, proprias tamen facultates, propriasque uires perpetuò, inceſſanterque effundant, & quæ ijs attingunt, ijs illa donent omnia. Itaq; quoniam à paulo uehementioribus, diuturnioribusue motibus non defatigari tantum debilitariuè, ſed imminui etiam, & deficere tandem, quæ mouet ſubſtantia videtur, non facultatem eam, ſed ſui portionem in neruos immittere, exiſtimandum omnino eſt, & propterea defatigari, quòd motus ædens, non ſe ipſam modo, ſed circum poſitas ſecum vectat corporis partes; & imminui deficereque tandem, quod è concalefactis, adapertisque partibus aſsiduè elabitur. Itaque liquido patet ſentiendi, ſeſeque mouendi uim, qua nerui donati uidentur, haud quaquam à facultate ijs indi à cerebro, eiusuè natura emanāte, ſed à ſpiritu omnino ex illius uentriculis in neruos illapſo, quinquæ nerui ſentire, & quos ædere uidētur motus, haud quaquam neruos, ſed ijs inexiſtentem ſpiritum ſentire, ædereque omnes: Vt nunquam ſatis Galenum mirari liceat, qui adeo manifeſtam rem, & quam apertiſsimè interdum intuitus erat, nō perpetuò eam inſpexerit. At age rationes examinentur, quæ tres homini ineſſe animas & ſubſtantia, & loco, à ſe ipſis ſeparatas, differentesque, eæque ante alias, quæ ſubſtantias cordi, iecinorique inſidentes non animales, ſed naturales eſſe Galeno perſuaſere.

Perperàm Galenus operationes, quas nulla animal operari videtur electione, non animæ, ſed naturæ aſsignandas decernit, Cap. XI.

QVANDOQVIDEM ſentire, & moueri ſecundum electionem propria animalium ſunt (inquit Galenus) augeri verò, & nutriri plantis etiam cōmunia, erunt utiquè priora quidem animæ, poſteriora vero naturæ ipſius opera: quare animalia ſimul & ab anima,

1. de natur. facult. c. 1.

„ anima,& à natura gubernari dicimus; ſtirpes verò à ſola natu
„ ra,quamquam his etiam animam uegetatricem aliquis attri
„ buere haud immerito poterit, diſtinguens eam à ſenſitrice.
„ Propterea igitur, ut videtur, non ab anima modo, à ſentiente nimirum, cognoſcenteque ſubſtantia,ſed à natura itidem à bruta nimirum,cognitionisque omnis experte ſubſtantia animal gubernari,ſtatuit Galenus: quòd anima,quia ſentiendi,dignoſcendique facultate donata eſt,& ſenſu cognitioneque operatur,quas operationes, & quos ædit motus electione,& ibi omnino eos ædit,ſiſtitque,ubi ædendos, ſiſtendoſque intelligit, collibitumue eſt: quin & operandi, mouendique modum immutat, vbi immutandum intelligit, collibitumue eſt, & operationum, motuumque, quos ędit, nullus ipſam latet; operationum autem, motuumque, quos animal ædit,longè plurimi nullo animæ imperio fieri,ſiſtiue, nulla omnino ab eius uoluntate pendere immutariuè, quin nullo cum animalis ſenſu fieri uidentur. quos igitur ab alia ædi ſubſtantia exiſtimandum ſit, quæ bruta ſui natura,& quę in uſum operetur, ignara, prorſus nulla operetur intermiſsione: Vn ſcilicet, ut uidetur animæ ſentiendi, motus uerò ædendi,nihil naturę quam animę minus facultatem attribuēs, idque modò in ijs ædendis ab altera differre alteram ſupponens, quòd anima, ubi collibitum eſt,eos ſiſtit; natura verò nulla eos ędit intermiſsione,rerum naturæ,& ſibi ipſi diſcors aduerſusque uideri poteſt Galenus,illi quidem, quod (ut in ijſdem expoſitum eſt commentarijs)ſubſtantiarum à quibus res conſtitutæ ſunt omnes, una modò ſentiendi uis communis vtrique, motus verò ædendi uni modò calori tributa eſt, nec qualiuis,ſed longè tenuiſsimo, leuiſsimoque inexiſtenti ſubiecto.Itaq; ea modò à ſe ipſis moueri uidentur entia,quę ſumma donata ſunt tenuitate,reliqua verò omnia, quæ paulo corpulentiora facta ſunt, cuiuſmodi uiſcera,resque alię ſunt, quę à proprijs naturis moueri uidentur, immobilia ſui natura ſunt omnia,& ab alia inexiſtente mouentur ſubſtantia,ſibi uerò ipſi, quòd motum,ſenſumque,quos animæ modò in cerebro reſidenti aſsignarat,& quos ijs modò partibus communicari uiderat,enuntiaratque,inquas,quæ à cerebro emanant res,& nerui omnino, quibus ſcilicet,illam ſentiēdi motusquè ædendi facultatem Galeno indit, immittuntur,reliquas,quas nulla ſubit neruoſa portio,uel quos ſubit quidem,

at in-

at incommodo quopiam affectæ,illa indi non poteſt,prorſus „ ſtupidas immobilesquè eſſe, fieriuè uiderat,enuntiaratquè; „ cordis utrumquè,& iecinoris naturis & ipſi omnino cordi,ip „ ſique attribuit iecinori,id enim agit operationes utrique at-attribuens,quæ ſenſu,cognitioneque ,& motu inſuper conficiendæ ſunt; & cordi ſeorſum ſui ipſius , arteriarumque omnium dilatationem aſsignans,cōſtrictionemque,quam ſummopere aſsiduè variari,itaque perpetuò prout,præſens poſuit uſus,ipſe omnium pulcherrimè inſpexerat Galenus:cui enim dubium eſſe poteſt, quin ſenſu,cognitioneque operetur,quæ operandi modum aſsiduè,itaque perpetuo immutat ſubſtantia,prout ad ſui ipſius bonum,conſeruationemquè immutandus is eſt? Nec propterea propria poſitio deſerenda Galeno erat,quòd operationum cuiuſmodi ab anima aliæ ſentiente, Imperanteque æduntur immutanturque,aliæ uerò nihil prorſus ab eius uoluntate pendere,& nullo cum animalis ſenſu fieri uidentpr,ſed in illa omnino perpetuò perſiſtendum,quæ nimirum ipſo poſita erat à ſenſu;tum modus inquirendus, quo animæ illæ omnes cùm ſint,& anima omnino illas ædat omnes,nihil tamen animali percipiuntur, nihilque ab eius uolútate pendere uidentur. & paulo diligētius inquiſitus Galeno is ſi foret, quo partium ſingularum paſsiones,immutationes que animali percipiuntur,& quæ operationes,quiquè motus à voluntatis imperio pendent, ille itidem conſpectus foret. Quoniam enim quæ corporis partium , iiſque inexiſtentium ſpiritus portionum paſsiones eius uniuerſitati in cerebri uentriculis reſidenti non communicantur,nihil eas percipit animal,itaque profundioribus ſoporibus,qui (vt alibi expoſitum eſt)multis craſsiſquè uaporibus ad cerebri uentriculos ſublatis , ſpirituque in ijs exuperandis occupato, detentoquè fiunt: quin & in uigilia etiam , at ſpiritu intentiſsimè quid cogitante, nihil uel graues partium paſsiones percipit animal,& ne grauiſsimas quidem in apoplexia, quæ vel omnium conſenſu ſpinalis medullæ cauitate humoribus oppleta,uia nimirum à neruis,qui omnes prope modum ex illa exoriuntur ad cerebri uētriculos præcluſa fit. Et portionum reliquarum paſsiones, immutationesque vniuerſitati ut communicentur intermedio ſpiritui communicandæ omnino, ſunt uniuerſo:neq; enim niſi ad illam perueniant, ijs ipſa immutari poteſt,& niſi in intermedio eæ fiunt, nulla in uniuer- Lib. de ſen no.c.7.8.

ſitate fieri poſſunt ratione. itaque exiſtimare licet non quaſuis ſpiritus portionum immutationes,motuſquè uniuerſitati communicari, ſed motuum ritu,qui riuulis à cõmuni quapiam aquarum uniuerſitate effluentibus induntur, uehemẽtès modò illa ad uniuerſitatem peruenire,in eaq; fieri, languidos verò nihil prorſus uniuerſitati communicari,qui nimirũ languidiores aſsiduè facti,priuſquam ad illam perueniãt, deficiunt prorſus; & ita omnino euenire, aſsidua, quæ à ſpiritu uaſorum fibris inexiſtente ſuccorum attractio, retentioquè, & expulſio fit,apertiſsimè declarat. quæ ſcilicet quia ſenſum omnino omnes conſequuntur, ſpiritu omnino quid paſſo,immutatoque, fiant oportet, & nullo plerumque cum animalis fiunt ſenſu; propterea ſcilicet,quod quæ à languidiſsimis inexiſtentium ſuccorum uiribus, aſsiduè in ſpiritu fit immutatio,quia exilis ea eſt, languidaquè, priuſquam aduniuerſitatem perueniat,deficit prorſus,at ſi à robuſtioribus ſuccorum uiribus robuſtius ſpiritus immutetur, eius immutatio, paſſioque haud quaquam animal latet. Quoniam omnino eas modo ſpiritus portionum immutationes, motuſque percipit animal, quę uniuerſitati in cerebro reſidenti communicantur, ijque modò uniuerſitati communicantur, qui intermedio ſpiritui communicantur uniuerſo,uehementes nimirum modò, languidiores verò, & qui adipſam uſque non perueniunt uniuerſitatem,nihil ei communicantur; itaque & animali penitus ignoti ſunt,at quin vel ij portioni; in qua fiant, ignoti erunt, & quin res ea, à quibus fiunt uel attrahat nil amoliatur, ambigere non licet: ſi quidem longè exquiſitiſsimo ſenſu præditam ſubſtantiam uel leuiſsimas ſui ij ſuas paſsiones nihil ſentire, & longè ad motus quoſuis ædendos promptiſsimam, organiſque,quibus quælibet attrahere, expellereque queat, donatam omnibus,quæ oblectant nõ attrahere,& moleſta quæ ſunt,nõ expellere exiſtimare nõ licet, eoſque modò portionum motus uniuerſitatis imperio ædi ab eiuſque pendere arbitrio exiſtimare cùm liceat, quibus ijs portionum neceſsitatibus occurritur, quæ ipſi innotuere uniuerſitati: qui uerò boni cuiuſpiam attrahẽdi,maliue reijciendi gratia æduntur,cuius nullus uniuerſitati factus eſt ſenſus, quos (ut dictum eſt) portiones ſingulæ ſpõte ſua ædunt, quod languidiores ſunt, quàm ut ad uniuerſitatem perueniãt, vel huiuſmodi enim res attrahi,repelliuè poſſunt,

à qui-

à quibus quæ in ſpiritu fit immutatio,penitus uniuerſitatem lateat,ij nihil magis uniuerſitati innoteſcere uideri cum poſſint,quàm qui ab inciſorum ſerpentum parte, quæ à capite ſeiúcta eſt,ædi uidentur.hæc inquàm omnia ita cum ſe habeát, utiq; & cordis pulſatio, & uaſarũ omnio attractio, expulſioq́ue, operationes omnino quæuis ſenſu modo eæ, motuque conficiantur,uel ſi nullo uniuerſitatis imperio ædi, nullaque ab eius uoluntate pendere, & nullo etiam cum animalis ſenſu fieri uidentur, eidem tamen ſubſtantiæ,quæ iuxtà uoluntatis imperium operari videtur Galeno, & ſpiritui omnino attribuendæ ſunt,cuius (ut alibi expoſitum eſt) ſenſus, qui in animali fit, motusq; eſt omnis. Nam cordis pulſationem, vaſorumque omnium attactiones,expulſationesq; à ſentiente,cognoſcenteque,fieri ſubſtantia,aſsidua illius,harumque diuerſitas apertiſsimè manifeſtat, quæ ſcilicet temere nunquàm,ſed perpetuò prout vſus poſtulat, fieri uidetur. Itaque prauus omninò canon,quò animales à naturalibus operationibus diiudicandas præcipit Galenus. Et ſi quiſpiam ponendus eſt,non is à motus perennitate, intermiſsioneque; cur enim quæ motus ædendi facultatem ſortita eſt ſubſtantia, à quibus ſeruari,oblectariq;ue,vel à moleſtia quapiam liberari ſe ſentit, non perpetuo eos ædat? ſed ſi quidem non ſolo à motu,ab eius certe diuerſitate ſumendus eſt, & quæ illarum motu confici videntur,& non eodem perpetuò, ſed tali aſsiduè facto, quali quod propoſitum eſt opus, optimo confici queat, animæ omnino aſsignandæ ſunt omnes.At age quando uel operationum, quas uniuerſitati ignotas eſſe, ſuſpicari non licet,non nullę inuitis nobis æduntur,easque ſiſtendi, quę eas ędit ſubſtãtia,impotens omnino eſt.Itaq; nõ ab anima ędi ſuſpicari licet, quæ ſcilicet uolens operari uidetur, eligenſque, & vbi collibitum eſt,operationem ſiſtendi potẽs apparet, illarum earumq́ue preterea,quę naturales uidentur Galeno diligentius, quàm homini factum uidetur,quaſdam intueri ne grauemur.forte enim ſibi in his diſcordem Galenum,qui ſcilicet brutæ, turpidæq; naturæ operationes aſsignet,quæ manifeſtè à bene ſentiente, beneque mobili ſubſtãtia.huiuſmodi enim fit oportet,quę uiſcera,uaſaque,quibus inexiſtit,commouet,æduntur, & in illis id eſſe ſpiritus ingenium intuebimur: vt uel ſi (quæ fieri & ijſdem in commentarijs declaratum eſt, & in operationibus, quę exponentur

multis

multis manifeſtimum fiet) partium ſingularum paſsiones quęuis uniuerſitati innoteſcant, motus nimirum, qui in ijs inexiſtentibus portionibus ab alienis naturis fiunt ad uniuerſitatem perueniant omnes,& quos illæ ędunt motus,uniuerſitatis arbitrio eos ędant omnes ; quin operationum tamen motuumque, quos ipſa ædendos decernit, & ipſa omnio ædit vniuerſitas;, perpetuò ædat, continere ſe ſe minime queat.

Operationum, quæ nullo à voluntatis Imperio pendent, multas animæ aſsignari poſſe & aſsignandas omnino eſſe. Cap. XII.

OPERATIONVM, quas nulla electione, quin quas inuiti operari interdum,& à quibus ceſſandi impotentes videmur, multas animæ aſsignari poſſe,& aſsignandas omnino eſſe, ipſa imprimis declarat cogitatio, quam quis animæ eſſe neget? ſi quidem manifeſtè,quæ non vult,quin quæ ſummopere auerſatur,exhorretq́;, & vel vbi eorum cogitatio nullum ipſi affert bonum, quin cogitet,retinere ſe ſe anima minimè poteſt:Minus etiã ne quæ inquirere,reminiſciuè propoſuit, eouſque inquirat, dum inuenerit.

Præterea & motūs, quos vel bono quopiã rerum ſucceſſu exhilarata,vel malo triſtata,aut ab imminente periculo perterrefacta, vel ob acceptam iniuriam, commiſſumuè peccatum indignata,affecta omnino ædit,quos,quia corporis eos immutationes cõſequuntur,quæ & in ipſius conſilium,quòd latere velit,uel puſillam eam digeneremque,& uilem,aut furioſam interdum declarant,quæ magna generoſaque,& prudens ſui eſt natura,videri maximè appetit, maximeque contendit, libentiſsime non ædat. Nam in letitia,iracundiaque, & verecundia propterea externas corporis partes calidiores fieri, rubicundioreſque, quòd ſpiritus in eas effuſus ſit omnis,ſanguinemq; ſuppoſitis arterijs,uenisq; inexiſtentem in eas egerit:in mœſtitia contra metuque,frigidas,pallidaſque, quòd ſpiritus ex ijs in internas receſſerit, ſanguinemque in eas egerit, ſuo ſatis declarabitur loco. Quæ certè in timore

ene-

euenisit,propterea euenire,quòd ſpiritus(vt dictum eſt) nec verò naturalis, cognitionisq; omnis expers, ſed animalis, & ipſa omnino anima in internas recedat partes, vel ipſe teſtatur Galenus. Per timorem (inquit) ſanguis,& ſpiritus ſe ſe introrecipiunt, quò fit ut algeant partes in ſuperficiæ poſitæ,adeoq; interdum vehementer, ut non nulli rigore quoq; corripiantur; tuſsis itidem, & ſternutatio,riſusq, nihil à voluntatis imperio pendent, ſed in inuitis nobis, repugnantibusq; fiunt, & illas animæ cùm propterea (ut exiſtimare licet) aſsignet Galenus,quòd moleſtarum rerum expulſiones cùm ſint, ſentienti omnino, mobiliq; attribuendæ ſunt ſubſtãtiæ, Vtiq; & riſus motus omnino quidém,& ipſe cum ſit,& ab anima æditus ſentiente quid, intelligenteuè, animæ & ipſe ipſi itidem aſsignandus eſt Galeno; ſe ſe ſcilicet conſeruandi proindeque, & oblectandi ſummo cum ſpiritus teneatur deſiderio, & ſui ipſius corruptionem, proindeque & dolorem ſummopere cum exhorreat:quin res,à quibus cõſeruatur,proindeque,& uoluptate afficitur, inquirat, procuretque;& quin aduenientes proſpiciens, exhylaretur,& præſentes, appoſitaſq; amplexetur,attrahatque.nec quin à quibus moleſtia ſe affici, proindeq; & corrumpi ſentit,odio eas habeat,& accedentibus perterritus triſtetur,nec quia quibus licet perpetuò amoliatur modis, cohibere ſe ſe poteſt, ueluti neque nos homines quin aduenĩetes ictus reijciamus, & uel à quibus nihil feriri nos timemus,oculos occludamus.Quoniam igitur operationum, quæ vel Galeno ipſi ab anima ædi videntur, multas in uita interdum operatur, eaſque ſiſtendi impotens eſt: haud certe, quæ à uoluntatis imperio pendere non uidẽtur, non animæ ſed,uel quæ cognitione quadam, & quodam ædi uidentur motu, naturæ aſsignandas decernit Galenus.

Ope-

Operationum, quæ naturales videntur Galeno, multas animæ aſsignandas eſſe, quod alio aſsiduè, atque alio, eoq; perpetuo aduntur modo; quo propoſitum opus optimè conficitur. Cap. XIII.

QVIN & modus, ratioque, qua operationum multæ, quæ naturales Galeno uidentur, conficiuntur, animales eas eſſe, manifeſtè declarat:

V. in VI. de mor. vulg.

Natura (inquit Galenus) quod cognitione nulla, nullaq; operatur electione, qua » operatur perpetuò, eodemq; operatur modo, aliterq; ut ope- » retur nulla edoceri poteſt conſuetudine. Rectè ſanè; namquæ » operandi modum rationemque immutant, propterea immutent, quod propoſitum opus ut cõficiat, alia ſibi operandum intelligunt ratione. Quæ igitur in uentriculo cibos concoquit ſubſtantia naturalis ea uideri nõ poteſt. Quoniam enim uel maxime alienos, maximeq; contrarios cibos, & qui nihil in principio exuperentur, quin qui moleſtia ſumma, ſummoque ventriculum aſficiant malò, ſæpius aſſumptos cõcoquit eos tandem, probumque agit in ſuccum; utique operandi, cõcoquendiq; modum ea immutet, proindeq; cognitione, atq; electione operetur oportet: neq; enim propterea, ut Galeno placet, familiares tandem ventriculo illi fiunt, quod & ipſi in uentriculum agunt, & ventriculum ſibi ipſis ſimilem reddũt; id enim ut agant, ſibi tandem, quò magis egerint, eò humanum in nutrimentum minus agantur. Peſsima certè quæ his uiuẽdi ratio, cur in optimam ſi repente mutetur, magno mũtetur incommodo, quod fieri Galeno imprimis uidetur, nulla prorſus cauſa aſsignari queat, ſi uentriculus à naturali regatur facultate, quæ ſcilicet nec operationem, nec operandi modum commutare nouit, at nullo innoteſcat labore, ſi ab anima, à ſentiente uidelicet, cognoſcenteque, & eligente ſubſtantia, & quę proprias operationes, proprioſq; motus immutare queat, gubernetur. Experta nimirum anima ad cibi huius concoctionem, calorem hunc uel non ſufficere, uel nimium eſſe, copioſior ipſa in uentriculum confluit, copioſio-

remque

remque adducit calorem, & uehementius uaſa commouet, uel languidius & minor ipſa eſt: & ubi minore, & diuturniore opus eſt calore, quali opus eſt, eo ubiq; utitur, nihiloquàm peritiſsimus coquus minus: tandiuq; concoquendi, operandiq; ratione anima immutat, quousq; modum inueniat, quo prauam uiuendi rationem corrigat, quæ ſi repente mutetur, magno mutetur incommodo; ad diuerſas enim illas diuerſi motus, diuerſiq; operandi modi neceſſarij ſunt. Prandium ſcilicet liberalius ſumptum concoquere aſſuetus ſpiritus, prandio aſſumpto, plurimus in uentriculum conuolat, vehementiusq; uaſa commouet, omnes omnino rectè illud ut concoquat, uires affert, intenditq;, at non modica aſſumpta cœna, & quã labore modico exuperare aſſuetus; fit copioſiſſimus fortè per id temporis in iecinoris, reliquasq; illapſus in uenas, ut cibos non pulcherrimè in uentriculo concoctos in probum inuertat ſanguinem; prauam hanc uiuendi rationem repente ſi commutes multis magnisq; commutes incõmodis: nam & modicum prandium à calore magno (neque enim minor quàm ſolet confluat, aut languidius uaſa agitabit ſpiritus) plus iuſto concoquetur, minimeq; in chilum, ſed craſsiorem agetur in rem: magnam contra cœnam non ſatis exuperet, neq; enim copioſior quàm ſolet, ſtatim accedet, negligens quę per id temporis operari aſſuetus eſt; repẽte itaque immutata uiuendi ratio ſummopere, paulatim nihil oblædit, nam modicum incommodum ſubſtinere licet, magnum non ſic; imminutam nimirum uiuendi rationem ſentiens ſpiritus, paulatim & ipſe motus, operandiq; immutat modicum, poteſt autem, & ſummè mobilis, & ſumma (ut dictum eſt) cognitione, & longe uarijs donatus organis, minimè uerò & naturalis ſubſtantia ſtupida, immobilisque, & organis carens, ſed idem ſemper, eodemq; agit modo, & motus ædendi potens ſi ſit, ijſdem perpetuò commoueatur motibus. Nam (quod dictum eſt) ubi quod propoſitũ eſt opus, cæpto motu abſolui non poteſt, alijs id ipſum moliri, & in morborum criſibus, preterea & in cãtibus manifeſte intueri licet; manifeſte enim in illis quæ moleſtiam inferunt, uarijs modis, uarijſq; amoliri tentat uijs, prudentiſsimi Imperatoris ritu, qui ubi inſtituto aliquo modo hoſtes profligare non poteſt, alia, atquè alia id tentat ratione; & in his ubi qualis ædendus eſt ſonus, ædi non uidetur, manifeſtè muſculos

ad uocẽ efformandã paratos mille cõmouet modis,nec alijs, atq; alijs commouere ceſſat unquã , donec & moueat, quę, qualis propoſitus eſt,ædatur ſomnus. Quoniam igitur operationes,quaſcumque fere operatur animal, paſsim uariari, aſſidueque tales ædi,quales pręſens poſsit vſus,videntur,haud quaquàm naturali facultati,ſed ſpiritus omnino,& ipſius omnino uniuerſitati. neque enim quæ laringis fibris,muſculiſq; ineſt portio,ſonos percipit.

Præterea & quod organorum fiunt miniſterio. *Cap. XIIII.*

ORGANA præterea , quorum miniſterio quæ in animali fiunt,operationes fiunt omnes,ſatis Galeno declarare poterant ab anima eas ædi omnes.nam quæ neruorum(qui animæ facultatũ uehicula uiſi Galeno ſunt) miniſterio non fiunt,fibrarum fiunt miniſterio,quæ neruorum ueluti propagines,portioneſque,& neruorum ritu partibus,quibus immiſcentur, ſentiendi,ſeſeque cõmouendi facultatem afferre viſæ ſunt: & quæ uel ſi à neruis produci viſæ non forent, animæ tamen organa Galeno ponẽdæ forent,viſcera ijs,uaſaque omnia, & longè quidem varijs intertexta, earumque hæc miniſterio attrahere, retinereque, tum & expellere omnium optimè intuito, & nequaquàm temere, eodemque ſemper operantibus modo , ſed eorum unis interdum , reliquis quieſcentibus omnibus , pluribus uerò interdum , interdum verò & omnibus ſimul , & iuxta præſentem perpetuo uſum : Itaque quoniam (vt dictum eſt) quæ in animali operationes,& qui motus neruorum opera non fiunt,fibrarum opera fiũt,& fibræ nihil quam nerui minus à ſubſtantia gubernari uidentur ſumma prædita cognitione, utique animalis operationes , motuſque omnes , animæ aſsignandos eſſe liquido patet:& uel una hac ratione animal uniuerſum ab unica animæ ſubſtantia gubernari , ſatis declaratum uideri poſſet : at magis id ut manifeſtum , & res omnino uniuerſa magis in aperto ut ponatur, viſcerum, uaſorumque aliquorum operationes, motuſq;, & modum,quo operantur,inſpicere ne grauemur.

Ven-

Ventriculi appetentiam omnem attractionem, alterationem, & expulſionem non naturalibus facultatibus, ſed animæ aſsignandas eſſe. Cap. XV.

RELIQVAE quidem uentriculi facultates, operationesq; ue naturales Galeno uidentur omnes, attractio, retentio, alteratio, atq; expulſio, at appetentia, non quidem qua exinanitus & ipſe, ut venæ, arteriæ, & uiſcera omnia repleri appetit, itaque & attrahit, hanc ſi quidem naturalem in omnibus enunciat Galenus, ſi quæ ſuctionis ſenſum inſequi uidetur, animalis omnino uidetur; quæ nimirum ſenſum ſequitur, ab ipſa ſcilicet admonita tandem coactaque re. Primum (inquit) Symptoma inanitio eſt, ſecundum inanitarum partium naturalis appetentia, hanc ſequitur per uenas, quæ in uentriculum porriguntur, ſuctio, poſtremo animalis appetentia omnium ultima; ſi propterea appetentia ultima animalis uidetur Galeno, quo ſuctionis ſequitur ſenſum. prima itidem animalis uideri debuit, quæ nimirum ſenſum & ipſa ſequitur: neque enim ſuctionis magis, quàm inanitionis, aut uiſcerum modo paſsionum ſenſus animæ eſt omnis, ſed paſsionum omnium ſenſus æquè eſt animę omnis, & ſpiritus omnino, qui (ut dictum eſt) uaſis, eorumque inexiſtens fibris, ubi ſcuros, quibus maximè oblectatur ſuppoſitis uaſorum partibus non ineſſe, è contiguis, reliquiſque eos, attrahit, & eijcit etiam, vbi ab eorũ prauitate oblædi, uel à nimia copia comprimi ſe ſentit. tum modum, quo attractio fiat nos edocens Galenus, ab anima eum fieri pulcherrime declarat. Ventriculus (inquit) morſu ſtimulatus, cibos appetit, ad eoſque excipiendos, attrahendoſque ad os fertur, adeoque interdum auidè, & impetu tanto, ut penè in os uoracium animalium uenter omnis confluat, exceptos rectis, tranſuerſiſque œſophagi fibris attrahit; Recte ſanè. Animæ igitur opus attractio, quæ ſcilicet mouentis opera, & in ſentientis, appetẽtiſque fit gratiam. Quin & alteratio, concoctioque, uel ſi non ab uno ipſius uentriculo, arterijſque & uenis ei intertextis inhabitantis,

4. De vſu partium.

ſed à ſanguinis inſuper illis inexiſtentis, proximorũq; uiſcerum conficitur calore,non propterea uel ventriculi,uel dictarum rerum naturæ, ſed ipſius omnino ſpiritus opus ponenda eſt:nam & quæ artifices cùm organorum aliorum, tum ignis ope conficiũt opera,non organorum, ſed ipſorum opera ſunt artificum : neque enim res tantum,quę concoquendæ ſunt in uentriculum confert ſpiritus, ſed proprijs etiam eas uiribus, & vehementiore arteriarum,venarumq; motu magna ex parte concoquit. Et ſpiritui omnino demandatam eſſe ciborum concoctionem,inde liquido patet,quòd ijs aſſumptis,copioſior in uentriculum confluit,copioſioremque perpetuò adducit ſanguinem,& arterias uehementius commouet;& vbi valde imminutus eſt uiſcerum calor, itaque niſi amplius ſuperueniat auxilium,non ſatis cibi concoquantur;longè illa omnia ſpiritus operatur amplius,maior ſcilicet eius copia externis è partibus in uentriculum illabitur,maioremque ſanguinis portionem ſecum iń illum agit, & vehementius intertextas arterias, uenasque commouet, itaque albent illæ, frigentque,& pulſus uehementiores fiunt: præterea & quòd vbi poſt aſſumptos cibos,intentè quid cogitamus,uel paulo vehementiores ædimus motus, ubi ſcilicet à uentriculo auocatur ſpiritus,cibi minus belle concoquuntur.Expulſionem poſtremò & ipſam,non naturæ ſed animæ, non ſtupidæ nimirũ, torpideque, ſed ſentientis, mobiliſque ſubſtantiæ eſſe opus, ipſe itidem pulcherrimè nos docet Galenus.

„ ſi quid (ipſe inquit Galenus) præter naturam, & moleſtũ in aſperis arterijs,
„ uel in naribus ſentitur,ad id expellẽdum inſurgit anima,nec
„ niſi eijciat,ceſſat unquam;

cur enim non & quæ uentriculum moleſtia afficiunt, ab anima & ipſa, ſed à natura eijcienda ſunt? cum præſertim non ut arteriæ, nareſque minutiſsimis tantum fibris exiguauè nerui portione, exili nimirum ſentiẽdi facultate,ſed inſignibus neruis,ſentiendique ui longè exquiſitiſsima vẽtrinculus donatus ſit. grauiſsima igitur Symptomata cordis morſus difficilis,atq; abolita reſpiratio, epilepſia,atque inſania, & animæ omnino deliquia è uentriculi affectionibus euenire ſolent,& fibrarum miniſterio cum eijciat,expellatque:Quin & ſingultus,qui ibi fit,ubi è uentriculi corpore craſſus eijciendus eſt flatus, ab anima itidem fit : itaque horribili quopiam conſpecto,aut etiam immaginato ſtatim is ceſſat, ſpiritu ſcilicet, & ipſa omnino uniuerſitate

maius

maius ad malum uitandum, maioremque ad operationem operandam conuerſa.

Veſicam non à naturali facultate, ſed ab anima gubernari Galeno exiſtimandum fuiſſe, & à ſpiritus omnino vniuerſitate gubernari. *Cap. XVI.*

VRINAE quoque excretionem ipſi in primis Galeno non à naturali facultate, ſed ab anima omnino fieri intelligendũ fuit. Ne conti nua (inquit ipſe) fiat urinæ excretio fibrarum ipſius ueſicę varietas præſtat obliquarum prçcipuè, cùm enim omnes intendit, vndique circa ea, quæ continet vehementer aſtringitur, donec ſupra modum referta, grauetur pondere. vbi uero excretioni accingitur, cęteras quidem fibras laxat, ſolas autem intendit tranſuerſas. Et muſculi excrementi veſicæ ſuppetias ferunt, is quidem, qui ad meatum urinarum eſt ipſius principium, quo ueſicæ annectitur, laxans: tenſi verò omnes abdominis muſculi, ut intro propellant, ueſicam & comprimant: cõtractuſque poſtremo undiq; ille idem, qui circa collum eſt, premẽſque foras id lotij, quod in meatum ſubierit, atque ipſam denique excretionem accelerans. Veſsicæ nimirum fibris, & muſculis ueſsicam contingentibus inexiſtens ſpiritus, vbi uel ab vrinæ acrimonia mordetur, vel ab onere grauatur eijcere eam agreditur; primum itaque muſculum, quo ueſicę os clauſerat, relaxat; tum & reliquas etiam fibras, quibus omnibus intenſis uelut in orbem coacta, & occluſa undiq; urinam retinebat, ſolasque intendit tranſuerſas; fibras uidelicet, quibus ueſicam ueluti in orbem cogebat remittens, ſoluensq; in longum eam extendit, & tranſuerſas fortius intendens, cõſtringesque, & ita in anguſtum eam agẽs abdominiſque muſculis intro propellẽs nullum omnino urinæ relinquens locũ, eam uniuerſam exprimit, & muſculum poſtremo, qui circa ueſicæ collũ eſt, cõtrahens, comprimenſq; quod urinę in meatu ſubeſt, expellit omne, uniuerſamque accelerat excretionem. Adeò uarium, multiplexque excernendę urinæ opus, ad eo concinne; & fibrarum, muſculorumque opera, ac miniſterio

Lib. 5. de vſu part. cap.ulti.

rio

rio æditum uniuerſum nequaquàm à multis, ijſque naturalibus, ſenſus nimirum, cognitioniſq; expertibus facultatibus, ſed ab una omnino, eademque ædatur ſubſtantia oportet, & quæ ſenſu ſummo, ſummaque prędita ſit cognitione, & muſculis fibriſque inexiſtat omnibus, & has, ut libet intendendi, remittendique, & illos relaxandi contrahendique potens ſit, à ſpiritu nimirum: nec verò à ſingulis ipſius portionibus proprio arbitrio, ſed iuxta uniuerſitatis operantibus imperium, & ab ipſa omnino commotis uniuerſitate. neque enim ſi quæ adeò diuerſis, adeoque à ſe ipſis diſtinctis rebus ſpiritus inſunt portiones, nō ab uniuerſitatis imperio pendeant, & non ipſa omnino moueantur ab uniuerſitate, ſed à ſe ipſis ſingulæ, & proprio operentur arbitrio, quin opus, quod tam varia ſingularum operatione, & ſimul ab omnibus ędita conficiendum eſt, recte confici queat, intelligere licet.

Præterea & pudendum. Cap. XVII.

PVDENDVM quoque (liceat enim quando huc delati ſumus) & pudendum non ut reliquæ corporis partes, idem perpetuò ſpectatur, ſed vbi ad opus, quod in ipſo ædendum eſt; quæ ipſum gubernat animæ portio inſtruit, adeo immutatur, taleq; fit, ut non præxiſtentis animātis pars, ſed veluti aliud animal fieri, Ariſtoteli appareat, & operationē quę in eo ędenda eſt, operās, & abſoluens, præcipuè voluptate aliarum omnium, quibus alijs in partibus, alijsque in operationibus longe maxima; & tanta afficitur, ut reliquis corporeis partibus derelictis, confluat uniuerſa, vniuerſa ſimul, vt ea fruatur, itaque reliquis in partibus ſummopere lāguet. Quod omnino ſubſtātia, quæ ſingulas corporis partes gubernat, maximè inſignes, maximèque manifeſtas in pudendo ędit operationes, proindeq; in eo pręcipuè manifeſtam illā fieri, rationi congruum eſt. ſi in eo ipſam quàm diligentiſsimè intueamur incuſandi non ſumus, nam ſi diligens eius inſpectio, & prolixus de eo ſermo ingenuo uiro turpis eſt; non certe & philoſopho ſubſtantiam, cui ſingularum corporis partium operationes rerum aſsignandę ſunt, inquirenti, exponentiq; turpem eum eſſe exiſtimamus. ipſum inquam, pudendum, non à iecinoris natura, á qua gubernandum

bernandum

bernandum Galeno eſt;nec ulla prorſus à natutali facultate, ſed à ſpiritus quidem portionibus, uaſis,quę pudendú ſubeunt, inſidentibus, at non propriò ſed uniuerſitatis arbitrio, & ab uniuerſitate commotis gubernari,liquidò patet. Quoniam enim uel omnium conſenſu, uel ipſius penè ſenſus teſtimonio, ſanguinis, flatusq́ue influxu intumeſcit, attolliturque,ad proprium nimirum opus accingitur, & à ſolo mulieris conſpectu,quin à ſola venereorum imaginatione, à rebus nimirum attollitur,quæ nec naturam ullam,ullamuè naturalem facultatem habent, nec ipſas etiam ſpiritus portiones pudendo eiuſque uaſis inexiſtentes,ſed ipſam modò mouere queant uniuerſitatem, utique portionum quidem opera,at non proprio, ſed uniuerſitatis operantibus arbitrio, & ab ipſa omnino commotis uniuerſitate, pudendum ad proprium exercendum opus parari,liquidò patet. Quoniã enim (ut in ijſdem expoſitum eſt commentarijs) ut portiones ab ijs quæ uniuerſitas ſentit intelligitur ad motus, qui eorum gratia ædendi ſunt, aguntur, eos omnino ut ædant motus, quos ædendos vniuerſitas decernit, vel ab ipſa commouendę ſunt uniuerſitate, uel eorum quæ ipſa ſentit,intelligitque ſenſus ipſis intellectioque communicanda, & peritia inſuper uoluntaſq; illos ædendi,uidenda,& qui vniuerſitatis decreta portionibus innoteſcant,motuumq; ædendorum peritia,voluntaſq; ijs indatur,lõgè ægerrimè imaginari licet;atqui quibus uniuerſitas mouetur, ijſdem & contingua moueantur portiones in commota aquæ,aeriſque portione quãtulauis apertiſsimè intueri licet, quæ ſcilicet non præcedentem in aeris portionem, quam ipſa contingit impellit,ijſdẽque,quibus ipſam mouetur, cõmouet motibus,ſed quę huic veluti à latere, & quæ his veluti à tergo ſunt quòd ſingulæ ne contiguarum contactu priuentur,veluti fugienter eas, eodẽque,quo fugiunt conſectantur motu. Vtique quos uniuerſitatis arbitrio portiones ædunt motus,ab illa ijs moueri exiſtimandum omnino eſt. cur enim ſi tantula aeris portio circũfluum aerem quibus ipſa mouetur, nullo temporis momento commouet omnibus, & languidiores ij quidem aſsiduæ fiunt: at nunquàm certè immutantur,vt ſoni, qui uel omniũ conſenſu motus ſunt aeri inditi, & ad animam vſque delati, animæq; ipſi inditi declarant omnes: cur & contiguas vniuerſitatis portiones ijſdem, quibus ipſa mouetur motibus

bus commoueri exiſtimare non liceat? cum præſertim ſpiritus longè quàm aer tenuior, longeque ad motum promptior ſit, & qui ab vniuerſitate commouendus eſt, in anguſtiſsimo & à bene renitentibus ob ſæpto rebus coerceatur loco. itaq; nequaquàm, quod aeri licet, quò uniuerſitatis impulſum declinet, veluti in latera moueri, proindeque à ſeipſo ſeparari queat, quod ubi fit motus itidem ueluti diſsipatur, non idẽ omnino permanet, & ut unde digreſsi ſumus redeamus, non ibi tantum portiones uenis arterijſque, quæ pudendum, ſubeunt inſidentes in pudendum uniuerſitas impellit ubi ipſa uenerea imaginatur, uenereaque appetit, ſed uel vbi à uaporibus oppreſſa, eorumq; concoctioni tota intenta, nihil ſentire, nihilq; imaginari videtur, & ubi omnino propterea pudẽdum ad excernendum ſemen inſurgere uidetur, quod ſpiritus ſeminarijs vaſis, teſtibuſq; & aſtitibus inexiſtẽs, à nimia illius copia oppreſsus, vel ab acrimonia ſtimulatus, ſummopere illud excerni appetit. non ſi quidem ſanguinem is, flatumq; in pudendum agit, ſed qui venis arterijſq; inſidet, & illius huic moleſtia, appetituſq; ut innoteſcat tandem, prius omnino uniuerſitati, à qua uterq; ueluti à communi principio deriuat, communicetur oportet, & ab ea portionibus indatur, à quibus ſanguis in pudendum agendus eſt. Ipſis porrò à ſpiritus portionibus, quarum opera manifeſtè intumeſcit pudendum, à ſe ipſis operantibus id gubernari, exiſtimare cum non liceat, quam lõgiſsime abeſt, ut a iecinoris natura, & facultate ab ea emanãte, id tumefieri exiſtimare liceat. cui nimirum ſentiens, imaginanſq; ſubſtantia, cuius motu manifeſtè gubernatur, nec cognitionem ullam, nec ullam prorſus vaſa commouendi facultatem indere poteſt. ſeminis itidem emisſio nulla bruta, immobiliq; à natura, ſed à bene ſentiente, beneq; mobili ſubſtantia, & à ſpiritu omnino uaſis incluſo, in quibus continetur, & per quæ effluit ſemen, inſidente, & conſtringẽdi ea potente, pudendum gubernari manifeſtiſsimè declarat: neq; enim bene uiſcoſum, beneq; corpulentum ſemẽ cum ſit, à rebus in quibus continetur effluat, erectumq; in pudendum aſcendat, & ex eo effluens, bene in longum, & ſublime etiam efferatur, niſi & ipſum eadem, qua ſanguis ratione è uaſis ab inexiſtente ſpiritu conſtrictis exprimatur, eijciaturq;, tanta porrò eijcitur ui: ut, quod dictũ eſt, bene in longum, ſurſumq; efferatur, quòd uoluptate qua

ſpiritus uaſis,per quæ effluit, inſidens,afficitur, reliquæ portiones,& ipſa etiam uniuerſitas boni appetẽs eadem in uaſa confluit omnis,& proximius ab illa contingi appetens,& ueluti fugiens illud inſectans valentiſsimè, libens intendit, proindeq; & vaſa conſtringit, ijſq; inexiſtens eiaculatur ſemen,& partes interea reliquæ ſenſus motuſq; auctore deſtitutæ,ueluti demortuæ apparent.

Ipſum itidem cor, atque arterias, & has,earumq́,& cordis fibras, ligamentaq́ à cerebro deducı Galeno viſas fuiſſe. Cap. XVIII.

IPSVM itidem cor,arteriaque, & fibra,ligamentaque,à quibus illud,& hæ dilatari,con ſtrigiq́ue uidentur, manifeſte non à cordis temperie,facultateque in eo deliteſcente, ex eoque in illa effuſa, ſed à ſpiritus portionibus illorum ſingulis inſidentibus, & vniuerſitatis arbitrio dilatãtur,& manifeſtè arteriæ, earumque & cordis fibrę non à corde, ſed à cerebro deriuãt. & ſummopere Galenum mirari licet, qui vtrumque intuitus non ſit.cordis (inqnit Galenus) Caro eſt dura,& ægrè patibilis, multiplicibuſque fibris conflata,quo nomine à muſculo differt, ſi quidem muſculis unum modo ineſt fibrarum genus, rectarum ſcilicet,aut tranſuerſarum; utraſque autem cor, & pręter eas etiam obliquas ſortitur,duritie,contentione,& patiendi difficultate plurimum ab alijs omnibus differentes, ob actionis continuitatem, & vehementiam, inqua ſemper cor ipſum uerſatur:porrò ſinguli muſculi,ſingulos habent ac ſimplicet motus,& ob id multiplici ſibrarum uarietate non egent,quemadmodum cor,vẽtriculus,matrix,& ueſica utraque. quippe horum ſingula rectis quidem fibris attrahunt, externunt traſuerſis,retinent autem ſimul omnibus cooperantibus;quorum omnium actiones in corde ipſo, vel iam iam ab animali reuulſo ac pulſante adhuc,vel detecto per anteriorem regionem pectoris contemplari licebit. Nam cum rectis ſanè fibris contrahentibus ſe,reliquis autem deductis, & laxis contractior ſanè fuerit facta longitudo; laxior uerò uniuerſa ipſius latitudo, hoc ſtatim videbis cor totũ dilata-

De vſu partium.lib. 6. c.8.

,, ri: contra autem relaxantibus ſu ijs, quæ ſunt ſecundum longi
,, tudinem, contractis autem quæ ſunt ſecundum latitudinem,
,, eo caſu contrahi aſpicias, ac deprimi: medio porrò inter has
,, motiones interuallo, exigua quædam quies intercedit, corde
,, quidem circa ea quæ continet ad unguem aſtricto, fibris au-
,, tem tunc agentibus omnibus, & earum maxime obliquis:
,, adiuuant autē immo totā ferè contractionem efficiunt, quæ
,, & internis ipſius cordis uentriculis tenuiſsima ligamēta ten
,, duntur deſinentia in illud, quod interiacet inter ipſos uentri
culos, ſeptum., ob eam autem cauſam cùm fortia ligamenta tum omne fibrarum genus habuit cor, ut facile dilatetur quā do quod naturæ ſuę accōmodatum eſt, trahere appetita; ſtringitur uero undique quando ijs, quæ traxerit frui tempeſtiuū fuerit: contrahitur denique quando ſuperfluis excernendis accingitur; arterijs ſingulis fibræ à neruis diductæ ad ſocietatem coherent per quas fit mutuus non actiónum modo, ſed affectuum conſenſus; Nunquam igitur ſatis mirari Galenum queas, qui cum arterias fibraſque omnes, ex ſemine, ueluti & cerebrum, neruoſque conſtitutas eſſe, & à cerebro omnino diduci, & cor earū opera dilatari, conſtringique; cordis uero carnem ueluti, & iecinoris è ſanguine conſtitutam, & quam longiſsime ab arteriarum, fibrarumque natura diſsidentem, ſenſuſque per ſe, & motus pulcherrimè intueretur, enūtiaretque; arterias tamen à corde produci contendat, & cordis, arteriarumque motum, & cordis ipſius temperiei, non eidem ſubſtantiæ ſeu facultati aſsignat, cui particularum aliarum omnium, muſculorumq; motus, neruorum, fibrarumque opera æditus, aſsignandus uiſus ei eſt, ſubſtantię nimirum, ſeu facultati à cerebro emananti.

Quòd igitur dictum eſt, ſummopere mirari Galenum licet, qui cor non à ſe ipſo, ſed à fibris ligamentiſque, ipſi quidem intertextis rebus, aut quę nullam ipſi, ſed ſummam cerebro cognitionem tribuat, & quæ non ſimul omnes nec eodem mouentur motu, at ibi omnino. ſingulæ itaque mouentur ubi, & uti, quod conficiēdam eſt opus, rectè cōfici queat, moueri ſingulis oporteat: ita omnino, ut unum, eundemque omnes ſcopum habere nel ab una omnes, eademque moueri ſubſtantia exiſtimandum omnino ſit; pulchetrimè intuitus: cum ſit earum motus, non ſubſtantiæ in cerebro reſidenti, cui ſentiendi, incolligendique, & motus ædendi facultatem

ineſſe

ineſſe conſpexerat, ſed brutæ, torpideque cordis naturæ attribuat. qui inquam ſpiritum in cerebri uentriculis contineri, & ex ijs in oculos, & ex ijs foras ad res quaſuis intuendas exilire, & ex oculorum altero in alterum nullo temporis cõuolare momento, & in ſpinalis medullæ meatum copioſiſsimum influere ob uehementem (ut ipſe inquit) uirtutis diſtributionem, ut ſcilicet neruis, qui longè plurimi ex illa exoriuntur ſentiendi, motuſque ædẽdi uim indat: ipſe nimirum in omnes illapſus eorum omnium, partiumque, quibus infixi ſunt paſsiones ſentiat. & quibus commouendæ eæ ſunt, ijs ipſe commotus commoueat motibus. nam niſi id fiat, quam ſpiritus ijs uirtutem infundere queat, à quo nihil ipſorũ natura diſpoſitioq; cum immutetur, è ſtupidis, immobilibuſq; ſentientes fiant, mobileſq;. Et qui digito, cui iamdiu ſentiẽdi mouendiq; facultas penitus, & propterea omnino adẽpta fuerat, ꝙ ei ſpinalis medulla portioni, è qua qui illã apportabat neruus exoritur, humore illita. proindeq; nerui poro obſtructo nullus ſpiritui cũ ſubeũdi patebat aditus, medicamento, à quo humor in flatum ageretur ibi appoſito, ſtatim digito illã reſtituit. Hæc inquã intuitus operatuſq; Galenus cum ſit, ſummopere mirari licet cordis arteriarũq; fibras, & illius ligamẽta nõ à ſingulis inexiſtẽte ſpiritus portione, & omnibus uniuerſitatis arbitrio operãtibus intẽdi, remittiq;, proindeque cor arteriaſque ab eà dilatari, conſtringique intuitum non fuiſſe. Quin ſi nullus è cerebri uentriculis ullũ in neruũ ſpiritus influere itaq; neque ijs ineſſe niſus Galeno foret. ſenſum omnẽ omnẽq;, qui quauis in corporis parte ſit motus, rerum præſentia è cerebro emanãtium, & quæ, eademque, quã cerebrũ natura donatæ ſunt, fieri intuito, & à ſubſtantia omnino in cerebro inhabitante partium ſingularum communicari, earumque omnium iudicium, & intellectionem omnino omnem in illo fieri intelligenti, utique ſubſtantia huiuſmodi uẽtriculis indenda, & ex ijs in res, quæ cerebro cognatæ, & ſentiendi, motuſque ædendi facultate donatæ ſunt, effundenda Galeno erat. neque enim quos illæ, & arteriæ præſertim earumque, & cordis fibræ ligamentaque, ædunt motus, ipſarum, cordiſque, & minus etiam facultati ab eo emananti attribuere licet. ſi quidem (ut in ijſdem expoſitum eſt commentarijs) è quatuor naturis, è quibus ſibi ipſis commiſtis antiquioribus omnibus, & ipſi imprimis Galeno om-

nia conſtitui uiſa ſunt;motus uni tãtum calori tribui poteſt, & is non cuiuis inexiſtenti ſubiecto; ſed ei modò, quod in ſummam ipſe egerit tenuitatem,quod ſcilicet adeo leue fecerit, vt nullo ſecum euehat labore, moueri uidetur,minus tenui inditus rei vel ſummus ſi ſit, quòd eius oneri impar eſt, veluti torpet.id verò vel ipſis intueri licet in flammis,quę ſcilicet dum non in eam actæ ſunt tenuitatum,ſi nulli firmo inhæreant,ad terram dilabuntur omnes, tandiuque ibi iacent, dum longè leuiſsimas, proindeque & inuiles inexiſtens fecerit calor; tum ſecum eas efferat. neque enim quæ perire uidentur flammæ, in non ens agi; Sed quod dictum eſt, pati, operariq; exiſtimandum omnino eſt. Itaque ac flammas quidem,priuſquam adeò tenues fiant, vt viſum omnem lateant, ab inexiſtente calore attolli poſſe intuito Galeno: & nequaquam frigori, humiditatique,& ſiccitati, naturis nimirum commiſtis penitus immobilibus, ad motus ædendos,oneraque attollendi robuſtiorem fieri exiſtimare cum liceret,vtique,quod dictũ eſt, calidiſsima,tenuiſsimaq; quæpiã ſubſtãtia fibris,ligamẽtiſq; Galeno indenda fuit, à qua quibus aſsiduè moueri uidetur,mouerentur motibus; vel ſi arteria à corde ad cerebrum ſublata funiculo alligata, ſuperior eius pars, quę à corde veluti ſeiuncta eſt,nõ amplius pulſat,nã non perperam quidem, propterea non amplius illam pulſare Galeno viſum eſt. quòd rei cuipiam inde aduenienti, a qua pulſus fiat,præcluſa eſt via. at verò quia quæ à corde ad cerebrum aſcendunt arteriæ,non omnes cerebri ventriculos attingunt, vt ijs inexiſtentem ſpiritum ex illis primò illapſum fuiſſe exiſtimandum ſit.& non ipſo à corde, ſed alijs ex arterijs quæ à cerebro, ijsque ipſius ad natæ ſunt partibus, quæ ventriculis proximiores fortè ſunt,uel in quas è ventriculis aditus ſpiritui patet. non magis arteriarum pulſationem ceſſare,quòd facultati à corde emananti,quam quòd motui, qui ab vniuerſitate in cerebri ventriculis reſidente portionibus arterias pulſantibus uidetur,præcluſa eſt via. Quin ſi ſpiritus arterijs inexiſtens ſponte ſua eas attollat,à propria vniuerſitate ſuperatus pulſare omnino ceſſet. quòd ab ea ſeiunctus ſummopere turbatur, ſummopereque perterre fit. itaque veluti torpidus fit. Tum, vt detur Galeno,arteriæ partem à corde ſeiunctam propterea non amplius pulſare,quod rei cuipiam à corde aduenienti,quæ vt pulſaret,præſtabat,aditus obſtructus ſit, non

propterea à facultate à corde ijs indita, eas expandi exiſtimare licuit Galeno: nam neque peritus incorporeę rei in arteriā quā ſubibat modicum quid conſtrictā nō pateat aditus, verè arteriarū molē ab illa attolli poſſe intelligere licet. Itaq; ſi qđ rei cuipiam à corde in arterias influenti præcluſa via pulſatio ceſſat, & ſanguis modo res alia nulla prorſus, à corde in eas influit exiſtimare forte liceat, propterea arterias aſsiduè ab inexiſtente ſpiritu amplificari, quòd à nouo, qui aſsiduè in eas illabitur, ſanguine, aſsiduè comprimitur ſpiritus; moleſtia nimirum afficitur, itaque eam vt declinet arteriam in amplius expandit, proindeq; vbi illud non fit, neque ipſe eas expandit amplius. Minus etiam quòd arteriæ in corde, & venæ in iecinore longè amplißimæ ſpectantur, à corde illas, & has à iecinore exoriri ſtatuendum Galeno fuit. quid niſi utræque inde enaſcantur, vbi maximæ ſunt, nec plantæ ratio, nec naturæ ſeruetur ordo: non ſi quidem (vt in ijſdem amplius declaratum eſt commentarijs) nequaquam riuorum, qui è communi quapiam aquæ vniuerſitate effluunt, ramorum ve ritu, qui è communi enaſcuntur trunco, quos ſi nō eò aſsi duè minores, quò longius à communi recedunt principio, at nuſquam certè ampliores fieri rationi congruum eſt. Sic & vena arteriaque, & res aliæ, quæ è ſemine fiunt, vel ſi cerebro portiones reliquæ omnes annexæ ſunt, eiuſque moles ita ſingulas excedat, vt veluti communis omnium uniuerſitas; eo veluti omnium parens principiumque videri poſsit, nequaquam è conſtituto iā illo effluxiſſe, ſed & ipſum, & illas omnes è ſemine in vterum coniecto, ab eoq; uniuerſo ſimul & compreſſo, & liquefacto, propterea que in diuerſas diffuſo partes, ſimul omnes conſtitutas eſſe, prouideque ibi ſingulas maiores fieri potuiſſe & factas omninò eſſe, vbi maiores fieri oportuit exiſtimandum omnino eſt. Minus etiam, propterea non aliarum corporis partium ritu ab anima in cerebro inhabitante, indeque in cordis tunicam, fibraſque illapſa, ſed à propria ipſius natura dilatari, conſtringique ponendum Galeno fuit. quòd cerebro oblæſo reliquæ corporis partes (ſi quidem reliquis id euenit omnibus) ſenſu motuque deſtituuntur, at cor arteriæque moueri non ceſſant; nam (vt alibi dictum eſt) quoniam cordis, proindeque eius tunicæ fibrarumque præterea, & arteriarum dilatatio, conſtrictio, quæ ſummo pere ad vitæ conſeruationem neceſſaria eſt; itaque prouidendum

dendum fuit, ne ſi quando incommodo quopiam detenta uniuerſitas nouum in illas ſpiritum immittere, motumque præ inexiſtenti indere non poſſet; non propterea is illas dilatandi, conſtringendiq; impotens eſſet. longè illis copioſior, quam reliqnis in vaſis inditus eſt ſpiritus, & quantus nihil amplius ab vniuerſitate auctus commotus nè à ſe ipſo aliquandiu quæ amolienda, & quæ amplexanda, & qui omnino motus ædendi ei ſunt, ædere poſſet; & ne breui deficeret, è rebus, quibus ineſt elapſus, carnoſiores eæ factæ ſunt denſioresque. & forte ea cerebri offenſione, non adeò turbata eſt vniuerſitas, vt earum etiam ipſius Portionum, quibus præcipuum demandatum eſt munus, obliuio eam cœperit. At vnde digreſsi ſumus redeamus, & quæ amplius cor ab anima in cerebro reſidente gubernari Galeno declarare poterant, explicentur.

Quæ amplius ab anima in cerebro cor gubernari Galeno declarare poterant.

Cap. XIX.

INDE etiam patere Galeno poterat ab anima in cerebro reſidente dilatari, conſtringique cor, quod corde nihil affecto, at cerebro tantum, maxima ſit in pulſibus alteratio, & deficere etiam videtur interdum: nã Galeno hoc differre ab animalibus naturalia organa uidentur; quod ijs cognata actionis uis inſit; animalibus verò à principio, veluti lumen à ſole, ipſa defluat. quare ſolis
„ (inquit) partibus, quæ ſentiendi & ſeſe mouendi vim habet
„ (quæ ſcilicet ab anima omnes regi videntur Galeno) accidit
„ vt ipſis, nequaquam interdum affectis, eorum nihilominus
„ actio exoluatur, id quod naturalibus minimè euenire ſolet.
„ Quoties enim harum actio læditur, ipſa ſanè primò afficiuntur. in apoplexia igitur deficere viſus cordis motus, animæ attribuendus omnino erat: & inde etiam amplius, quod maximè ad vitæ conſeruationem neceſſaria pulſatio, & mille aſsiduè modis varianda cum ſit: ijſque uſque quaque quibus variãda eſt, cùm varietur modis, nequaquam brutæ eam ſubſtantiæ demandatam fuiſſe exiſtimandum fuit. Iure (inquit
„ Galenus) reſpiratio animæ demandata eſt, ſubſtantiæ nimirum,

rum,ſummè cognoſcenti,ſummèque vigilanti;quippe qua,ſi „ paululum priuetur animal,aut non ita reſpiret,ut vſus poſtu- „ lat,intereat illico : itaq; neque in ſomnis ceſſat ab opere hoc „ anima tanquam maximè neceſſario, neque alia re occupata „ vlla muneris huius obliuiſcitur, quod ſi ipſa vel maxima co- „ gitatione impedita vel perturbata,& veluti morbo corrupta, „ vt in delirio,paululum id prætermiſerit; ſtatim maiore cona- „ tu aggreditur,quod intermiſsione eſt deperditum,reſpiratio „ nis magnitudine reſarcire ſtudens , adeo operationi intenta „ eſt,ſine qua perdurare animal nullum temporis ſpatium poſ- „ ſet.Rectè ſanè omnia,& pulſandi igitur munus ſubſtantię omnino demandatum ſit oportet ſummo ſenſu, ſummaque prææditæ cognitione,& ſummè vigilanti,mobilique nihilo quam reſpiratio eſt ad animalis vitam conſeruandam minus neceſſarium,& in quo ędendo nec cognitione,nec ſolicitudine opus ſit minore,quod nimirum ſi paululum quod intermittatur,illico vel ipſius Galeni teſtimonio intereat animal; quippe quod naturalem Galeno uitalemque calorem proximius etiam,quam reſpiratio ventilat,refrigeratque,& fuligines inſuper explodit, à quibus ſuffocetur vitalis calor,& ipſum deniq́ue generat animalem ſpiritum. Itaque neque in ſomnis intermittitur, & quin aſsiduæ id ædat, re nulla impedire poteſt;quæ pulſat ſubſtantia. quod ſi quādo uel timore,uel morbo aliquo impedita,corruptaque paulatim quid ceſſat,aut nō ità valenter,vt vſus poſtulat,pulſare queat : ſi quidem magnitudine,quod intermiſsione deperditum eſt,reſarcire non poteſt,celeritate , & frequentia ſupplet : vt in inflammationum pulſibus,aliiſque multis uidere eſt.nihil etiam minus concinne,minuſque ad preſentem vſum cōmodè quàm reſpiratio, pulſatio ædi, milleque & ipſa (vt dictum eſt) variari uidetur modis,& ijs ſemper,quos præſens uſus poſtulat: Galeno hæc ſupra alios nota omnes,pulſandi munus nihil minus quam reſpirandi animæ commiſſum eſſe demonſtrare poterant.

Vel diſcrimina, quæ inter reſpirationem, pulſationemq́; eſſe Galeno videntur, pulſationem ab anima fieri declarare. *Cap. XX.*

QVIN vel diſcrimina, quæ inter reſpirationem, pulſationemq́; eſſe uidentur Galeno, ſi quæ qualiaque Galeno uidentur, ſunt, & ipſam pulſationem ab anima fieri declarãt. differt à reſpiratione pulſus (inquit Galenus) quod illam, cum opus animale ſit, voluntas coercere, ac proinde in varias ſpecies mutare poſsit, pulſus autem quia uitale opus eſt nec ſupprimi, nec uariari poteſt, quare circa inflamatas partes dolor vehemens ob arteriarum motum moritur, quod in noſtra manu non eſt motum uel magnitudine minorem uel uelocitate tardiorem facere. At thorax, ſi inflamatus ſit, & ad motum cogatur tardius multoquam oportet, dilatabitur, ac proinde difficili cum reſpiratione animal indiſcrimen ſuffocationis producet. cæterum ne ſuffocetur, denſiores actiones ædit, non amplius tantum ceſſans, quantum ſolebat, quum ſecundum naturam haberet: quamobrem neceſſe tunc eſt, totam reſpirationem paruam, tardam, & dẽſam, multoque ſanè minorem, quàm par eſt fieri, non autem ita multò tardiorem, ſiquidẽ dolor non adeò grauiter ob motus uelocitatem, ſicuti ob magnitudinem dilatationis thoracem uexat: Eximium itaque (inquit) quid ad inæqualitatis generationem reſpiratio habebit, præter pulſuum rationem, dum uidelicet à ſola animali facultate proficiſcitur, partim uerò à complexu ipſius cum doloribns. Quoniam ſcilicet ab anima fit reſpiratio, & ſub uoluntatis imperio eſt, ubi cum dolore fit, ut minore eo fiat cohibetur, multiſque mutatur modis, at non pulſus quouis cum dolore factus, uel ceſſat unquàm, uel immutatur omnino quicquam; ſummopere etiam id nobis contendẽtibus quod nimirum à facultate fit quæ nullum dominium, nullũ volũtatis agnoſcit imperium. Propterea igitur animale opus reſpiratio, pulſatio uero naturale uidetur Galeno, quod illã & cohibere, & modis multis uariare poſſumus, at pulſationem, nec coercere unquam nec ullo uariare licet pacto. ſummopere

1. de difficultate reſpir. c 9.

mopere quidē mirari Galenum licet, ſiquidem pulſatio, vel
ipſius teſtimonio, ubi cum dolore fit, eadem fermè ratione,
qua reſpiratio & omittitur, & uariatur: cum dolore autem
fit, ubi arteriæ fibręque in inflamatas tumefactasque impin-
guntur partes, in quibus ſcilicet & ipſe eſt, & qui ipſis inexi-
ſtit, ſpiritus comprimatur, neceſſe eſt: eo itaque amplius ubi
quæ inflāmatæ ſunt partes, multis, magnisque abundant ar-
terijs: præcipuæ igitur, in peripneumonorum pulſu multifor
mis ineſt inæqualitas, quòd multæ pulmoni, magnæque in-
ſunt arteriæ. Quæcunque certè de reſpirationis inæqualitate
Galeno dicta ſunt, de inæqualitate etiam, quę inflamatorum
peripneumonorúq; pulſibus teſtimonio Galeni fit, dici poſ-
ſunt omnia. Quoniam enim in huiuſmodi affectibus dolore
afficitur, dum pulſat anima, nequaquam crebro & celeri-
ter, & vehementer, ſed raro, & tardè, & languidè pulſat, tum
quia huiuſmodi pulſatione uſus non expletur, & animal in pe
riculum adducitur, ne ſuffocetur, crebrius pulſat, celeriusque
& uehementius; rurſus quia ſic pulſans dolet, iterum & cele-
ritatem, & crebritatem, & robur aliquando plus, aliquando
minus remittit; Quid enim faciat miſera, & conſilij inops,
quę neque actionem ſiſtere ob ſuffocationis periculum, nec
reperire aliquando doloris medelam poteſt? tum immode-
ratā (inquit) facere ſpiritus attractionem, rurſusque immo- „
dicam quietem eius eſt, qui nec quando deſiſtere ab actione „
oporteat nouit, nec quando rurſus incipere, ſed in utroque „
menſuram egreditur ob conuenientis ignorationem. Cū igi „
tur reſpiratio animale opus ſit, deſipiētes autē habeant oblæ- „
ſam rationē, tū circa actiones, tū circa ipſarū interſtitia obli- „
uiſiores fiūt. Rationalis igitur quę pulſat ſubſtātia, quę nimi „
rum menſura (vt dictum eſt) ſumma, ſummaque vtitur arte,
& modis mille pulſationem uariat; ſemperque ad pręſentem
commodi uſum; quòd ſi metu aliquo turbetur, uel ira, me-
tuque ſimul iunctis, neque ęqualiter, neque ordine pulſat,
ꝙ nimirū ſpectra Galeno, & phātaſmata aliquādo plus, aliquā
dominus à naturalibus, proprijſq; reuocāt operationibus; &
quocūq; turbetur anima affectu, turbatur & pulſatio. Agè ue-
ro quò res magis aperiatur, magiſq; manifeſtetur, Galenū, qui
pulſus in ſingulis animę affectionibus, varijsq; morbis & in ua
rijs fiāt animalis dipoſitionibus, docētē audiamus. in eorum
enim diuerſitate quę eos ędit ſubſtātia, cōſpicua fiat oportet.

G Tu!-

pulſus, qui in ea animæ perturbatione, quæ è metu, & iracundia compoſita eſt, fieri Galeno uidetur, animam pulſare manifeſtat.

Cap. XXI.

IN ea animę perturbatione (inquit Galenus) quę ex timore & iracundia uindictęque appetitu compoſita eſt, vbi ſcilicet ad vindictā fertur anima: & eodem tempore reuocatur propter metum, ne maius malum accipiat; fluctuat itaque à vindictę cupiditate impul-
1. de cauſ. pulſu. ſa, reiecta à metu: in hoc (inquit) certamine atque agonia inordinatus fit pulſus, turbatusque & inęqualis, & iure quidem, cùm non tantùm a diuerſis ſed natura contrarijs turbetur cauſis. itaque ob uindictę cupiditatem alti, magni, celeres, vehementes; quia uero maior eſt timor mali accipiendi,
2. de cauſ. pulſ. c. 1- quàm ſpes inferendi, parui, humiles, languidi, & tardi fiunt: quare inuicem utrique pro cauſę prępollentis natura uariari uidentur, ac excellit quidem modò ira, modò metus, Quin ipſe (inquit) timor uehemens exiſtens inęquales efficit pulſus, idque non uſu, ſed facultate oblęſa: Recte ſanè. eadem igitur, quę rei indignitate commota uindictam appetit, moliturque, & quæ periculi magnitudinem metitur, & impendens pręuidet malum, ſubſtantiam, quam quis rationalem eſſe neget? eadem & pulſat: niſi enim eadem rationalis pulſatoria exiſtat, nequaquam uel uindictam illa moliente, uel imminens malum reformidante, inæqualiter, inordinateque ipſa pulſet. Quin & cum quadam etiam uibratione in huiuſmodi (inquit) animę perturbatione fit pulſus: valdè nimirum turbatus varieque exagitatus & ueluti inſipiens factus ſpiritus non ordine, neque ſurſum omnino attollit arterias, ſed nondum bene ijs elatis, non in altum amplius, ſed ueluti in longum fertur. Alti porrò, magni, celeres, & uehementes pulſus in uindictæ cupiditate fiunt, quòd illatam iniuriam ferre impotens, & uindictam moliens, penè ut inferens ſpiritus uniuerſitas uindictam in vniuerſum ſeſe effundit corpus, proindeque & in cor, arteriaſque longè influit plurimus; & ueluti furens vehementer eas commouet. iure igitur alti, magni, celeres, uehementesque fiunt pulſus, & ſanguine à vehemen-

tiore

tiore motu concaleſacto, accenſoque tales omnino ędendi ſunt: Iure itidem humiles,parui,tardi, languidique eodem in affectu fiunt.ſi quidem ab imminente malo perterreſactus ſpiritus,quam licet portionum partem reuocat. vel ſponte ſua illę eam mittunt. exiguas itaquę in arterijs factus, ægrè eas attollit humiliter nimirum,& tarde pulſat lãguideque,& magna, calidioreque ſanguinis portione intrò à recedente ſpiritu acta,non alia opus eſt pulſatione.

Itidem & pulſus, qui in triſtitia, lætitiaq; fiunt. Cap. XXII.

TRISTITIAE pulſus paruus eſt (inquit Galenus) & lãguidus,& tardus,ratuſque:le titię autem magnus, tardus, & rarus eſt pul ſus.pulſans igitur facultas animalis Galeno ſit oportet,cui nimirum naturales nunquã à neceſſarijs operibus vacare, & torpere nunquam,aut negligenter eſſe uidentur.At quę (inquit) ſub uoluntatis poteſtatem cadunt, hę, ſępe ubi uoluntas ipſa circa alias actiones detenta fuerit,negligentius perficiuntur. Qui porrò in timore fit, non quidem inordinatus,at in reliquis, ei, qui in timore fit, quàm ſimillimus, quòd malum paſſus ſpiritus, non,quod futurum pauens facit, trepidat, & ueluti viam inquirens, qua id declinet, huc illuc agitur. ac eodem certè modo affligitur deijciturque,ut ſeſe mutuo vt ſoletur, ſubleuetque ſeſe,quantum licet,colligit.In lętitia autem pro pterea magnus ęditur pulſus,quòd ſeſe bonis affluentẽ oſten tandi,& quibus licet motibus oblectãdi appetens in uniuer ſum corpus, proindeque in uniuerſas effunditur arterias, at blando temperatoque motu. itaque parum concaleſacto ſan guine,non celer etiam creberque,aut uehemens ędendus eſt pulſus, ſola enim magnitudo vſum ſupplet. Quòd ſi diuturni (inquit) fuerint affectus, aut uehementes, pulſus omnibus ſuccedunt, quales uiribus diſſolutis:cùm nimirum ſacul tatem diſſoluant omnes.rationalem ſcilicet,quæ bonum intuita, expectanſuè lætatur, triſtatur malum paſſa paſſurauè, iraſcitur iniuria affecta,& uindictam parat. at malum reformidans, malum non infert, ſed refugit, & utrumque inter-

4 de cauſ. pulſ.

Eod.

dum ſimul. In immodica porrò lætitia ſpiritus uires diſſoluuntur, quòd bona, magnaque uniuerſitatis portione in oculos, atque in os, aliaſque externas in partes, in quibus nullus æditur motus, effuſa, in cerebri uentriculis minor fortè facta eſt, quàm ut, quod aſsiduè facit; ad portiones, quibus corporis partes commouendæ ſunt, quampiam ſui partem mittere queat, & bonorum, quæ euenere, contemplationi tota intenta, parum quæ obeunda ſunt munera, obire curat, & ſpiritus omnino, qui externas in partes effluxit, è concalefactis ijs quapiam aſsidue elabitur pars. In nimia cõtra triſtitia, timoreque, quòd paſſo à malo deiectus, & ab imminente deterritus inſuper, & hominum, & malorum etiam quæ euenere, euenturaque uidentur, conſpectum exhorrens, intus ſeſe abdit uniuerſus: itaque in partibus, in quibus motus ædendi ſunt, minor in omnibus ſit, quam ut ualenter eas commouere queat, & ubique torpet. In ira uerò quòd nimis exagitatur, nimiſque accenditur, & magis etiam, quam in lætitia elabitur. Itaque, quoniam iuxta animæ affectiones pulſus aſsiduè immutantur, taleſque omnes fiunt, quales ſi ſpiritus portiones iuxta uniuerſitatis arbitrium, & ipſa omnino pulſet uniuerſitas, fieri oporteat, utique non brutæ cordis naturæ, ſed ſpiritui omnino, eiq;, atq; ipſius portioni, quę bono rerum ſucceſsu lætatur, malo triſtatur, & quæ contemptui habita indignatur, & imminentia mala præuidit, exhorretque, quæ ratiocinatur omnino.

Itidem, & pulſus, qui varijs in morbis, varijſque fiunt in an. malis diſpoſitionibus. Cap. XXIII.

4. de cauſis pulſ. c. 6.

DOLOR, inquit Galenus, qui quidem uariat
pulſus (uariat autem ingens, aut quòd prin
» cipes occupat partes, quemadmodum & in
» flammatio,) ſi paruus ſit, atque incipiens,
» pulſum ædit maiorem, uehementiorem, ce-
» leriorem, & crebriorem; auctus uerò iam,
» admodumq; ac ualidus ut etiam uitale robur offendat, mino
» rem, languidiorem, celerem, atque crebrum: & quo diutur-
» nior ſit aut uehemẽtior, hoc illorum quodque increſcit ma-
» gis: qui uerò iam facultatem diſſoluit, in remiſsionem, &

paruita-

paruitatem;ementitaque celeritatis ſpeciem; atque ingentem crebritatem commutat: ſi quidem facultas ut in omni moleſtia, ita & in doloribus ad reijciēdum id, quod infeſtat, ſeſe accingere ſolet. quare in magnitudinem, & celeritatem vehementiamque pulſus permutat. quæ ſi in eò nihil proficiat, ueluti ex inani labore uis eius, atque contentio opprimitur, ac ſic pulſus in remiſsionem recidunt. Non igitur bruta cordis natura, nec naturalis facultas ulla, quæ ſcilicet ne proprias quidem paſsiones Galeno percipiat; nec operationem uariandi modum teneat vllum, & quę nec arterias mouens, nec ab alieno dolore debilitetur, deficiatque unquam; ſed ſubſtantia pulſat ſummo ſenſu, ſummaque cognitione, & ſumma ſeſe, circumpoſitaſque mouendi prædita facultate; & quæ uniuerſo inexiſtens corpori, ab ijs, quæ partibus malum inferunt, moleſtia afficiatur & ipſa, & propterea magnis in doloribus vbi ſcilicet quapiam in parte ualdę ipſe euexatur, & magni, vehementes, celores, crebrique fiunt pulſus, quòd ut, quæ portionem in ea reſidentem offendunt, amoliatur, maiorem quam ſolet ſui portionem immittit uniuerſitas. & vehementius celeriuſque, & crebrius pulſat, & dum integræ ad ſunt uires, eò aſsiduè magis, quò magis oblædatur. ut enim dictum eſt, non alia operatione ulla, ſed uaſa modo, reſque, in quibus moleſtia afficitur, commouens, agitanſque; quæ moleſta ſunt amoliri poteſt ſpiritus, & motu omnino amolitur omnia. quæ amoliri non poſſunt funditus diſſoluenſque diu porrò cum noxijs rebus conflictatus, & à vehementi arteriarum commotione defatigatus, tandem, & è commotis concalefactiſque partibus elapſus, prouideque & imminutus ſpiritus, nec magnos, nec uehementes ædere poteſt pulſus: at moleſtia amoliendi deſiderio accenſus celeres, quales poteſt, ædit, & ſi tales incidant ualde iam defeſſo, imminutoque, crebros ſaltem: quibus ſcilicet licet modis, & qua licet ui, quæ moleſta ſunt, aſsiduè amolitur. Inflamationis inquit, pulſus omnis ueluti ſerrans. ut alia arterię pars attolli, minime uerò & aliæ uidentur. habet etiam uibrationis aliquid hic pulſus, & celer quidam eſt, creberque, nec tamen perpetuò magnus. Niſi nimius propriarum poſitionū amor, detinuiſſet, rebus, quæ manifeſtè eas demoliuntur, & quas ipſe pulcherrime intuitus erat, uel uno hoc in pulſu, non à Fod.c.7.

cordis

cordis natura, nec à facultate ab ea arterijs indita,ſed ab ani ma in cerebro reſidente, & à quapiam ipſius portione in eas immiſſo, at ipſius omnino arbitrio operante, eas expandi intuitus omnino foret Galenus. Quoniam enim eadem prorſus, qua thorax, arteriæ itidem partibus inflammatis dilatari, videntur prouidentia,nunquam ſcilicet dilatari ceſ ſant.at quod ſi tumefactis in partibus æquè dilatētur uniuer ſæ,grauis ibi ſentiatur dolor, non æque uniuerſa dilatantur, ſed ibi magis, ubi nihil aut parum tumefacta eſt pars. nihil uerò aut exiguum quid elata ea eſt. itaque in terræ modum alia parte attollitur arteria, alia non. & dum attollitur; dum, ſcilicet in tumefactas adigitur partes graui inexiſtens ſubſtantia afficitur dolore,utique quod dictum eſt, ſubſtantiam ijs ineſſe, cui compreſsiò ſummopere moleſta eſſet, grauisque.& non proprio ipſam arbitrio,ſed alterius iuſſu pulſare intelligere poterat Galenus:neque enim ſi facultas à corde indita pulſet,pulſandi modum immutet unquam. nullam enim immutandi occaſionem, peritiam uè habens nulla incorporea cū ſit à cōpreſſa arteria moleſtia affecta.& nulla donata cognitione. Minus etiam, ſi non ab vna omnes vniuerſitate, ſed à ſe ipſis ſingulæ ſpiritus portiones arterias, quibus inſident, dilatent, quibus arteriarum dilatatio nullum infert malum,parte alia magis,minus alia dilatēt.Nec (quod partibus inflammatis facere Galeno videntur) iaculorū more, manu emiſſorum arteriæ omnes,ſed eæ modo; quæ inflāmatis inſunt partibus,vibrare appareant:ijs enim modò inexiſtens ſpiritus attollere eas reformidās veluti longum agat. at age vel ſi in pulſu, qui parte quauis inflammata ſit, arterias à ſpiritus portionibus in ipſis inhabitantibus ab uniuerſitate cōmotis expandi ſatis cōſpectum eſt, quoniam digna res eſt,quę faſtidio etiam quouis inſpiciatur,in eo etiam,qui pulmone inflammato fit. cum in reliquis, qui varijs in morbis,varijsque in aminalis diſpoſitionibus fiūt,intueri nè grauemini. Pulſus (inquit Galenus) qui pulmone inflammato fit,& vno in pulſu,& in collectiua,quam dicunt,inæqualis eſt, nam in vno quidem ictu interpellatus, vndecunque bis feriēs, in collectiua autē cū alias ſortitū differentias,tum modò intermittens,modò intercurrens. Spiritus igitur arterijs inexiſtens, & vniuerſitatis arbitrio pulſat. propterea.enim non ordine, neque æqualiter pulſat,quod tumefactum in pulmonem

nem illas adigens comprimitur, ita compreſsionem vitatis quantum licet dilatare iutermittit. Lærhargicornm (inquit) pulſus, peripneumonícorũ pulſui ſimillimus, idq; modo differens, quòd minus inæqualis, & intermittens potius, quam intercurrens, dicrotuſque interdum fit, vndoſus vſqueqna in altis fit ſoperibus. manifeſtè igitur non cordis natura facultaſuè ab eo emanans, quod ſcilicet nihil prorſus paſſum eſt. ſed ſubſtantía in cerebro inhabitans pulſat: quæ ab immiſtis vaporibus oppreſſa. & horum concoctioni tota intenta non rectè; atque ordine pulſat, Idem fortè & amplius phreneticorum manifeſtat puiſus, qui uimirum ſummopere variari, immutarique videtur, corde nihil oblæſo, at vel tenui meninge, ſi Galeno credimus, vel ſepto tranſuerſo anima rebus offeris, & ſentiendi, motusque ædẽdi facultate donatis, quibus quã tũuis paſsis, nihil cordis actio Galeno immutatur nihil à cerebro, animalique dependens principio. & verò ſi non ab anima in cerebro reſidente, ſed à propria natura moueatur cor, quiduis illa, illiuſque organis paſsis, nihil tamẽ huius immutetur motus. vt enim fibræ cerebro cor connectent, uniantque, non ptopterea quod Galeno amplius placet, mutuus fiat actionum, paſsionumque conſenſus. qui enim naruralis facultas animæ paſsiones percipiat, actionesuè, vel è contra; 4. de cauſſ. pulſ. ca. 13.

Phreneticorum (inquit) pulſus nonnihil vndoſi habet, & ſubtremere interim tibi uidebitur, interim etiam præciſus cum conuulſione quadam: inuenies etiam innequalitatis in poſitu genus inſigniter in illo aliquando apparere, immo totam ſubinde arteriam ſua ſede deſerta attolli conſpicias potius cum vibratione ebullientem. quam more pulſus diſtentam, pari modo detractam potius quam contractam. manifeſtè igitur quod dictum eſt non cordis natura, facultas ve ab ea arterijs indita, ſed ſpiritus ijs inexiſtens, & ab ipſa commotus vniuerſitate pulſat. propterea enim huiuſmodi fiunt pulſus, quòd ab immiſtis exhalationibus exagitata, perterrefactaque, & inſipiens omnino facta uniuerſitas inordinatiſsimo, & diuerſo commouetur motu; & motuum, quos auſpicatur nullũ abſoluit, ſed ſtatim ab omnibus ceſſat, alijsq; moueri aggreditur, & arterias aridiores factas à propria dimouet ſede. & ſyncopi (inquit) imminente, crebrior fit pulſus, & ſubtremere etiã videtur, & hoc perperuò phrenetici pulſus hẽnt, vt cum quadam motus conuulſione eorum motus abrumpatur Eod. c. 14.

„ tur non paulatim deſinet, quid nimirum ab aduetante, vt
„ dictum eſt, exhalatione perturbata & imminuta omnino uni
„ uerſitas, quibus poteſt modis ſibi opē affert. & crebrius pulſans, quam licet ſibi parat euaporationem, ſcilicet qua præcipuè nutritur, copioſiorem è plexu retiformi educit, & malo omnino quouis oppreſſus ſpiritus frequentiore id amoliri tentat motu. & imminutum eſſe phreneticorum ſpiritum, ſatis ipſius manifeſtat motus. propterea enim non paulatim deſinit, ſed cum conuulſione quadam abrumpitur, quòd impotens arterias attollere ſpiritus nolēs etiam ceſſat. ut nō ſpi-
" ritus uoluntate deſinere ſed eo inuito abrumpi uideatur mo
" tus. ijs, inquit Galenus, qui animæ deliquium patiuntur ſi uehemens fuerit ea diſpoſitio, pulſus inæquales fiunt, intercidē teſque. animalis igitur non naturalis cordis actio ponenda Galeno eſt. cui nimirum naturalia ab alijs affici non placet. ut munere non fungantur ſuo, ſed ea tantum quæ à uoluntatis imperio pendent. Inæquales porrò, intercidenteſq; in animæ deliquio fiunt pulſus. qui enim eos ædit ſpiritus, ad eam uidelicet portionem plurimus conuolauit. quæ magna quapiam moleſtia afficitur, id quod eam infert, ut amoliatur: qui,
" igitur in arteriarum fibris reliquus factus eſt exiguus, & ue-
" luti exanimatus, nec arterias ualenter dilatat, nec eas
Eod. c. 17. dilatandi ordinem ſeruat. Conuulſorum (inquit) arteriæ motus ad modum chordæ eſt, ſurſum, deorſumque agitatæ inæqualis, idque minimè certis tēporibus: Animale igitur opus pulſatio. ſiquidem motus qui in conuulſis fiunt, præter uolū tis quidem imperium, at ab anima omnino Galeno ædūtur. Ab eadem porrò à qua illi, & ipſa facta ſubſtantia illorum itidem ritu præter ordinem, præterque inſtitutum, & inæqualiter, nec certis temporibus fiat oportet. Et ab eadem omnino,
" aqua & conuulſio. pulſationem itidem fieri ſpiritus uniuerſi
" tate inde manifeſtè intelligere licet. quod illam nō ſubſequi
" tur modò, ſed præcedit etiam. Vbi (inquit Galenus) quod conuulſionis eſt, ad utranque arteria tendi apparet. ſtatim homo conuulſione corripitur. quòd nimirum priusquè reliquis in partibus is vniuerſitatis motus manifeſtus fiat, in arterijs manifeſtatur; Paraclitorum (inquit) pulſus inordinatus eſt intermittenſque. non igitur facultas à corde arterijs indita,
Eod. ca. 18. ſed ſpiritus earum fibris inexiſtens, & ab vniuerſitate commotus pulſat. Quoniam, ſcilicet uel Galeni teſtimonio, propterea

pterea paralytici ſenſu, motuque deſtituuntur, quòd neruis humore quopiam infuſis, obſtructisque facultati à cerebro emananti, nullus eos ſubeundi patet aditus. ſubſtantia omnino quę in cerebro reſidet, motuſque ædendi facultatem partibus Galeno indit, oblæſa paralyſis fit: & pulſus in ea inordinati, intermittenteſque fiunt, utique non à facultate à cordis natura arterijs indita; quæ quantumuis animali principio oblæſo, nihil Galeno oblædi, nihil propriam actionem immutare Galeno videtur; ſed ab illa eadem ſubſtantia, à qua reliquæ exangues albæque res commouentur, arterias itidem cōmoueri, exiſtimādum omnino eſt. Nihil etiam minus eorum id declarat pulſus, qui veratrum ſumpſere; propterea enim inæqualis, inordinatuſque & ipſe eſt, dum conuelluntur præſertim, & dum uomunt, quòd veratro eijciendo intenta uniuerſitas, munerum reliquorum obliuiſcitur pænè omnium. itaque nec ordine, nec æqualiter pulſat. veluti neque in ijs qui ſyncopa corripiuutur, & qui cōuelluntur, & qui ſingultiunt. in his enim rei, quæ ſpiritus portionem ventriculi inexiſtētem diuexat, expulſioni intenta vniuerſitas: in illis verò, vel ipſa malo quopiam affecta inæquales, inordinatoſque ædit motus, vel fibrarum meatibus obſtructis, quos ipſa ædit, tales ad portiones in fibris contentas perueniunt. Mulieribus ibidem hyſtericis corruptis diſpoſitionibus propter a paruus atq; obſcurus fit pulſus, ſeu quòd ſpiritus vniuerſitas rebus, quæ portionem utero inexiſtentem moleſtia afficiunt amoliendis intenta, occupataque: eos tantum diligenter, ſtrenuèque ædit motus, quibus illæ amoliēdæ ſunt: reliquos lāguidè: ſeu quòd maiorem ſui portionem in uterum immiſit, ut quæ ſpiritum ibi diuexant, eijciat, exuperetue. & horum alterū fieri, & ſubſtantiam omnino, quæ ſentit, intelligitque & motus ædit, pulſare, inde intelligere licet; quòd quæ utero laborant, difficili etiam laborant reſpiratione, & ſtupidæ fiunt, immobileſque, & anima deficiunt, & non nullis brachia etiam contrahūtur. in eorum itidem pulſu, qui experge fiunt, non à cordis natura facultatem ab ea arterijs indita, ſed a ſpiritu omnino earū fibris inexiſtente, & ab uniuerſitate ſoto, commotoque, pulſus fieri, liquidò intueri licet. Quoniam enim non corde eius ue ui ſed cerebro animalique principio, quod in cerebro reſidet, quid paſſo, ſomnum fieri uidetur Galeno, nequaquā ſi illa pulſet ſomno ceſſante pulſus maiores, uehementiores, ce- Eod.ca.27.

leriores,crebrioreſq;, & cum quadam etiam uibratione fiāt. nam ut ſæpe dictum eſt,cerebro,ſubſtantiaque in eo reſidente,à qua ſentiendi,motuſque ædendi neruoſo generi indi ui detur Galeno quiduis paſſa nihil cordis, arteriarumque,quæ ſcilicet à corde emanant, & à facultate ab eo indita mouentur,immutari uidetur Galeno.Tales porrò animali ſomno ex cito fiunt pulſus: quòd ſpiritus uniuerſitas iam diu in uaporum concoctione occupata,& propterea nō ſatis interea mo tibus,qui portionibus ædendi ſunt,uacans; illis tandem exu peratis,& bene ipſa refecta, non diligentius modò omnes cō mouet, eaſque imprimis, quibus pulſandi demandatum eſt munus, ſed ſui etiam partem quampiam auxilio illis mittit. itaque in amplius,& uehementius,celeriuſque,& crebrius ar terias expandit,& in longum etiam agit;quod aduenies progredienſque ſpiritus, ueluti ſecum illas trahit. Poſtremò & pulſus qui ſpiritu imminuto aliud nihil animali paſſo longè frequentiſsimi Galeno fieri uidentur, nō cordis naturam facultatemuè ab ea arterijs indita,ſed ſpiritus portionem arterijs inexiſtentem,& ab uniuerſitate commotam, pulſare aper tiſsimè manifeſtant:nam ſi nihil illa cerebri paſsiones ſentire,nec ullo cerebri malo propriam actionem immutare, uiſa eſt:longius etiam ab eſt, ut ſpiritus imminutionem ſentiat. nec ſi ſentiat, & laboranti opem ferre uelit,frequentiori arteriarū motu id fieri intelligat.propterea igitur ſpiritu imminuto frequentiores fiūt pulſus,quod vt dictum eſt, ſpritus quidem portiones arterijs inexiſtentes,at vniuerſitatis arbitrio, & ab ipſa omnino commotę vniuerſitate pulſant.ea autem,& ſui ipſius defectum,& ab euaporatione,quę è plexa retiformi educitur,refici ſe ſentiēs,copioſius ut reficiatur frequentius illas,proindeque & reliquas omnes commouet, inexiſtentemque ex agitat ſanguinem:ita enim copioſiorem educit euaporationem. Neq; eſt quòd reliquorum pulſum uarietates enarrentur, in ſingulis non à cordis natura, ſed ab anima in cerebro reſidente eos ædi declaretur, quoſcunque intueare, quauis in corporis animæue diſpoſitione ædantur, manifeſte ab anima eos ædi intueare. & eorū, quæ ſingulis eueniūt, ſi ab anima ędanť,cauſam uel ipſis intueare oculis,atnō ſi cor dis naturæ aſsignentur: Nec quò modò fiant,neque eorū uarietatis cauſa innoteſcere queat unquam. Quoniā uero corde vulnerato,ſtatim interit animal; itaque cordi, ut propriæ

mate-

materiæ, proprioq; ſubiecto, vitalis (ut inquiunt) anima inſidere, videri poſſet. Agè vel non ad modum ſorte proprio in loco cauſam, cur huiuſmodi cordis offenſionem ſubita conſequitur mors, intueamur.

Corde vulnerato ſtatim animal interijt, non quod cor ipſum vitæ ſit fons, ſed quod qui eius tunicæ fibriſq́; ſpiritus inexiſtit, vulneratur. Cap. XXIIII.

CORDE vulnerato, non propterea animal interire, quòd cordi, ut propriæ materiæ, proprioque ſubiecto uitalis inſidat anima, itaq; veluti uitæ fons cor ſit; & inde manifeſtè intelligere licet, quod Galeni (ut dictum eſt) teſtimonio corde exempto, ariſque impoſito uictimę non nullæ, & clamauere fortiter, & longius etiã aufugere. & ſerpentis corde exempto, integros, & diſſectos nihilo magis parte, cui cor ineſt, quam altera aliquandiu uiuere, mouerique paſsim intueri licet. Præterea, & quòd uentriculo, muſculiſque ſaucijs lõgè plurimis nihilo minus promptè quàm corde ipſo uulnerato, præſens conſequitur mors. Propterea igitur (ut alibi amplius expoſitum eſt) integris interdum membris abſciſsis, ſuper uiuit animal, cordeq́; ipſo exẽpto non ſtatim interit, at illorum muſculis, & hoc uel tantillum ſaucio nullo commoritur temporis momẽto. Quod modico ſpiritus incõmodo illorum vtrumque fieri poteſt, & fit interdum. At cor muſculique uulnerari non poſſunt, quin illius itidem tunica quæ plurimo ſpiritu plena illud obtegit, nec hi quin nerui è quibus magna ex parte compoſiti ſunt. Itaque & tunicę, & is inexiſtens vulneretur ſpiritus, qui quòd non uitæ fons, ſed uita ipſa, ipſumq́ue eſt animal; Vbicunque multus ipſe grauiterue oblæditur, ſtatim interit. animal itaque manifeſtarũ partiũ nulla prorſus oblæſa, at ſpiritu abaere inſpirato affecto, & à præſente, uel imminente etiã malo perterrefacto, itaq; nimis in ſe ipſum conſtricto, uel à bono quopiam exhylarato, nimiſque diffuſo, ſtatim animal commoritur. Præterea & quòd corde interdum penitus iam areſacto penè, & penitus cõſumpto, diu tamẽ ſuperuiuere videtur homines; id uero & omnibus ethicis euenire exiſtimare licet,

dum certè Romano uiro diuturno morbo abſumpto nullum prorſus inuentum eſt cor, ſed eius tantùm tunica, quod nimirum non quamcunque cordis corruptionem mors conſequitur, ſed magnam modò, & quanta reliquis etiam in uiſceribus facta animal perdat. At unde digreſsi ſumus redeamus.

Animalis operationes omnes una ab anima ædi, & animal vniuerſum, vna ab ea gubernari, in ijs, quæ anima affecta homini eueniunt, inſpiciendum eſſe. Cap. XXV.

QVONIAM operationum, quæ naturæ imprimis ſubſtantiæ nimirum nulla agenti cognitione aſsignari poſſe Galeno uiſæ ſunt, ab anima à ſubſtantia nimirum partium ſingularum neceſsitates cognoſcente, & modum inſuper, quo ijs prouidendum ſit, intelligente ædi, & ædendas omnino eſſe, ſatis eſt (ut exiſtimo) conſpectum; Et operationum, quæ animali æduntur nullæ prorſus fruſtra, temereuè, ſed quempiam ſingulæ in vſum; eaque omnino ratione, qua quod expetitur bonum, ut comparetur, & qua quod amoliendum eſt malum, ut reijciatur, quæ omnino propoſitum ut opus rectè conficiatur, ædendæ ſunt, ædi apparent: & vna excepta concoctione, quæ à uiſcerum quidem natura conficitur. at mouentis omnino, & quæ concoquenda ſunt comportantis, adducentisque opera, & quæ inſuper ſi quidem in iecinore ab una eius natura abſolui poteſt; in corde certè, ventriculoque & venis atterijſque haud multò magis à proprio ipſorum proximorumque viſcerum calore, quàm a ſpiritu cõficitur, illa omnia commouẽte, agitanteque, operationes reliquæ omnes rerum neceſſariarum actractio, noxiarumque expulſio, & ſuccorum alijs à partibus in alias tranſlatio motu conficiuntur omnes; quin omnes à ſubſtantia in cerebro reſidente, & cui ſentiendi, intelligendique, & partes commouendi facultatem aſsignat Galenus, minus etiam quin conſulto ipſa eas ędat omnes ambigere licet; vel ſi quædam ueluti ex accidente, & caſu quodam conficere uidetur, modum ſcilicet, quo conficiẽda ſunt, non ſatis intelligens. at quæ conficienda ſunt, conficiens ra-

tione,

tione, ut ubi qnapiam in parte ab acribus inexiſtentibus ua poribus diuexatur, eamque confricans moleſtia ſe exoluit; neque enim pruritum ab inexiſtētibus uaporibus fieri, nec partibus confricatis elapſuros eos intelligit. itaque, quod dictū eſt, non conſultò, ſed ueluti ex accidente, quod propoſitum eſt opus conficere uideri poteſt. Nam ſi illorum neutrum diſtinctè intelligit, at proptereà omnino partes confricat, dilaceratq; quod res quę in ijs ipſam diuexant, amoliendas, & non alia rōne niſi partibus adapertis expelli poſſe intelligit. Itaq; expoſitis in operationibus animal ab unica animæ ſubſtātia gubernari inſpexiſſe cōtēti, in immutationibus itidē, quę anima affecta cū in ſingulis corporis partibus, tū in ſingulis propèmodū animę operationibus fiūt, id intueri ne grauemur: illę enim vel imprimis nū uno à ſpiritu in cerebri quidē uētriculis, ut in principe ſede reſidēte, ut per corpus uniuerſum diffuſo, an à cordis itidem iecinoriſq; natura animal gubernetur, manifeſtent oportet: ſi ſcilicet, quæ in iracundia, metuque (neque enim ambigi poteſt, quin ſubſtantiæ cui uindictæ malique inferendi cupiditas, eidem, & pœnæ malique patiendi metus aſsignandus ſit) & quæ ea in lætitia, eaque in triſtitia; quę ijs affluentibus, vel deficientibus bonis; quę cordis natura appetere uidetur Galeno, & cordis omnino natura indignata, vindictamque moliente, uel ſupplicium, malumque exhorreſcente, & dictorum bonorum acceſſu exhylarata, uel à contrarijs malis afflicta (detur enim in preſentia Galeno dictis à rebus cordis naturam affici poſſe, quod & ipſum fieri non poſſe, ſuo apertiſsimo declarabitur loco) ita ſingulas corporis partes, animęque operationes mutari oportere, prout in ſingulis dictorum affectuum immutari apparent, uiſum ſit, itaque immutationum omnium cauſam intueri liceat, haud perperam Galeno uiſum ſit animal non ab una ſubſtantia in cerebro inhabitante gubernari, ſed ſentire modò, intelligereque, & motus ædere; at nequaquam affici: Non ipſam ſcilicet illatas ingiurias vulciſci, honoremque & ſuper excellentiam appetere, minus etiam dedecora, malaque reformidare, neque illis ſuccedentibus lętari, aut his oppreſſam triſtari, ſed hęc omnia cordis naturæ eſſe. Itaque quę in ſingulis affectionibus homini euenire apparent, intueamur.

Quæ

Quæ in iracundia, Verecundiaq́; homini eueniunt, animal vno à ſpiritu gubernari declarant, & vericundiam eandem iracundiæ eſſe. *Cap. XXVI.*

IRACVNDIA efferueſcente cor quidem ſummopere immutari, longè nimirum calidius fieri, longeque & vehementius, & crebrius pulſare, at ipſo nō ſolū, ſed reliquę corporis partes omnes multo calidiores rubicūdioresque & multo etiam robuſtiores, & ad motum prōptiores, & oculi grandiores turbulentique, & veluti malum minitātes (& ſi Theophaſtro credimus) eſt è quibus flammę effluere, atque quę ſentit, intelligitque ſubſtantia minus ſentire, deteriuſque intelligere uidetur. Hæc qui cordis natura indignata, vindictęque libidine accenſa euenire queant, intelligere non licet: eſto enim vindictam illa moliente, vehementius pulſat, & calidius fiat cor, itaque copioſiorem calidioremque in partes effundat ſanguinem, & propterea eæ magis incaleſcant, rubicundioresque fiant, non certe robuſtiores, & ad motum promptiores fient, quin languidiores, minuſque ad motum promptæ. ita enim in febribus, in quibus calidiſsimum fit cor, vehementiſsimeq́; & creberrimè pulſat, perpetuò euenire uidetur: robuſtiores, & ad motum promptiores ut fiant partes, haud quaquam copioſior, calidiorque à corde in arterias ſanguis immittēdus, & ab ijs in partes apportandus, ſed in neruos, quorum opera motus fit omnis, quæ ipſos flectit, intenditque ſubſtantia copioſior, motusq́; ædendi appetentior influat oportet: minus etiam quouis calore affecto corde, & quauis pulſante vi, qui tanta in oculis immutatio fiat, quorum ſcilicet humores, in quibus immutatio fit omnis, nulla ſubit arteria, & nihil Galeno cerebri natura, & ſubſtāntia omnino, quæ ſentit, intelligitque, cordis naturæ labores, affectioneſque cum percipiat, nihil omnino quantumuis ea affecta, & quouis modo cor commouente minus ſentiat, deteriuſque intelligat; at uerò ſi iracundia, vindictæq; appetitus ſpiritui aſsignetur, qui hęc eueniant omnia, ipſis intueamur oculis. Illatum nimirum malum, illatamque iniuriam propulſandi, puniendique

ſum-

ſummo ſpiritus flagrans deſiderio, quieſcere, ſeſeque in propria ſede continere non poteſt, ſed uindictã moliẽs, paranſq; ſeſe inde quaſcumq; in partes, & in externas præſertim, quæ ſcilicet robuſtius cõmouẽdæ ſunt, effundit: itaq; grãdiores calidioreq;, & rubicũdiores fiunt omnes: ut enim dictũ, qui uenis arterijsq; ineſt ſpiritus, ijs inexiſtentẽ ſanguinem quo cũq; ipſe fertur, ſecũ agit, ut in cordis tunicas, fibraſq;, & arterias ipſoſq; in oculos lõgè plurimus delatus, & ubique ueluti furens vehementius illas omnes commouet, oculorumque humores exagitat, turbatque: itaque non pacati illi amplius, ſereniq́ue, ſed maris ritu ſummopere à ventis exagitati, turbulenti apparent, & ueluti minabundi, & uni intentus vindictæ, quas externis à rebus patitur paſsiones parum ſentit; minus etiam quæ olim percepit, cum ijs quæ modò ſentit, conferre poteſt. in verecundia itidem multò quidem omnia leuiora, at eadem omnino, quæ in iracundia euenire apparent: eadem enim omnino iracundiæ uerecundia eſt: hoc tantum interiecto diſcrimine, quòd in iracundia ab alijs offenſus ſpiritus, ab alijſque iniuria affectus in alios indignatur? in verecundia autem à ſe ipſo offenſus, & à ſe ipſo iniuria affectus in ſe ipſum indignatur. Neque enim propterea in uerecundia rubore afficimur, ut Galeno uideri poteſt, quòd à principio timens anima ſeſe intrò recipit, mox rem minimè reformidandam animaduerſa, & ſeſe decæptam indignata maiore ad externa ui, multoq; regreditur copioſior: nõ ſi qui dẽ leuia modò peccãtes, & quæ nobis ipſis ignoſcere poſsimus, erubeſcimus, ſed mala ſumma, ſummaque committentes ſcelera: & quæ non timenda modò iudicet ſpiritus, ſed maximè auerſetur, exhorreatque: ſed propterea indignatur, quod operationem operatum ſe intelligit haud quaquam ipſius ſubſtantiæ propriam, & à qua maximè corrumpi, deſtruique, & in aliam longè ignobiliorem ſubſtantiam agi, quia actum ſe ſentit? eoque etiam amplius ſi peccans, & ſe ipſum deturpans, corrumpenſque ab alijs deprehendatur, à quibus nimirum omnibus ædi vult, ſuſpiciq́ue, & diuinus omnino, qualis ſui natura eſt, haberi, ſe igitur peccantem exoſus, non deceptum, & in ſe ipſum peccantem, ſeque ipſum iniuria afficientem, corrumpentemq; indignatus, non quidem adeo uehementes, at eoſdem omnino, quos in alios iratus, alijſque infeſtatus edit ſpiritus motus. Neque igitur è

timore,

timore, & iracundia (ut Galeno placet) compoſita videtur verecundia, ſed iracundię omnino eadem, hoc modo (ut dictum eſt) differens, quòd in uerecundia non in alios, at in ſe ipſum iraſcitur, indignaturque ſpiritus, in reliquis eadem prorſus eſt. itaque ubi commiſsi ſceleris dedecoriſuè conſcius, & ſe ipſum prauum percipiens, degeneremque exitio det, penituſque perdat ſpiritus.

Præterea & quæ in timore. *Cap. XXVII.*

IN timore contra, partes albę omnes, frigidęque, & ſummopere ad motum ſegnes fiunt, quin & tremore interdum; eſt uerò ubi & horrore etiã, rigoreque corripiantur, & non modo intelligendi uis penitus deprauatur, maioraque omnia, & terribiliora apparẽt, ſed ſentiẽdi etiã facultas corrũpitur, imminuiturque. Hæc itidẽ ſi cordis natura timeat, qui eueniant, intueri non licet; eſto enim perterrefacta ea minus quam oportet, & nullo ipſum arteriaſque dilatet conſtringatque ordine: itaque non tãtum, nec adeo calidum ſanguinem in eas immittat, non certè quod ut partes è rubris, calidiſque albę fiant, frigidęque fiant oportet, quam in illas immiſerat, ex externis illarum partibus in internas agit. Minus etiam ad motum ędendum languidiores fiant partes. Nec tremore, horroreuè, aut rigore corripiantur, ſi quidem uel Galeno mouendi uis non à cordis natura, ſed à ſubſtantia partibus inditur in cerebro inhabitante, quę cordis naturę affectiones, paſsioneſque nihil ſentire uidetur Galeno, & tremor, horrorque & rigor motus omnino cùm ſint omnes, mouentis ſubſtantię uitio eueniant oportet; minus etiam ſentiendi, intelligendique uis Galeno deprauetur: At ſi, quę ſentit intelligitque, & mouet eadem, & timeat ſubſtantia; qui illa omnia eueniant, nullo intueamur labore. Perterrefacta nimirum, & ueluti exanimata princeps ipſius portio mutuo ſeſe ut foueat, & ueluti conſoletur, quàm maximè poteſt ſeſe in unũ colligit, & imminẽti intẽta malo nihil pręteritas paſsiones recolit, nihil etiam pręſentes percipit: huius porrò moleſtiam portiones reliquæ percipientes proprijs ſingulę muneribus, proprijſq; relictis ſedibus, ad eã conuolãt omnes, militum, ciuiumque ritu graui quopiam ipſorum Duci, Principique,

Principique, & ſibi etiam ipſis imminente periculo; Itaque ſanguine internas in partes acto,externæ frigidæ fiunt, albeq́ue, & qui reliquus in ijs factus eſt ſpiritus, uix earum ſubſtinens onus.Si quidem eas attollere, non certè ualenter commouere poteſt,eſt vbi & ponderi cedat:itaque tremore corripiuntur ſurſum à ſpiritu elatæ,& deorſum à proprio onere detractæ,quin & ubi vehemens ſit timor, horrere etiam,rigereque videntur. quod trepidante ſpiritus vniuerſitate, & quæ motu,conſilijque inopia conſiſtere nequeũte, & nequaquam vno,certoque,ſed alio aſsiduè, atq; alio commota motu, ipſius itidem portiones quæ partibus inexiſtunt, & quæ vniuerſitatis motus ſectari omnino uidentur,ijſdẽ & ipſa exagitantur motibus,horrore nimirum,rigoreq; correptę apparent,& oculi minimi,triſteſque fiunt, ſpiritus nimirum abſceſſu,cuius acceſſu,& grandes,& hylares fiunt, pauloque minus ſpiritu malum immaginante, quàm expectante, & veluti intuente, hæc omnia eueniunt.nam languidioribus quidem, at ijſdem omnino, quibus ſentiens imaginans ſpiritus commouetur motibus, itaq; nauigationis memores,nauſea afficimur.

Itidem & quæ in mœroribus. *Cap. XXVIII.*

MINVS etiam quæ in mœroribus immutationes fieri uidentur,qui cordis natura malo rerum ſucceſſu triſtata euenire queant intelligere licet,minus enim omnia,ac eadem omnino,quæ malum quippiam expectantibus,eadem & paſsis id euenire apparent:partes,ſcilicet omnes albæ,frigidæq́ue,& oculi in primis minimi,triſteſq́ue fiunt; Et ſentiendi,intelligendique,& motus ædendi vis,ſi non prorſus perit,ſummopere certè imminuitur. nam ut cordis natura triſtata languidius pulſet,minoremque ſanguinis copiam in partes effundat,nõ certè vt dictum eſt,ſtatim eæ pallidæ fiant,frigidæque. Minus etiam qua à ſubſtantia in cerebro inhabitante ſe ſe commouẽdi,ſentiendique Galeno donantur facultate,minore ea donẽtur.Et oculi, in quos nihil prorſus à cordis natura, & ipſo à corde immittitur,nihilo minores,minuſque fiant ſplendidi. Quæ certè ratiocinatur ſubſtantia nihilo ſegnius, nihilque ratiocinetur Galeno peius cordis natura; & corde ipſo ſum-

mopere oblæſo,quam nihil prorſus paſſo.Ac ſi quæ ſentit, intelligitque,& partes commouet ſubſtantia,eadem & malo rerum ſucceſſu triſtetur,modus,quò illa euenient, nihil omnino inquirẽdus eſt; ſummo,ſcilicet ſui natura glorioſus ſpiritus,miſer,hnmiliſque uideri non ſubſtinet: itaque (quod malo quopiam oppreſsi paſsim homines faciunt)quàm maxime poteſt colligit ſe ſe,penituſq; abdit,& munerum oblitus omnium,nec præſentium rerum uires ſentit,nec remotarum naturas intelligit . Nullamque operari operationem, & uoluptate omnino nulla affici uult:ut qui eo eſſe modo, ſeruarique non uult,nec appetit.in lætitia contraria,in eaque imprimis, quę bonis,quorum appetitu cordis natura Galeno flagrat,homo afficitur, oculi quidem ampliores, at vniuerſum omnino os cùm grandius,tùm ſplendidius, & reliquæ corporis partes calidiores,rubicundioreſque, & eas commouendi ius,ſi moderata ſit lætitia,augeri; at ſentiendi intelligendique imminui uidetur.Hæ itidem immutationes qui fiant, ſi cordis natura lætitia afficitur,intueri non licet:Vt enim exhylaratum cor ualidius pulſet,maioremque ſanguinis copiam in partes effundat,non ſtatim certè grandiores eæ, calidioreſque & rubicundiores fiant:nec oculorum magnitudo,aut ſplendor ullum capiat incrementum:In quos nimirum nihil prorſus (ut dictum eſt) à corde immittitur, nihil etiam vel partes cõmouendi,uel ſentiendi,intelligendique uis Galeno immutetur; cui ſcilicet(ut ſæpe dictum eſt)nihil ſubſtantiæ in cerebro inhabitanti,cui illam omnem attribuit Galenus cordis naturæ affectiones,nec contra communicari uidentur. At uerò ſi ſpiritus lætetur,quomodò immutationes illæ omnes fiãt, nullo innoteſcat labore; glorioſus ni mirum ſui natura (vt dictum eſt) ſpiritus bonis vbi affluit, quibus præſertim donatus alijs ſuper excellere videtur,haud quaquam ſe ſe abdit, ſed quam maximè fieri poteſt, ſe ſe oſtentat, itaque & in reliquas externas partes omnes , & in oculos præcipuè, in quibus pręcipuè conſpicuus fit, ſe ſe effundit,minimeque torpet unquam: ſed ubique ueluti laſciuit;itaque ampliores quidem oculi,at uniuerſum omnino os amplius fit , ſplendidiuſque, & blando in oculis ſpiritus commotus motu , ueluti pacem in ijs,bonaq; omnia pollicetur, & partes reliquæ omnis in caleſcunt,& rubeſcunt inſuper,quæ præſertim arterijs, ueniſque abundant, & moderate ſi lætetur, moderateque in partes ſe ſe effundat

ſpiritus, promptius eas, robuſtiusq́; commouet. nam (ut ſuo amplius declarabitur loco) ubi nimis, tantusq́ue omnino extremas in partes effunditur ſpiritus, ut qui reliquus in cerebri uentriculis ſit, propriâ munera non recte obire queat, & ſpiritus omnino non bene ſibi ipſi unitus remaneat, ſed veluti à ſe ipſo iungatur: Vbique exoluitur ipſius uis, & extinguitur interdum uniuerſus, ſentiendi certè, intelligendique facultas, uel moderata in lætitia imminui uidetur: in bonis, enim quę effluxere contemplandis, fruendisq́; intentus ſpiritus, quæ patitur, non ſatis ſentit, minus etiam quæ olim paſſus eſt, recolit. Quoniam igitur ſi cordis natura afficiatur, modus, quo, quæ in iracundia, metu, triſtitia, lætitiaque homini eueniunt, fiant, conſpiciendus omnino reperiri poteſt nullus: at manifeſtiſsimus ſit, ſi quæ ſentit, intelligitque, & motus ædit ſubſtantia, ea itidem afficiatur, quin ab vna ea quas animal operatur operationes, ædantur omnes, & uniuerſum omnino animal gubernetur Galeno in primis ambigere non licet.

Animæ itidem defectum, deliquiorumq́ cauſam innoteſcere non poſſe, ſi à pluribus naturalibus facultatibus; at manifeſtam eſſe, ſi corpus uniuerſum ab vnica animæ ſubſtantia gubernetur. Cap. XXIX.

ANIMAE itidem defectum, deliquiorumq́ue cauſa nunquam innoteſcat, ſi diuerſę corporis partes à ſingulis naturalibus gubernentur facultatibus: at in promptu, apertoq́; ea ſit, & una eadéq́; omniũ, ſi illæ omnes ab vnica regãtur anima, in uniuerſis neruis delata fibriſq́; fuerit. itaq; operępretiũ, quibus, & in quibus animæ perturbationibus quibuſq; in corporis affectionibus, & euenire ea ſoleãt, & quæ ipſis accidunt, tũ ipſorũ intueri cauſam, ut in ijs etiã ueritas eluceſcat. ſenes præcipue (inquit Galenus) & natura imbecilli magna affecti triſtitia, & lætitia itidẽ magna, animo defecerunt, qui autẽ robuſto ſunt corpore, ex » immodicis euacuationibus idem patiuntur. Iamverò ſi ab- »

1. de arte curar. ad Glau. c. 14.

„ ſceſſus quiſpiam rumpatur,vires vehementer lædit. Ac tum
„ præcipuè cùm materia tota ſimul ad uentriculum, uel ipſius
„ os,aut ad thoracem defluxerit; quod ſi quando etiam nos ab
„ ſceſſus ſecantes (inquit) totum ſimul emittere pus uolueri-
„ mus, animi defectum ſubſequi eſt neceſſarium. Nec uerò la-
„ borantibus aqua intercutem, tota ſimul humiditas (quam-
„ uis ea præternaturam ſit) ſine noxa uacuari poteſt. Sed &
„ tum quoque neceſſum eſt,hominem animo deficere,& dolo-
„ rum etiam uehementia, diſſolutiones accidunt. Quin & ner-
„ uus percuſſus, & maligna in articulis ulcera, & immoderata
„ quædam frigiditas caliditaſuè: Præterea & inſignis crudi-
„ tas, obſtructioq́ue, aut inflammatio alicuius præcipuæ par-
„ tis, aut os uentriculi male affectum, aut improbæ euacua-
„ tiones, & ob alia itidem multa, ueluti ob ſudoris copiam,
„ ob uteri ſuffocationem, quin, & ob grumos vocatos, non
„ eos ſolum,qui in veſica,ſed multò illos magis, qui in inteſti-
„ nis uentriculoque atque thorace non nunquam continẽtur,
„ Animi defectio, & color pallidus ſequi ſolet. Pulſus uero
„ paruus, obſcurus, & frequens apparet, laboransq́ue ipſe
„ cum anxietate reſoluitur, & in omnibus (inquit) qui ani-
„ mi deliquium patiuntur, ſi uehemens fuerit ea diſpoſitio,
„ pulſus fiunt inæquales, intercidentesq́ue. Affectuum ho-
rum omnium ea vna communisq́ue exiſtit cauſa, & nimi-
rum ſpiritus portionis omnis, & ipſa etiam uniuerſitas con-
uolauit, ubi labor, vbi dolor, ut ſibi ipſi ibi laboranti
opem ferat, & infeſtantia, noxiaque inde explodat, ex-
pellatq́ue. Reliquæ igitur corporis partes vitæ omnes, ſen-
ſusq́ue, & motus auctore deſtitutæ, quales ſui ſunt natu-
ra immobiles factæ, concidunt, & ueluti demortuæ ia-
cent; & dicta quidem cauſa communis defectuum, deli-
quiorumque omnium eſſe uidetur. Et qua ſola contentos
quieſcere liceat; at ſingulorum tamen ratio ſeorſum ex-
ponatur.

Deli-

Deliquia ſingula, ſingulorumq́ medelæ corpus vniuerſum ab vnica anima gubernari, declarant.
Cap. XXX.

EX immodicis euacuationibus ſequuntur animæ deliquia, ſi quidem quæ quauis è corporis parte eijciuntur, ſpiritus ea omnia, & propterea omnino eijcit, quod grauia ei ſunt, moleſtaque, & vbi quæ diuexatur ſpiritus portio, quæ eam infeſtant, ſola ipſa ammoliri ſatis non eſt, proprijs reliquæ ſedibus, proprijsque deſertis muneribus, ei opem afferunt omnes. Itaque modo reliqua in ijs facta, quanta nec ipſarum molem dimouere, ſubſtinereuè, nec quaſuis externarum rerum actiones, ſed uehementes modò ſentire queat, Immobiles, ſtupideque apparent. Iure igitur qui ob immodicas euacuationes deficiunt, frigidam eos ſpargere, mandat Galenus, tùm & ipſorum aures comprehendere, & ventriculi os perfricare, compellereque, ut uomant, ſtomacum digito, uel pennæ immiſsione irritando, ac denique manus, pedesque colligare, quæ ſcilicet eò tendunt omnia, ut ſpiritum inde auocet, quò conuolauit omnis. auocatur autem, ubi alijs in partibus diuexatur, affligiturque, id ſiquidem (ut ſæpè dictum eſt) ſpiritus ingenium eſt, ut ubi noxium quid moleſtumq; ſentit, eò nullo conuolet temporis momento; ſibi ipſi ibi laboranti opem ferens. proptereaque, dum ſtomachus digito, vel pennæ immiſsione irritatur, uomitus conſequitur. neque enim qui ſtomacho inexiſtit tantum, ad id, quod moleſtiam infert amoliendum inſurgit ſpiritus, idq́ue vt eijciat, ſtomachum conſtringit, ſed qui ventriculo ineſt, omnis. Nam & id (vt dictum eſt) ſpiritus eſt ingenium, vt ibi, quæ eius portio infeſtatur, quod infeſtat amoliri per ſe non poteſt, contiguæ proximæque opem afferant, & ipſa vniuerſitas, ſi vniuerſitatis opus eſt ope. Tùm non quæuis fibræ pars per ſe vel intendi vel remitti poſſe apparet; ſed quędam modò earum principia, partes reliquæ principiorum omnino motum conſequi uidentur: (vt ex ijs quæ in ijſdem expoſita ſunt commentarijs patere exiſtimo) non ſtomacho

cho

„ cho igitur tantùm, ſed ventriculo conſtricto, quæ ipſi iti-
„ dem inſunt, euomuntur omnia. Et non pedes modò alligare
Eod.li.& c. & manus, ſed plures (inquit) nexus fieri oportet, ac fortio-
„ res circa manus, vbi per inferiorem partem fiunt euacuatio-
„ nes, plures uerò, ac vehementiores cruribus ligaturæ admo-
„ liendæ ſunt, ſi per ſuperiora fit euacuatio, auocandus uide-
„ licet ſpiritus, & in oppoſitam auocandus eſt partem. Iam ue-
„ rò ſi abſceſſus (inquit) quiſpiam rumpatur, uires vehemen-
„ ter oblæduntur, ac tùm præcipuè cum materia ſimul tota ad
„ ventriculum, vel ipſius os, authoracem deſluxerit: cuicumq;
„ ſcilicet corporis parti multus ineſt ſpiritus, ad illam is ſi di-
uexetur uniuerſus conuolat, ut ſibi ipſi laboranti, dolentiq;
opem ferat. Itaque partes reliquæ, ſi non penitus immobi-
les demortuæque fiunt, at earum ſeſe mouendi uires valdè
imminuuntur, diſſoluunturque. Quod ſi quando etiam nos
„ (inquit) abſceſſus ſecantes totum ſimul pus mittere volueri
„ mus, animæ defectum ſubſequi neceſſariũ eſt. Nec uerò labo
„ rantibus aqua intercuti tota ſimul humiditas quàm vis ea
„ præter naturam ſit, poteſt ſine noxa vacuari: ſed tùm quoque
neceſſum eſt hominem anima deficere, quæ ſcilicet ut amo-
liantur, diuturna ſpiritus uniuerſi, opus eſt opera, ea non to-
ta ſimul amolienda ſunt; diu enim cum noxijs rebus confli-
ctatus, diuque, & ab ijs, & à ſe ipſo compreſſus pęnitus tan-
dem deficiat, pęnitusque pereat. itaque non diu exercen-
dus, ſed ab opere reuocandus, & nequaquam dolorificis re-
bus, ſed ſuauiſsimis odoribus, ſiquidem, & id itidem eſt ſpi-
ritus ingenium, ut non ad noxia modò expellenda, ſed ad
ſuauiſsima itidem fruenda, amplectendaque conuolat uni-
uerſus, Eſt itaq; ubi odoribus naribus appoſitis curãtur deli
quia. cor enim ſuauitate illectus ea ut perfruatur uel quibuſ-
uis alijs omiſsis uniuerſus ad uniuerſitatẽ, & ad cerebri uẽtri
culos, in quibus fit odor cõuolat, unde mox uniuerſo reſtitui
tur corpori, eò uidelicet (ut dictum eſt) modo in internis
perpetuo ſpiritus operatur, quo & in externis, & ſpiritus ſin-
gulæ, quò ſinguli eorum coetus, quorum quiuis, ſi eius pars
malo quopiam opprimatur ad id amoliendum confluit uni-
uerſus. At ſi ingens interea aliqua uoluptas propoſita ſit,
quodque imminet malum ſummum non ſit, & quod cætui
uniuerſo, vel eius parti exitium non inferant, laborantis
moleſtia neglecta, ad uoluptatem perfruẽdam confluit uni-
uerſus.

uerſus. Ex dolorum itidem vehementia diſſolutiones (inquit) accidunt: ubi ſcilicet dolor, ubi uidelicet alienum quid moleſtiſsimo; ſpiritum torquet, eò aduolat uniuerſus, ut quod infeſtat eijciat, idque vel ex humorum conflexu, qui illuc fit intelligere licet. Quin & neruus (inquit) percuſſus, & muſculi caput, malignaque in articulis ulcera deliquium animę inducunt iure ſanè. nam ſi partibus offenſis quibuſuis promptiſsime ad eas uniuerſus conuolat ſpiritus, ut portioni neruis ijs immiſtis inexiſtenti opem ferat, ſed ſcilicet earum mala attingunt, eo percuſſo neruo muſculique capite ad utrunque conuolat promptius, quod utriuſque malum proximius ſpiritus attingit, & quorum quidem unoque conſtricto inexiſtens comprimitur ſpiritus. & ſi ad mala amolienda, quæ uis eò ad maligniora. Iure etiam immoderata frigiditas, quæ nimirum quancumq; corporis partem corripit, eam, eique inexiſtentem ſpiritum in anguſtum agit, comprimitque: itaque haud quaquam, qui ad eam confluxit ſpiritus inde auocandus, ſed præinexiſtenti locus amplificandus, calefacienda ſcilicet atque aperienda particula, & igne, & frictione, & cibis, & medicamentis calidis. Nimia etiam caliditas, ſi quid aliud animę deliquium inducit, corpore uidelicet uniuerſo, neruiſque & fibris calefactis, atque adapertis minimeque egreſſum ſpiritui abnegantibus, tenuiori præſertim facto, euolat is, atque elabitur, itaque & exoluitur nimis tandem imminutus. Hos frigida ſpargendos, & refrigerandos, flabellandosque mandat Galenus ut ſcilicet ſpiritus intro agatur, & corpus omne conſtringatur, itaque elabanti exitus occludatur. obſtructio præterea, & inflammatio. Vbi ſcilicet alienæ res quampiam illabūtur in parte, quia & ipſa, & ijs, quæ ipſi inſunt neruoſæ portiones, & ſpiritus amplius, qui in his continetur, comprimitur, qui reliquis inexiſtit partibus, ad illam confluit omnis, ut quæ ibi ipſum diuexant, amoliatur. Inde itaque ut auocetur, alibi itidem affligendus eſt, cruciandusque; artus ſcilicet fortiter per fricandi, diligandique. ſequitur, & animæ deliquiū ob ſudoris copiam; iure me herculæ; quo enim à malo, ſeu ſolidæ corporis partes, ſeu humores in uaſis contenti liquantur, ab eodem & ſpiritus portio, quam illi attingunt, diuexatur; itaque reliquæ ad eam confluunt omnes, opem laboranti ut ferant. his porrò haud quaquam manus, pedesque

Eod. 1. de ar. cur. ad Glauc. c. 14.

pedesque alligare oportet. Neque ad uomitum prouocare, quippe quibus non vnam in partem confluxit ſpiritus, è qua ad reliquas, & ad principium reuocandus ſit: ſed corpus quibuſcumque licet modis refrigerandum eſt, ut perfrigeratū,
Eod. „ conſtrictumque non amplius liqueſcat. At qui (inquit) ex
„ plenitudine exoluuntur, qui propterea exoluuntur, quòd
„ ad partem plenitudine oppreſſum ſpiritus confluxit omnis,
„ malum inde amoliturus: horum (inquit) perfricandi, & de-
„ ligandi, & calefaciendi etiam ſunt artus, ad ipſos nimirum ſpiritus reuocandus; quòd fit, dum qui reliquus factus eſt, moleſtia afficitur, & aduenienti, opemque afferenti aditus pateſit.

„ Quæ ex matrice laborant, atque exoluuntur, harum artus perfricare oportet, ac deligare, ſpiritus nimirum, qui uniuerſus ad laborantē uterum conuolauit, ad partes reuocandus, quòd (ut ſepæ dictum eſt) fieri uidetur, dum qui in illis re-
„ liquus factus eſt, moleſtia & ipſe afficitur. At quibus ute-
Eod. „ rus ſurſum & ad latus reuellit inguinibus & coxis cucurbi-
„ tulæ applicandæ, & naribus quidem ea, quæ fœdiſsimum ha-
„ bent odorem, matricibus autem odorata, eaque medicamenta, quæ laxare, calefacereque poſſunt. E ſuperioribus ſcilicet partibus uterus detrudendus, & ad propriam ſedem reuocandus, ſpiritus nimirum, inferioribus inexiſtens partibus cruciandus, ut ad illas uniuerſus delabatur ſibi ipſi in illis laboranti opem ferens, & ad uteri amplius locum odoris ſuauitate eò illectus, & fœditate è ſuperiore depulſus loco; propriæ nimirum conſeruationis ſummè appetens ſpiritus, & eadem omnino ratione, eodemque in internis, quo & in externis operans ſenſu, & quæ fouent ipſum oblæctantque, quod ſuauiſsimi odores vel imprimis faciunt, promptè ſectatur, & quæ ſummoperę oblędunt, & abſque proprię ſalutis periculo uitare poteſt: cuius modi tetri ſunt odores, libens ea uitat: nam à quibus exitium tandem reformidat, & uitare non licet ad internitionem vſque cum ijs depugnat. Quod ſatis reor in dictorum deliquiorum omnium, ac multò etiam clarius in eorum curatione intueri potuit Galenus, quę ob triſtitiam, aut gaudium, aut timorem proueniunt, aut iram, quę nimirum omnia ſuauiſsimis odoribus, & vomitu itidem oblectante nimirum, & cruciante re curari ipſe pręcipit: odorum uidelicet ſuauitate allectus ſpiritus, af-

fectionis

fectionis etiam, qua occupabatur, oblitus, non amplius, quibus in ea commouebatur commouetur motibus. Nam ſcilicet ſe ſe amplius colligit, contrahitque nec diffundit, diſsipatque, quin ad propriam ſeſe reducit diſpoſitionem. & nimis conſtrictus ſi ſit, etiam in ſe ipſam coactus, conſpiſſatuſque, ſe ſe ueluti explicat, diffundi tue, at colligit ſe ſe, nimis diffuſus nimiſque diſsipatus ſi ſit.

Idem & mors, quæ dolorem, & quæ animæ conſequitur perturbationes. Cap. XXXI.

AT non deficere tantùm, ſed mori etiam (inquit Galenus) contingit ob uehementem dolorem, aut timorem grauem, & ob immenſam itidem lętitiam. Quibus enim uitale robur infirmum eſt, animę uero affectiones, ob imperitiam fortes, ijs facilè animę ſubſtantia reſoluitur, atque horum aliqui etiam ob męſtitiā perire: at uir magnanimus ob nullam animę perturbationem ſuccumbit unquam. Rectè ſanè: quoniam enim quę in dolore fiunt deliquia, propterea fiunt, quòd quapiam ſpiritus portione grauiter offenſa, reliquę omnes ad eam confluent, quę eam affligunt res ut amoliatur. Idque dum agit, & ab illarum uiribus oblęditur, & anguſtum in locum confluxus uniuerſus ſummoperè comprimitur, quod (ut dictum eſt) maxime ſpiritui moleſtum eſt, & lętale prorſus, utique grauis, diuturnusque vbi fit dolor, ubi ſcilicet diu multumq; à contrarijs præpotentibusq; diuexatur uiribus, & diu, multumque comprimitur, pęnitus tandem corrumpatur oportet. ſi quidem id ſpiritus eſt ingenium, ut ad res, à quibus quauis in corporis parte malo ſe affici ſentit, amoliendas cō fluat uniuerſus, & corrumpi potius ſubſtineat, quàm non exuperatis, eiectiſque illis, inde decedat. ita omnino (ut alibi dictum eſt) ſingulorum hominum ſpiritus, ueluti ſinguli hominum cætus, & ipſi omnino operātur homines. Et quod quæ in timore mœſtitiaque deliquia fiunt, propterea fiunt, quòd ſingulę ſpiritus portiones uniuerſitatem, turbatam, afflictamque, & ſe ſe contrahentem ſentientes, (ciuium, vt dictum eſt, militumq; ritu, qui Principem, Ducemque magno quopiam communique malo oppreſſum intuiti, ad eum cō-

fluunt omnes, ſeſeque ei agglomerant,mutua ut ope ſeruentur omnes) proprijs ſingulæ ſedibus, proprijſque derelictis muneribus principem ad ſedem,principemque confluunt ad portionem, ubi nulla id fit menſura : adeò tandem comprimitur ſpiritus, ut ſpiritus, ut uaporum fortè ritu anguſtas in res coactorum,in aliud cogatur ens. Et amplius promptiuſque malum expectans,quàm paſſus id. Nam quibus aduenié tibus conſeruari poſſe deſperat ſpiritus:ea ubi aduenere,exitiumque non intulere, minusqne imminentia exhorreat oportet:itaque plurima perpeſſus,uiuere ſubſtinet,atque appetit etiam, quæ nihil expertus, æquè,& magis fortè, quàm ſui ipſius exhorreat interitum. ob lætitiam uerò quod bono quopiam rerum euentu elatus, & ueluti ebrius factus geſtit, laſciuitque; & ſe ſe oſtētandi cupidiſsimns,ad externas uniuerſus effunditur partes, itaque (ut alibi dictum eſt) non oculi modò longè in lætitia grandiores,longeq; ſplendidiores, ſed os etiam uniuerſum amplius fit, nitidiuſque, & nullum ſeſe ad illos effundendi faciens finem : comprimitur in illis tandem,ſnffocaturque, fortè & uictoris exercitus more diuerſas in partes, & ratione nulla, nullaque effluens menſura, non unus remanet amplius,ſed ueluti in diuerſas diuiditur portiones, & ſingulas à reliquis omnibus,omnesque ab uniuerſitate principioque,quò aſsiduè opus habere,& à quo aſsidue pendere uidentur, ſeiunctas, diſcluſaſque, quæ igitur ſummopere turbatæ, perterrefactæque omnes,quàm maxime poſſunt ſeſe colligunt,itaq; & comprimunt, corrumpuntque,longe certè is tenuiſsimus, ſenſuque præditus longè exquiſitiſsimo quid uis à propria natura, à propriàuè dimotus diſpoſitione quid uis omnino paſſus, immutatuſuè ſpiritus nullo interijt temporis momento. Promptius porrò in lætitia,quàm in mæroribus corrumpitur ſpiritus;ſi quidē promptius libentiuſque effundit ſeſe,quam cōtrahit, boniſque à rebus efferri ſeſe,quàm à malis deprimi ſinit, & nō qui libet;neque enim & generoſus qui eſt, ſublimiſque,qui ipſe modò ne impuretur, cætera quæuis negligit, itaque à nullo rerum ſucceſſu agitatus,commotusque nec nimis conſtringi,nec dilatari poteſt nimis.

Corporis

Corporis partium, actionumq́ conſenſus animal vniuerſum ab vnica animæ ſubſtautia gubernari declarat. Cap XXXII.

PARTIVM poſtremò omnium,earumq; operationum, paſsionumq́ue cõſenſus, animal haud quaquam à pluribus,cognitionisq́ue & motus expertibus naturis,ſed ab una omnino ſubſtantia, & ſentiente ea,intelligenteq;. & partes commouendi potẽte gubernari eas omnes;quin quas eæ ſingulæ operationes, quoſque ædere uidentur motus ſingulis ipſam inexiſtentem eos ædere,omnes manifeſtè declarant;nam ſi partes ſingulæ proprijs gubernentur à naturis,vt proprias eæ percipiant neceſsitates,ijsq; prouideant,reliquis certè operantibus,laborantibusq́ue,nullam unquam offerant opem, nec quas in ſui ipſius nutrimentum, bonumq́ue conficiunt res, vel ab alijs confectas aſſumpſere, alijs communicent ullis, nihil earum neceſsitates percipientes,nihilq́ue earum operationes,ſibi ipſis commodas,neceſſariasque intelligentes,ſecus ac facere uidentur; ſiquidẽ quæuis operante, ita ſe ſe reliquæ ad illius miniſterium accommodant omnes:itaque illi omnes iuſeruiunt, ut omnes ad illius vnius vſum factæ uideri queant. Et ſingulæ quos in ſe ipſis continent ſuccos,vel ſi ſummopere ijs opus habeant oblectenturq́ue,libentiſsime alij cõmunicant omnibus:propterea nimirum, quod partes omnes ab unica,eademq́ue gubernãtur ſubſtãtia, quin omnibus ipſa ut proprijs inexiſtẽs organis, quas illę ędere vident̃ operationes, ipſa eas ædit oẽs.Itaque quia huius portio corporis parti ineſt, qua quod propoſitum eſt opus,optimè confici vniuerſitas decreuit, eo modo operatur, portiones reliquæ reliquis inexiſtentes partibus,illi inſeruiunt omnes,& quam poſsunt ferunt opem, & propterea proprios ſuccos,propriaq́ue opera ueluti mutuò ſibi ipſis communicant partes,quòd ab vna omnes,eademque gubernantur,nutriunturq; ſubſtantia.& plutibus ſimul noxijs à rebus moleſtia affectis partibus, ſi quæpiam præter cæteas affligatur,nullus aliarum.Sed huins modò doloris animali fit ſenſus,quòd quæ illis omnibus inexiſtit ſubſtantia, & cuius,qui in animali fit, ſenſus eſt omnis; eam in partem cõfluxit vni-

uerſa, in qua torqueri ſeſentit maxime, itaq; exigua in reliqꝭ facta, nihilque ſe ipſam in ijs comprimẽs, nec cũ infeſtãtibus depugnans rebus, & longè omnino in illa diuexata uehementius, nullum in ijs ſentit dolorem. Et propterea una modò parte vehementer afflicta, reliquæ languent omnes, quod ab una omnes, eademque gubernantur ſubſtantia: itaque uehementer ea in quapiam diuexata, in eamque confluxa omnis, langueat in reliquis oportet. Et propterea plures ſimul, & diligẽter omnes operationes operari non poſſumus, quod una, eademq; cùm ſit, quæ illas omnes operatur ſubſtantia, pluribus ea ſimul intenta eſſe non poteſt: ſingulæ certe ſi partes a proprijs gubernentur naturis ſenſus præſertim pleriſque, & cognitionis expertibus, adeò à ſe ipſis diuerſe illæ cum ſint, & ſingulæ non proprijs tantum, ſed reliquarum fortè omnium operationibus conſeruandę ſint, operibusque, quarum omnino nullæ propria opera, & quæ ad propriam ſalutem neceſſaria ſunt, conficienda, parandaque ſatis cum ſint, ſed ſingulæ aliarum omnium ope aſsiduè opus cùm habeant, ambigere non liceat, quin breui omnino corrumpantur omnes, earum nullis reliquarum neceſsitates percipientibus, nullisque propriam ſalutem ab aliarum ſalute pendere intelligentibus, nullis omnino ullam alijs opem ſerentibus, ut niſi rationes obſtent, quæ Hippocrati, Platonique, & eos ſequuto Galeno aliam in homine ſubſtantiam ratiocinari, aliam verò iraſci, & aliam appetere, perſuaſerũt, liquidò pateat, animal uniuerſum ab unica animæ ſubſtantia gubernari. Age itaq; explicentur, examinenturque & ipſæ.

Sentiendi, ratiocinandi, mouendiq́, tùm & iraſcendi, pulſandique præterea, & nutriendi, generandique uim à diuerſis, homines habere principijs è quibus colligit Galenus.

Cap. XXXIII.

5. de Hipp. & Plat. decret. c. 7.

QVONIAM (inquit Galenus) dum pueri ſumus brutorum inſtar promptè ad repletionem ferimur, nihil conducat ne, an obſit conſiderantes
» ætate uerò prouecti, ne bibimus quidem omni-
» no, ubi perſuaſum habuerimus, expotu noxam ſubſequuturam:

ram:ſæpe minus edimus, ſi & hic copia obſutura eſt, interim aquam bibimus, uinnm concupiſcentes;rationis autem expertes homines ſimiles infantibus, atque feris,neque tẽpus expectant,neque quãtitatem qualitatemuè corporis inſpicere ſuſtinent. Vtique manifeſtum eſt hominęs non à ſola rationali ſubſtantia gubernari,ſed ab alia itidem,quę,quoniam quæ ratio auerſatur, concupiſcit, ad eaque fruenda homines allicit, appetitoria dicitur, & manifeſte à ratione diuerſa eſt: manifeſte enim ratio ei aduerſatur, ab ijsque ad quę appetitoria hominis allicit, retrahit illa,importunamq; appetitoriæ commotionem continet: & pugna frequenter utriuſque inter ſe oboritur, quę euidenter duplicem eſſe in nobis naturam facultatum inter ſe disſidentium declarat: ſi enim ueluti in pueris una in eſſet appetitoria;nihil ſanè prohiberet ijs, quę appetimus intempeſtiue nos frui, quemadmodum etiam ſi ſola ineſſet rationalis, nullum eſſet negotiũ ſitientem non bibere, aut exurientem non eſſe. Neque ſobrius, neque continens, qui non bibit, nominaretur ſicuti nec qui non uadit, niſi uelit. ſitientis itaque nolentis autẽ bibere,anima una quidem facultate, aut parte, potum concupiſcit: Altera uerò alia fugit, auerſaturque. ſiquidem uni atque eidem arripere aliquid, fugereque non licet. Et quoniam inſuper ubi ratio appetentiam ultrò ſequitur, pugna nulla in anima oriri uidetur, ſed uniuerſa ſibi ipſi concors ijs,quę appetit fruitur;vbi verò appetitoriæ rationalis aduerſatur, rationalemque in uita ad fruendum appetitoriã trahit, ſummè homo iraſci, indignarique uidetur:liquido itidem conſtat, iraſcibilem ab appetitoria diuerſam eſſe hominibusque inditam, ut rationi ſubſeruiat auxiliaturque,perinde ac uenatori canis, contra tertiam animę ſpeciem: quare (inquit) ubi ultrò ratio appetentiam ſequitur, iracundia rationem conſequitur: ubi autem appetentię aduerſatur,renititurque ratio, iracundia à ratione ſtat, eique opem fert, pręcipue cum ratio ipſa uel intus, uel extrinſecus iniuria ſe affici & ui compelli autumat. Si quidem autumare ſe iniuria affici rationabilis eſt facultatis; eam autem ulciſci animoſę proprium exiſtit. Vbi igitur appetitoria facultas immoderate ad aliquod irruens inuitam rationem eo ſecum attraxerit, iraſcibilis cõtra illam rationi ſuppetias fert. At ubi à nullo ſe iniuria affici putat ratio minime iracũdia

efferueſcit,

„ efferueſcit, & ſi quàm maximi tunc corpus puniatur algere
„ ab aliquo, nel fameſcere, uel ſitire coactum, unde liquet ira-
„ cundiam naturali ſtatu præditam, opiniones rationis ſequi,
„ fieri tamen quandoque poteſt, ut hęc quoque praue affecta,
„ immorigera rationi moueatur: Quod autem, & iracundia à
„ ratione diuerſa ſit, hinc (inquit) docet Plato, quòd pueri,
„ perinde ac ferę maxime iracũdi exiſtẽtes, ratione careãt. eodẽ
„ ſiquidem modò pueri, quò & ętate prouecti iraſcuntur, hoc
„ interiecto diſcrimine, quòd hi in multis iracundiam ra-
„ tione continent, quem admodum paſtor aliquis generoſum
„ canem ferocius proximos inſilientem; in pueris autem, ni-
hil huiuſmodi accidit, quemadmodum neque in beſtijs, quòd in illis quidem, nondum, in his uerò numquam, ratio animæ impetus inhibeat.

Num quæ iraſcitur, & quæ animal nutrit, generatque intelligenti, mouentique eadem, an illarum ab hac diuerſa, & altera cordis, iecinoris altera temperies ſit, notum ut fiat, conditiones, quibus illarum utramque donatam eſſe oportet, inquirendas eſſe. Cap. XXXIIII.

QVAE in homine ſentit, intelligitque, & motus ædit ſubſtantia, & ſpiritus omnino, qui in cerebri uentriculis, ut in maximè propria, ac principe ſede continetur, at & reliquis cerebro ſimilibus rebus omnibus: itaque & omnibus inexiſtit corporis partibus, num is itidem iraſcatur, indigneturque, & illatas iniurias ulciſcendi, & libertatis, uictoriæ, potentiæ, imperij, gloriæ, honoriſque flagret libidine; Præterea & animal nutriat, generetque, & cibos, venereaque appetat, an brutæ cordis temperies iracundia, uindictæque, & illorum omnium, ciborum uero uenereorumque appetitus iecinoris naturæ aſſignandus ſit, notum ut fiat. Vtique conditiones, quibus quę indignatur, uindictamque, & honores appetit (liceat enim eorum omnium, quę cordis temperies Galeno appetit loco, unum ponere honorem, nam quæ eorum honori idem

non

non ſunt, honoris gratia,& propterea omninò præcipuè appetuntur, quod honorem pariunt) præterea & quibus, cui animal nutriendi generandique, & cibos, uenereaque appetendi facultas aſsignanda eſt, donatam eſſe oportet, inſpiciendæ omnino ſunt. Nam ſi eæ omnes ſpiritui in eſſe appareant, fruſtra, temereque alia cordi quæ iraſcatur, uindictamque,& honorem, iecinori alia quæ nutriat, generetque,& cibos uenereaque appetat, indatur, ſubſtantia. Cur enim operationes, quæ quoniam unum,eundemque omnes habent ſcopum, & quæ unius omnino omnes animalis conſeruationis gratia ædendæ ſunt, at non perpetuò ſimul omnes, ſed ſuo ſingulæ ædendæ ſunt tempore, & alieno æditæ,ſummum animali inſetunt malum,uel uni omnino, eidemque omnes aſsigandæ ſunt ſubſtantię;uel ſi quidem pluribus, & quarum certè ſingulæ aliarum omnium neceſsitates, laboreſque percipiant, & opem ſi liceat ſibi ipſis mutuo ferant omnes,id ſi non liceat, nihil certè (quod vel Galeno facere uidentur) ſecum ipſi pugnent, & ſeipſas operantes mutuò turbent, impediantque, cur inquam diuerſæ quidem quę ſunt operationes, at quæ unius eiuſdemque rei æduntur gratia, & quæ non omnes ſimul, & ueluti per uices, minimeque eadem ſemper menſura ædendæ ſuut, uni ſi ſubſtantiæ & ſummo ſenſu,ſummaq; pręditæ cognitione,& quæ ſingulis ineſt corporis partibus,eaſque, ut libet,comouendi obtinet facultatem, rectè aſsignari poſſunt, diuerſorum eæ uiſcerum naturis aſsignentur, & quarum ſingulæ diuerſo ab alijs præditæ ſint ingenio, & proprijs ſingulæ gaudentes ope rationibus, ijſque intentæ unis, nihil aliarum neceſsitates, laboreſque percipiant. At eò certe minus. ſi quæ cordis, iecinoriſque natura operari appetereque videtur Galeno, ea operandi,appetendique prorſus impotens utraque, non ſcilicet eo ingenio, ijſque donata appareat conditionibus,qui bus quæ iraſcitur, uindictamque,& honorem, & quę nutrit, generatque, & cibos venereaque appetit, donanda ſit. At verò quòd eę ut innoteſcant,quæ ad iracundiã hominem agũt, & quæ eam ſedant. Et uindictæ honoriſque, præterea, & ciborum, uenereorumque appetitus ſit,manifeſtum ſit, oportet. Age ea primum inquirantur.

Conditionibus, quibus, quæ iraſcitur, uindictamq́, & honorem appetit, donatam eſſe oportet ſubſtantiam, ſpiritum omnibus, cordis uerò naturam nullis prorſus donatam eſſe. Cap. XXXV.

HOMO quoduis perpeſſus malum, triſtitia quidem afficitur, mæſtitiaque. at ſi non ob contemptum, ſed iure, uel caſu quopiam illatum intelligat, quantumuis graue id ſit, moleſtumque, nihil omnino indignatur, nihilq; à quo illatum eſt, punire appetit: at uel leuiſsimo accepto incommodo, ſi iniuria illatum id iudicet, qui nullo prorſus, at comptemptui habitus, excandeſcit, eoque ſui contemptorem punire flagrat deſiderio, ut quouis cum periculo, & malo etiam quouis puniendum decertat, itaque laborum, qui propterea ſuſcipiendi periculorúq; quę ſubeunda ſunt, magnitudinem nihil æſtimans, ad puniendum eũ ruit, & niſi puniat, niſi ſcilicet eo ſe nihil deteriorẽ declaret, quieſcit nunquam. At verò ſi qui malum intulit ſuplex ſupplicium deprecetur, vel non contemptu, ſed caſu quopiam, & à nolente omnino, nihilque ipſum contemnente, & nihil propterea ſe ſe efferente, ſuperbienteque, ſed commiſſum errorẽ ingemiſcente illatum, ſe omnino nihil ipſo præſtantiorem, quin deteriorem prædicet, oſtentetque, iram deponit omnẽ, nullumque ei amplius molitur malum, quin benefacere etiã appetit; non malum porrò paſſus, ſed contemptus homo cùm iraſcatur, uindictamque moliatur, & in honore habitus lætetur, & à quò malo affectus eſt, benefacere etiam ei appetat, liquido patet, uindictæ appetitum, non rei alterius, ſed unius omnino honoris appetitum eſſe. At neque (quod dictum eſt) quin reliquarum rerum, quæ cordis natura appetere uidetur Galeno, appetitus, nõ aliorum & ipſe bonorum, ſed vnius honoris appetitus ſit, ambigere licet. ſiquidem quæ illarũ idem honori non ſunt, propterea præcipuè appetuntur, quòd honorem pariunt: nam & quæ cõtemptum propulſant honorem ea pariunt; ſubſtantiæ, quæ iraſcitur, uindictamque, & honorem appetit, huiuſmodi ingenium cùm ſit, ut ſcilicet non malum ea aliud, ſed vnum exhorreat contemptum, nec bonum aliud

ullum,

ullum, ſed vnum expetant honorem, illumque ut propulſet, & hoc ut potiatur, nihil malum aliud quoduis pati, & bona quæuis, & ſe etiam ipſam proijcere reformidet: Vtique quod Galeno imprimis placet, malum à contemptu, & reliqua bona ab honore dignoſcere, diiudicareque queat, rationalis omnino ſit oportet. Et nobilis inſuper ſui natura, generoſaque: propterea enim contemptui, uiliſque haberi adeò exhorret, tantoque honorem appetit opere, ut ſui contemptores vel ſui ipſius exitio, exitio punire velit; & à quibus in honore habetur, uel ſummis ab ijs affecta malis, benefacere etiam ijs appetat, & quouis ſui ipſius incõmodo procuret. quòd à quibus vilis habetur, ueluti uilis fieri, corrumpi nimirum, in eorumque animalium agi ſubſtantiam, quorum ritu ab illis tractatur, & à quibus in honore habetur, à quibus nimirum, ut nobilis, generoſaque excolitur, veluti in propria ab ijs conſeruari uidetur natura. Non ſcilicet ibi modo (vt alibi amplius expoſitum eſt) corrumpitur humana ſubſtantia, ubi exitio datur, ſed nihilo fortè minus, peius certè, ubi quæ ſua origine indigna ſunt, vel operatur, vel patitur, veluti enim in aliam & ignobiliorem tranſit ſubſtantiam. Prætera & appetendi, & cum corpus uniuerſum, tùm ſingulas eius partes commouendi potens ut ſit oportet, quæ iraſcitur, uindictamque molitur ſubſtantia; neque enim niſi appetere queat, uindictam ea, honoremque appetat; quin neque iraſcitur, indigneturque unquam; propterea enim iraſcitur, indignaturque, quòd ijs priuatur bonis, quæ magnifacit, & quæ ſummopere appetit. Et propterea ipſius iuditium, imperiumque partium conſequitur motus, quòd in ipſius is eſt poteſtate. Nam ſi ſubſtantia alia partes moueri decernat, appetat uè, alia eas moueat, quò vel ubi magno mouendæ eæ ſunt labore, adeo hæc illi promptè obtemperet, intelligere nõ licet; nec Galenus id explicet vmquam: ſubſtantia, cui iracundię, contemptusque odium, & honoris appetitus, & illius omnino propulſandi, puniendiq;, & hunc comparandi facultas tributa eſt, huiuſmodi conditionibus donatam eſſe cum oporteat, haud quaquam cordis naturæ aſsignanda videri poteſt, quæ nimirum non rationis modò, ſed ſenſus etiam, itaque & animalis appetitus expers. Et cor quidem, arteriasque dilatandi, conſtringẽdique, & aliarum corporis partium nullam prorſus commouendi potens Galeno viſa eſt vſquam: quæ igitur aliud prorſus nihil Gale-

no operari queat,niſi quòd operari uidetur,ſanguinem,ſcilicet à iecinore confectum tenuiorem , calidioremque facere, & multum omnino in eo ſpiritum ingenerare,& ſi quid appetere queat,id tantum appetat , quod etiam Galeno appetere uidentur,quæ non ab anima, ſed à natura reguntur , id nimirum modò,à quo fouetur,conſeruaturque , & id modo odio habeat à quo corrumpitur,deſtruiturque,quæ nihil ipſam immutant,quin quæ nihil prorſus agunt,ac ne exiſtunt quidem ipſa,ſed intelligentis animæ ueluti cogitationes quędā ſunt, cordis temperies,ut appetere,auerſariuè,aut percipere omnino poſsit quàm longiſsimè ab eſt.

Nullis itidem iecinoris naturam , quibus , quæ animal nutrit,generatque, & cibos,venereaque appetit,donanda eſt , donatam eſſe; at ſpiritum donatum eſſe omnibus. Cap. XXXVI.

MINVS etiam,quæ animal nutrit, generatq;; & cibos , venereaque appetit,alia a ſubſtantia in cerebro inhabitante facienda, & iecinori, ut proprio ſubiecto indenda Galeno fuit:ſiquidem conditionibus,quibus,cui huiuſmodi operandæ ſunt; appetęndeque operationes , donatam eſſe oportet ſubſtantiam , iecinoris natura nullis prorſus donata eſt : rerum ſcilicet vires ſentiendi , & paſsiones , motusque quibus ab illis affecta eſt, commotaque commemorandi ; recolendique ; & appetendi eas,odioque habendi , præterea , & ſingulas corporis partes commouendi,uaſaque omnia,ut libet,dilatandi,conſtringẽdique facultate prædita eſt , & corpori vniuerſo, ſingulisque inexiſtit eius partibus;quoniam enim cui proprium quippiã munus , propriumque commiſſum eſt opus,operationes itidem,quibus id abſoluendum eſt,uel ſi plures eæ ſint, operandi facultatem tributam;earum verò,quæ nihil proprium, ſed alienum pertinent ad opus, prorſus impotentem factam eſſe, niſi rerum omnium conditorem Deum inertiæ incuſare velimus,ponendum omnino eſt;modusque (vt dictum eſt) quo ſubſtantiæ,quæ cerebro,cordi,iecinorique,ut proprio ſingulę inſident ſubiecto,mutuam ſibi opem ferant,& ſingulę alias

ad proprias quidem impellant operationes, at quæ,nõ quod ipſis,ſed quod alijs demandatum eſt opus,conficiant,reperiri nullus poteſt. Itaque id ſingulis munus,idque modò demãdatum eſſe opus,exiſtimandum eſt, quod proprijs facultatibus,proprijsque conficere poſſunt uiribus:itaque ſubſtantię, cui animal nutriendi,generandique demãdatum eſt munus, operationes,quibus vtrumque conficiendnm eſt opus , operandi omnes,facultatem tributam eſſe neceſſario exiſtimandum eſt.Et cibi illi primum magnaque interdum comparandi ſunt induſtria:& in os ij ingerendi,in eoque ueluti moliendi,& in minutiſsima fruſtula redigendi. nam paulo corpulentiores aſſumpti longè egrius concoquuntur,eorumque interea uires percipiendæ , dignoſcendæque, & ſenſus,qui ab ijs factus eſt,memoria retinẽdus.niſi enim illę percipiantur, res interdum aſſumi queant,quæ non modo ab animalium calore exuperari,in eorumque nutrimentum inuerti nequeãt,ſed quæ ſummopere ea oblædunt,& penitus etiam perdant; & niſi paſsionis,quæ ab ijs facta eſt,memoria ſeruetur, ſæpius abijſdẽ moleſtia maloq; afficiantur: tũ in uentriculum, uẽtrẽq; detrudendi , tandiuq; in illo retinendi dum in chilum, bene ſcilicet tenuem,beneque albam agantur in rem:in hoc verò, tum tenuiſsima eius portio, & quæ à iecinoris calore exuperari,& in ſanguinem agi queat , ęmulgatur uniuerſa,& in iecur importetur,& quod in eo confectus ſanguis è ualde dum diſsimilari re, & à non robuſtiſsimo confectus calore,non vniuerſus corporis partium nutricationi commotus fieri potuit , ſed alia eius portio nimis , minus alia quam oportebat calida,tenuiſque,vel horum altera facta eſt,itaque ijs omnibus probum in ſanguinem,quæ acta eſt,expurganda &,in propria illæ,uiſcera, uaſaq;, demãdãdę,hæc in ſingulas corporis partes , nihiloq; in ſuperiores, quã in inferiores ſegnius cõportãda,& quę in ſeminaria uaſa, teſteſq; delata eſt,in ſemen ibi acta, fœmineum in uterum,ueluti eiaculanda. Et cum ciborum portio cuius craſsities in uentriculo, uentreque exuperari non potuit,tùm praui , qui in iecinore facti ſunt ſucci, expellẽdi,eijciendique.Quoniam inquam,animal,ut nutriatur,operationes hę omnes, & ut ſemen in uterum coniectum in fętum agatur; alię longè plurimè ędendæ ſunt , & ad quas operandas haud quaquam minore ſentiendi , motuſque ædendi facultate opus eſt. Vtique ſubſtantię, cui animal nu-

triendi,generandiq́ue demandatum eſt munus, rerum uires percipiendi,dignoſcendiq́ue,ne præſentium modò,agẽtiumq́ue,ſed remotarum,earumque,quę nihil nunc agunt,at olim egere,intelligendi nimirum, & quarum actio iucũda uiſa eſt, appetendi eas,amplexandique,alias odio habendi, reijciendique,& cum uniuerſum ſimul corpus, tum ſingulas eius partes ſeorſum ab alijs commouendi,uaſaque omnia,ut libet dilatandi, conſtringendiq́ue facultate prędita ſit, uniuerſoque inexiſtat corpori ſummè eſt neceſſarium:qui enim niſi ſenſu, & lõgè eo exquiſitiſsimo donata ſit,proprias ciborum percipiat uires,aut qui niſi paſsionis, qua ab ijs affecta eſt,memoria remãſerit,eorum ullos uel appetat,uel auerſetur: & niſi unde ij comparandi ſint,intelligat, & ſingularum corporis partium miniſterio ad comparandos eos,aſſumendosq́ue uti ſingulas nimirum,ut opus eſt,commouere,flectereq́; queat,qui illos comparet,aſſumetq́ue,& conterat.Et niſi uaſa omnia,ut libet dilatandi,conſtringendiq́ue potens ſit,qui cibos,confectosq́ue ex ijs ſuccos,uel attrahat,uel retineat,uel expellat:& niſi ſingulis corporis partibus inexiſtat, qui ſingularum paſſiones neceſsitatesq́ue percipiat:ſingulasq́ue,ut libet,cõmoueat : Itaque (quod dictum eſt) quæ animal nutrit,generatq́ue ſubſtantia,non alia ab ea quę in cerebro inhabitat,faciẽda,& iecinori,vt propriæ materię idenda; uel ipſi enim Galeno conditionibus,facultatibusq́ue,quibus,cui nutriendi generandiq́ue aſsignandum eſt munus,omnibus illa,hæc nullis prorſus donata eſt. Nam ſi nullam illa ſui portionem in partes mittere,at proprias certè, & ſentiendi omnino,mouendiq́ue facultates omnibus communicare uiſa eſt.Iecinoris verò natura non intelligendi modo, ſed ne ſentiendi quidem facultatem Galeno obtinet:nam quę ipſum obtegit tunicula alba, exanguiſque cum ſit,è ſemine confecta,& à cerebro emanare nõ iecinoris pars uideri Galeno debet,ut uidetur omnino, & quouis illa,iecinorisq́ue natura, donata ſi ſit ſenſu,quoniam uoluptatis, quam in ciborũ aſſumptione, ueneriſque vſu, in pręcipuis nimirum nutritorię generatiuęque ſubſtantię operationibus animal percipit, nullus prorſus illi fit ſenſus, nutriendi,generandique munus illi aſsignatum eſſe exiſtimare non licet;Et in propria omnis contenta materia, ne hanc quidem ullo cõmouet motu.Et importatos, quidem ſuccos amplius cõcoquit,at nõ adeo tamẽ, ut ex ijs nihil alijs in uiſceribus

ribus concoctis, recte uniuerſum animal nutriri, minus etiã, ut fœtus conſtitui queat. Vtique iecur haud quaquam nutritorię animę ſubiectum, ſed organum ipſi in primis Galeno ponendum fuit. At age, quod reliquum eſt, num pugna, quę quibuſdam propoſitis operationibus, in anima fieri uidetur, & quę iracundia efferueſcente in corde, & in iecinore obleſo in uniuerſo in animali fiunt immutationes, rationes nimirũ, ſignaq; quę ſubſtantiã, quæ iraſcitur, uindictãq;, & honores appetit, pręterea & quę animal nutrit, generatq;, & cibos, uenereaq; appetit, alias à rationali, & cordis illã, iecinoris hãc naturã eſſe Galeno ꝑſuaſere, unò à ſpiritu neruoſo in genere cõtẽto animal uniuerſum ſi gubernetur, fieri queãt, intueamur.

Pugna, quæ quibuſdam operationibus propoſitis, in anima fieri uidetur, non è diuerſis eam ſubſtantijs compoſitam, nec à pluribus animal gubernari ſubſtantijs, ſed unam omnino illam, eandemq́ eſſe, & una ab ea animal uniuerſum gubernari declarat.

Cap. XXXVII.

PVGNA porrò, quæ quibuſdã propoſitis operationibus, in anima interdũ oriri uidetur, quæ antiquiores omnes, & ipſum imprimis impulſit Galenum, ut uel è diuerſis illã cõponeret ſubſtantijs, uel tres omnino, & ſummopere à ſe ipſis differentes, homini inderent animas; Ea imprimis haud quaquam pluribus à ſubſtantijs, & diuerſis poſitis in locis, diuerſoque donatis ingenio, ſed ab una omnino, eademque animal uniuerſum gubernari, omneſque, quas animal operatur operationes, & appetitiones, quæ animali inſunt omnes, una modò à ſubſtantia ędi, & uni ineſſę omnes, declarat. cui enim dubium eſſe poteſt, ſi alia honeſtum, bonumque, quæ ratio appetenda decernere uidetur; uindictam alia, & ſuper excellentiam: huius enim gratia quæ cordis natura Galeno appetit, appetere uidetur; alia voluptatẽ appetat, ſectetúrq; quin perpetuò ſecum ipſis eæ pugnẽt, decertentque, & ſingulis proprias ad operationes operandas hominem impellentibus, nulla unquam edatur

operatio; honeſtum certè, bonumque. quæ deſiderat, quas turpes, damnoſasque eſſe intelligit, numquam eas operari permittat, quauis, quæ ijs gaudent, operandi flagrent libidine; cur enim quas ipſas auerſatur operationes, & quæ ipſa inuita, quin opem non ferente nulla ędi poſſunt ratione, operari eas permittat, quin ipſamet eas operetur unquam? neque enim ſubſtantia alia ulla ſed quæ corporis partes commouet, ea operationes operatur omnes. Nec uerò ſibi ipſis ſubſtantias, quæ dictæ ſunt, mutuò interdum obſequi, & aliæ operari appetenti opem fere aliam, uel in eius gratiam, obſequiumque operari dixerit Galenus. ipſi enim proprijs modò actionibus, proprijsque ſingulæ muneribus intentæ eſſe, & aliarum labores, moleſtiasque nihil prorſus ſentire uiſæ ſunt. & rectè quidem. qui enim uiſcerum adeò à ſe ipſis diſtantium, diſsidentiumque naturæ aliarum percipiendi potentes uideri queant, ac aliarum incommoda percipiant, & aliæ alijs proprias communicent appetitiones? At vna eademque ſi bonum, honeſtumque, & contemptum propulſare, ſuper excellereque, præterea & uoluptates appetat. Quoniam quæ bonum, ſuper excellentiamque afferunt operationes, magnis eæ plerumque laboribus, magniſque operandæ ſunt periculis, & quę voluptatem pariunt, non puram eæ ſemper pariunt, ſinceramque, ſed quam vel turpitudo, infamiaque, uel dolor excipiat. Vtique huiuſmodi operatura operationes à ſe ipſa deſsideat, indiuerſaque diſtrahatur oportet; à rebus nimirum, quas ſummopere appetit, ad operandum illecta, & ab ijs quas ſummopere auerſatur, ab operando reiecta. Itaque quæ quibuſdam propoſitis operationibus fieri in homine pugna interdum uidetur, haud quapiam diuerſarum ea ſubſtantiarum contentio eſt, decertatioque, ſed unius eiuſdemque operari appetentis ſimul, & reformidantis perplexio dubitatioque: cuiuſmodi uel ubi eæ ędendæ ſunt operationes, quas uni eidemque Galenus etiam attribuit ſubſtantię, fieri itidem uidetur, pluribus propoſitis operationibus, & quarum ſingulę magnum quippiam bonum, magnamue polliceantur voluptatem, & quarum unam modò operari liceat, à reliquis abſtinendum omnino ſit. non ſtatim, ſibique ipſi concors & nihil omnino hæſitans operatur homo, ſed anceps, quam unam ex omnibus operandam præligat, diu interdum à ſe ipſo diſsidere, & veluti ſecum ipſe pugnare

apparet,

apparet,æquè à ſingulis ad operandam illectus,itaque & in diuerſa diſtractus. Et occultum,ignotumque quid diiudicaturus à ſe ipſo itidem diſsidere uidetur, contrarijs à rationibus,in contraria diſtractus: operationibus nimirum propoſitis,quæ non purum bonum,puramque polliceantur uoluptatem, ſed quas à malo interdum,doloreue excipi ſenſerit anima: non ſtatim operandas eas decernit, ſed præſentis prius boni, præſentiſquè voluptatis, & futuri mali, futuriquè doloris magnitudinem,diuturnitatemque ueluti metitur, & pluribus bonis,pluribusque propoſitis voluptatibus,quod bona reliqua,& quę reliquas exuperet voluptates,& ignotum quippiam diiudicatura, quod diuerſæ rationes diuerſum dimoſtrent earum firmitatem, roburquè conſiderat, & priuſquam præſens bonum,præſentemquè voluptatem futuro malo, futuroque anteferat dolori, uel è contra, & quod è bonis omnibus,quamque ex omnibus voluptatibus prçeligendam decernat,& quę ratio uerior, firmiorq; ſit,cõſpectũ appareat,neque operatur,nèq; operãdi cogitationẽ dimittit unquã.itaq; à ſe ipſa diſsidere,& ſecum ipſa pugnare uidetur, & uerè ſecũ ipſa pugnat anima,operationem eadem ſimul & appetens, & odio habens. Quin & in ſe ipſam indignatur, & ſeſe etiam ipſam odit,cruciatquè; ubi quam à preſente uicta noluptate operatur operationem, malum eam, doloruc conſequitur, à quo excipi eam ſenſerit; & multo etiam amplius quę generoſa eſt, nobiliſque,ubi inopiæ cedens proprijs alios ſpoliat bonis,vel labores,periculaque exhorreſcens,malo ſe iniuria affici ſinit, alijs benefaciendi, & ſuper excellendi, & ſui natura appetentiſsima, corrupta, itaque in utroque, & à propria dimota natura; inque aliam,& longe ignobiliorem acta ſubſtantiam: Eſt & vbi preſentis voluptatis ſummo flagrans appetitu,eaque vt fruatur attendens ſolum,malum, doloremq; à quo excipi eam ſenſit, nihil prorſus conſiderans, ad eam fruendam ruit: nulla igitur ratione, at ſolo uiuere uidetur ſenſu, non quidem ratione carens, at ratione uti negligens, quo pacto & animalia reliqua, & pueri uiuere uidentur, illa quidem quod non ea prędita ſunt intelligendi facultate, ut futura multa præuidere, perpendereque; hi uero quòd ipſorum ſpiritus ab aſsiduo uaporum confluxu exagitatus, abſentia, remotaquè intelligere, & cùm pręſentibus ea conferre non poteſt: non ualde pręſertim id facere aſſuetus, nec

multa

multa habens, quibus cum conferre hęc poſsint; at qui poſtea non adeò à uaporibus turbatus, & uſu edoctus à multis in poſterum oblędi, ſummoquè affici dolore, à quibus in pręſentia foueri oblectarique, uoluptatem, quam à dolore excipi ſenſerit, reſpuere, & ratiocinari omnino uidetur; Vt niſi quę iracundia efferueſcente in corde, & quę iecinore oblęſo vniuerſo in corpore immutationes fiunt, ſubſtantiam, quę iraſcitur, & quę animal nutrit, generatquè aliam à ſentiente, intelligenteque, & mouente, & cordis illam, hanc uero iecinoris temperiem eſſe declarat, vna modò à ſubſtantia animal uniuerſum gubernari, ſtatuendum omnino ſit. Age itaque & illę inſpiciantur.

Immutationes, quæ iracundia efferueſcente in corde, & quæ iecinore oblæſo, in uniuerſo fiunt animali, haud quaquam illius naturam iraſcibilem, huius uero nutritoriam ſubſtantiam eſſe declarant. Cap. XXXVIII.

SI quidem in iracundia unum cor; non & reliquę itidem corporis partes, & oculi in primis immutentur, uel ſi qui ſpiritu in cerebro, rebusque cerebro ſimilibus inhabitante indignato, commotoq; cor itidem, eiuſque & arteriarum motus immutetur, intueri non liceat, haud perperam forte è cordis, eiuſque arteriarum motus immutatione, cordis temperiei iracundiam, uindictaque appetitum aſsignet Galenus. Quoniam uero, & reliquæ partes omnes, & oculi amplius, quorum immutatio omnis vel Galeno ipſi, iuxta ſpiritus influentis copiam, motumque fit, ſummopere immutantur, & grandiores, minoreſuè, & uel ſereni, tranquillique fieri, & ueluti pacem, bonumque polliceri, uel turbari, malumque minitari paſsim apparent; & ſi Theophraſtro credimus, flammas etiam emittunt, & cor arteriaſque non à cordis natura, facultateque ab ea illis indita, ſed à ſpiritu, qui cordis ligamentis, fibriſque, & arterijs omnibus longe plurimus inexiſtit, dilatari conſtringique. Et cor vehementius, celeriuſque ſpiritu iracundia accenſo, uindi-

ctamque moliente dilatetur, conſtringaturque ſatis eſt (vt exiſtimo) ſuperius declaratũ haud rectè;propterea quòd cor calidius in iracundia fit magisque pulſat, cordis temperiei iracundiam,vindicteque,& ſuper excellendi aſsignat appetitum. Non rectè itidem iecinoris temperiei animal nutriendi attribuit munus,& nutritoriam eam ſtatuit eſſe ſubſtantiam, quòd eo oblæſo alimenti inopia, langueſcat tandẽ animal. ſi quidem, & uentriculo male affecto, & pinguedine, quæ ventriculo,uentrique adhæret abſumpta,multò prius,multoque peius, & ob alimenti omnino inopiam languet animal; quin horum nullo quicquam paſſo,at intelligente ſubſtantia triſti quapiam cogitatione diu oppreſſa, nihilominus quàm illorum quouis prauè affecto,corpus vniuerſum imminuitur, peſsimoque afficitur colore; nec uerò aliam ob cauſam, niſi quòd alijs intenta anima operationibus,ciborum concoctioni,nutrimentiq; degiſtioni parum uacat,ut ſi uentriculo,pinguedineque, & iecinore oblęſo non bellè nutrimentum conficitur, non propterea illorum cuiuſpiam temperiem nutritoriam ſubſtantiam, ſed animæ omnia eſſe organa intelligendum ſit. quæ & nutrit, & ſentit, & intelligit, & mouet, quę omnino quas animal ędit operationes, eas ipſa ædit omnes, corpore uniuerſo,ſinguliſque eius partibus,vt proprijs vſa organis:at quarum vni ualdè,vbi intenta eſt,reliquas ſi quidem operari non ceſſat, non rectè certè operatur, & prauè omnino, vbi organa quorum ope propoſitę operandę ſunt operationes,prauè affecta ſunt.

FINIS.

INDEX.

CAPITVM LIBRI

QVOD ANIMAL VNIVERSVM ab vnica Animę ſubſtantia gubernatur.

A Quot, qualibuſque principijs, & quibus inuiſceribus collocatis, & quomodo, & quæ ſingulis operantibus homo gubernari, & cor arteriarum, iecur verò venarum principium eſſe videtur Galeno. Cap. I. pag. 3. a

Principium, quod Cordi, & quod iecinori ineſt, ab eo, quod cerebro inexiſtit, diuerſum eſſe; & illorum vtrumq; Naturale, hoc uerò animale uidetur Galeno. Cap. II. pag. 4. b

Principium cerebro inexiſtens ab eo, quod cordi in eſt, diuerſum omnino, diſtinctumque eſſe, & nulla alterum alterius opera ad proprias ædendas operationes opus habere videtur Galeno. Cap. III. pag. 4. b

Nec neruis, nec arterijs à proprijs principijs ſubſtantiæ portionem immitti, ſed facultatem tantum præberi. Cap. IIII. pag. 5. b

Rationalis, Irraſcibiliſque, & appetitoriæ ſubſtantiam, non ſpiritum in ventriculis contentum, ſed uiſceris, cui inhæret, temperiem eſſe, unde colligit Galenus. Cap. V. pag. 6. a

Nec cerebri temperiem, nec ſubſtantiam aliam in cerebro inhabitantem, Cuius vel cerebrum, vel ſpiritus organum ſit, ſed ſpiritum in cerebri ventriculis contentum animalium animam eſſe. Cap. VI. pag. 6. b

Rationem, quæ ſpiritum in ventriculis contentum anima ſubſtantiam non eſſe, declarauit Galenus, inanem eſſe. Cap. VII. pag. 8. a

Sentiendi, ſeſeque Commouendi facultatem partibus nerui Galeno afferunt, non ſubſtantiæ portione, ſed facultate tantum à principio indita. Cap. VIII. pag. 9. a

Rationes, quæ ſpiritum neruis non ineſſe perſuaſere Galeno, inanes eſſe. Cap. IX. pag. 9. b

Quæ ſpiritũ neruis ineſſe Galeno declarare poterãt. Cap. X. pa. 11. a

Per-

Perperam Galenus operationes, quas nullas animal operari videtur electione, non animæ, ſed naturæ aſſignandas decernit. Cap. XI. pag. 13. a

Operationum, quæ nullo à voluntatis Imperio pendent, multas animæ aſſignari poſſe, & aſſignandas omnino eſſe. Cap. XII. p. 15. b

Operationum, quæ naturales videntur Galeno, multas animæ aſſignandas eſſe, quod alio aſſidue, atque alio, eoque perpetuo eduntur modo, quo propoſitum opus optimè conficitur. Cap. XIII. pag. 16. b

Præterea & quod organorum fiunt miniſterio. Cap. XIIII. pag. 17. b

Ventriculi appetentiam omnem attractionem, alterationem, & expulſionem non naturalibus facultatibus, ſed animæ aſſignandas eſſe. Cap. XV. pag. 18. a

Veſſicam non à naturali facultate, ſed ab anima gubernari Galeno exiſtimandum fuiſſe, & à ſpiritus omnino vniuerſitate gubernari. Cap. XVI. pag. 19. a

Præterea & pudendum. Cap. XVII. pag. 19. b

Ipſum itidem cor, atque arterias, & has, earumq; & cordis fibras, ligamentaque à cerebro deduci Galeno viſum fuiſſe. Cap. XVIII. pag. 21. a

Quæ amplius ab anima in cerebro cor gubernari, Galeno declarare poterant. Cap. XIX. pag. 23. b

Vel diſcrimina, quæ inter reſpirationem, pulſationemque eſſe Galeno uidentur, pulſationem ab anima fieri declarare. Cap. XX. pag. 24. b

Pulſus, qui in ea animæ perturbatione, quæ è metu, & iracundia compoſita eſt, fieri Galeno videtur, animam pulſare manifeſtat. Cap. XXI. pag. 25. b

Itidem & pulſus, qui in triſtitia, lætitiaque fiunt. Cap. XXII. pag. 26. a

Itidem, & pulſus, qui varijs in morbis, varijſque fiunt in animalis diſpoſitionibus. Cap. XXIII. pag. 26. b

Corde vulnerato ſtatim animal interijt, non quod cor ipſum vitæ ſit fons, ſed quod qui eius tunicæ, fibriſque ſpiritus inexiſtit, vulneratur. Cap. XXIIII. pag. 30. a

Animalis operationes omnes una ab anima edi, & animal uniuerſum una ab ea gubernari, in ijs, quæ anima affecta homini eueniunt, inſpiciendum eſſe. Cap. XXV. pag. 30. b

Quæ in iracundia, Verecundiaque homini eueniunt animal uno à ſpi

ritu

Digitized by Google

ritu gubernari declarant, & verecundiam eandem iracundiæ eſſe. Cap. XXVI. pag.31.b
Præterea & quæ in timore. Cap. XXVII. pag.32.b
Itidem & quæ in mæroribus. Cap. XXVIII. pag.33.a
Animæ itidem defectuum, deliquiorumq; cauſam innoteſcere non poſſe, ſi à pluribus naturalibus facultatibus; at manifeſtam eſſe, ſi corpus vniuerſum ab unica animæ ſubſtantia gubernetur. Cap. XXIX. pag.34.a
Deliquia ſingula, ſingulorumque mædelæ corpus uniuerſum ab unica anima gubernari, declarant. Cap. XXX. pag.35.a
Idem & mors, quæ dolorem, & quæ animæ conſequitur perturbationes. Cap. XXXI. pag.37.a
Corporis partium, actionumq; conſenſus animal vniuerſum ab vnica animæ ſubſtantia gubernari declarat. Cap. XXXII. pag.38.a
Sentiendi, ratiocinandi, mouendique, tùm & iraſcendi, pulſandique præterea, & nutriendi, generandique vim à diuerſis homines habere principijs, è quibus colligit Galenus. Cap. XXXIII. p.38.b
Num quæ iraſcitur, & quæ animal nutrit, generatque intelligenti, mouentique eadem, an illarum ab hac diuerſa, & altera cordis, iecinoris altera temperies ſit notum vt fiat, conditiones, quibus illarum vtramque donatam eſſe oportet, inquirendas eſſe. Cap. XXXIIII. pag.39.b
Conditionibus, quibus, quæ iraſcitur, vindictamque, & honorem appetit, donatam eſſe oportet ſubſtantiam, ſpiritum omnibus, cordis verò naturam nullis prorſus donatam eſſe. Cap. EXXV. pag. 40.b
Nullis itidem iecinoris naturam, Quibus, quæ animal nutrit, generatque, & cibos, uenereaque appetit, donanda eſt, donatam eſſe; at ſpiritum donatum eſſe omnibus. Cap. XXXVI. pag.41.b
Pugna, quæ quibuſdam operationibus propoſitis in anima fieri uidetur, non e diuerſis eam ſubſtantiis compoſitam, nec à pluribus animal gubernari ſubſtantiis, ſed unam omnino illam eandemque eſſe, & una ab ea animal uniuerſum gubernari declarat. Cap. XXXVII. pag.43.a
Immutationes, quæ iracundia efferueſcente in corde, & quæ iecinore obleſo, in uniuerſo fiunt animali, haud quaquam illius naturam iraſcibilem, huius uero nutritoriam ſubſtantiam eſſe declarant. Cap. XXXVIII. pag.44.b

FINIS.